

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Monika Nasavrcká

**TRENDY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU
V OKRESE NÁCHOD**

Diplomová práce

Praha 2007

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jiří Vágner, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně za použití uvedené literatury.

V Praze dne 20. 4. 2007

Monika Bannová
.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat RNDr. Jiřímu Vágnerovi, Ph.D. za odborné vedení, rady a připomínky při zpracování této diplomové práce. Dále chci vyslovit poděkování a uznání své rodině za veškerou podporu a trpělivost, kterou mi během zpracování věnovala.

OBSAH

ÚVOD	11
1.1. Cíle práce a hypotézy	15
2. LITERATURA A TERMINOLOGIE.....	17
2.1. Diskuze literatury	17
2.2. Vymezení základních pojmů	21
3. VYMEZENÍ STUDOVANÉHO ÚZEMÍ	25
3.1. Přehled existujících vymezení	25
3.2. Vymezení zájmového regionu	27
4. METODIKA A ZDROJE DAT	29
4.1. Zdroje dat a informací	29
4.2. Použité ukazatele a metody	33
5. POTENCIÁL A VÝVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	37
5.1. Potenciál cestovního ruchu regionu.....	37
5.1.1 <i>Lokalizační předpoklady</i>	37
5.1.2 <i>Realizační předpoklady</i>	42
5.1.3 <i>Selektivní předpoklady</i>	51
5.1.4 <i>Shrnutí významu jednotlivých předpokladů</i>	51
5.2. Vývoj cestovního ruchu v okrese Náchod.....	53
5.2.1 <i>Rozvoj cestovního ruchu a turistiky v náchodském okresu</i>	53
6. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH FOREM CR.....	58
6.1. Druhé bydlení	58
6.1.1 <i>Vývoj v modelovém regionu</i>	58
6.1.2 <i>Územní rozložení ukazatelů vázaných na druhé bydlení</i>	59
6.1.3 <i>Současný stav druhého bydlení v okrese</i>	64
6.2. Komerční formy cestovního ruchu	69
6.2.1 <i>Ubytovací služby</i>	70
6.2.2 <i>Výsledky dotazníkového šetření s turisty v okrese Náchod</i>	81
6.2.3 <i>Perspektivy komerčních forem cestovního ruchu</i>	84
6.3. Shrnutí	86

7. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC CESTOVNÍHO RUCHU A PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE	88
7.1. Program rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy	88
7.2. Spolupráce obcí v oblasti cestovního ruchu	93
7.2.1 <i>Výsledky dotazníkového šetření se starosty obcí</i>	93
7.2.2 <i>Činnost dobrovolných svazků obcí</i>	96
7.3. Přeshraniční spolupráce	98
8. ZÁVĚR	104
8.1. Shrnutí hlavních poznatků	104
8.2. Nastínění možných témat k dalšímu rozpracování související problematiky ..	107

SEZNAM LITERATURY

PŘÍLOHY

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: návratnost dotazníků pro starosty obcí	30
Tabulka 2: návratnost dotazníků pro majitele RUZ	31
Tabulka 3: Potenciál přírodního subsystému cestovního ruchu	34
Tabulka 4: Potenciál kulturního subsystému cestovního ruchu	34
Tabulka 5: Hodnoty KRF a ZRP	36
Tabulka 6: Počet a kapacita rekreačních objektů v okrese Náchod (2005).....	45
Tabulka 7: Přehled autokempinků v okrese Náchod	49
Graf 1: Průměrný počet ODB v závislosti na velikosti obce okresu (2001)	61
Tabulka 8: Základní údaje o druhém bydlení v okrese Náchod (2005)	64
Tabulka 9: Údaje o nabídce ODB k prodeji a pronájmu v okrese (červenec, srpen 2006).....	68
Tabulka 10: Výsledky dotazníkového šetření s majiteli ubytovacích zařízení pro okres Náchod jako celek (2006)	76
Graf 2: Podíl ubytovaných cizinců na všech ubytovaných v RUZ (2006).....	78
Tabulka 11: Grantové a dotační programy Královéhradeckého kraje pro rok 2006 v oblasti cestovního ruchu	92
Tabulka 12: Hraniční přechody mezi Českem a Polskem v okrese Náchod	99
Tabulka 13: Přeshraniční partnerství vybraných obcí	101

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Schéma předpokladů cestovního ruchu	23
Obrázek 2: Členění rekreačních ubytovacích zařízení	25
Obrázek 3: Region cestovního ruchu vymezený pro tuto práci.....	28
Obrázek 4: Maloplošná chráněná území v okrese Náchod (2006).....	39
Obrázek 5: Integrovaná regionální doprava v modelovém regionu	44
Obrázek 6: Rozdělení působnosti informačních center v turistické oblasti Kladské pomezí	50
Obrázek 7: Podíl chalup na celkovém počtu ODB v obcích okresu (1991).....	60
Obrázek 8: Rekreační zatíženost ODB v obcích okresu (2005).....	63
Obrázek 9: Hustota zalidnění obcí okresu Náchod (2005).....	63
Obrázek 10: Nabídka ODB k prodeji v obcích okresu (červenec, srpen 2006)	67
Obrázek 11: Rozložení lůžkové kapacity RUZ v okrese Náchod (2006).....	71
Obrázek 12: Rekreační zatíženost RUZ v obcích okresu Náchod (2006).....	74
Obrázek 13: Podíl potenciálních rekreatantů RUZ na celkovém počtu obyvatel obce v okrese Náchod (2006).....	74
Obrázek 14: Regionální původ dotázaných turistů v okrese Náchod.....	82
Obrázek 15: Preference atraktivit cestovního ruchu v okrese Náchod.....	83
Obrázek 16: Podíl potenciálních rekreatantů RO na celkovém počtu obyvatel obcí v okrese Náchod (2005).....	87
Obrázek 17: Struktura lůžkové kapacity RO v obcích okresu Náchod (2005)	88
Obrázek 18: Dobrovolné svazky obcí v okrese Náchod.....	96

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1: Diferenciace území ČSR podle exponovanosti k r. 1980
- Příloha 2: Zájmový region vymezený pro tuto práci
- Příloha 3: Fyzickogeografická mapa zájmového regionu
- Příloha 4: Dotazník pro obce
- Příloha 5: Dotazník pro majitele ubytovacích zařízení
- Příloha 6: Dotazník pro turisty v okrese Náchod
- Příloha 7: Srovnání tvrdého a měkkého turismu
- Příloha 8: Územní rozložení kvantitativních ukazatelů vázaných na druhé bydlení
- Příloha 9: Poloha rekreačního parku
- Příloha 10: Hlavní výsledky dotazníkového šetření s majiteli ubytovacích zařízení
v okrese Náchod (2006)
- Příloha 11: Rozmístění dotazovaných RUZ
- Příloha 12: Výsledky dotazníkového šetření s turisty v okrese Náchod (2007)
- Příloha 13: Územní rozložení kvantitativních ukazatelů hodnotících cestovní ruch
celkem
- Příloha 14: Hlavní výsledky dotazníkového šetření se starosty obcí v okrese Náchod
(2006)
- Příloha 15: Schválené neinvestiční projekty s přeshraničním dopadem 2005 – 2007 pro
subjekty okresu Náchod
- Příloha 16: Turistická a cykloturistická mapa – volná příloha
- Příloha 17: Průsvítka s názvy obcí – volná příloha
- Příloha 18: Selektivní předpoklady cestovního ruchu – elektronická příloha

SEZNAM ZKRATEK

CR	Cestovní ruch
ČGS	Česká geografická společnost
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
DSO	Dobrovolný svazek obcí
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KČT	Klub českých turistů
KRF	Koeficient rekreační funkce území
KRV	Koeficient rekreační významnosti
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
ODB	Objekt druhého bydlení
OIR	Objekt individuální rekreace
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace
RO	Rekreační objekt
RUZ	Rekreační ubytovací zařízení
SDLB	Sčítání lidu, domů a bytů
WTO	Světová organizace cestovního ruchu
ZRP	Zbylý rekreační potenciál

ABSTRAKT

NASAVRCKÁ, M. (2007): Trends in tourism development in Náchod district. Magisterská práce. PřF UK – katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 107 s.

This thesis deals with tourism in Náchod district. Tourism presents an expansionary segment of economy across the world and also in the Czech Republic. In many countries tourism participates significantly in production of GDP. Tourism is an important source of job opportunities. It is also an economic sector, which influences many other sectors (especially trade and transport). Tourism is an instrument of regional policy, which emulates an optimal region development. In the Czech Republic the progressive tourism development was registered with changes after the 1989 Czech 'Velvet Revolution'. The research was realized in Náchod district, where tourism plays an important role. A large part of district battles with problems of periphery. But it has got good environmental conditions for tourism, which has become a causative economic sector here.

The thesis has got three parts. First, it introduces observed problems. The main part is focused on evaluation of tourism potential, analysis of main types of tourism (second housing and commercial forms of tourism) and institutional framework of tourism in Náchod district. It also describes possibilities of cross-border cooperation. Within the framework of analysis there were made three kinds of questionnaire survey. The thesis compares a position of two areas of the district. It also searches differences, which would contribute to diverse tourism development in these areas. The end includes summary with main findings.

The Náchod District offers environmental and cultural-historical attractiveness. The northern part of the district becomes more and more interesting for recreation not only for Czech visitors, but also for foreigners. There is a presumption for the rural tourism.

ÚVOD

„Vývoj světového hospodářství na přelomu 20. a 21. století přináší řadu strukturálních změn, které jsou doprovázeny nejen změnou socioekonomických, geografických a politických vztahů, ale i rozvojem mladých hospodářských odvětví, mezi která lze zařadit i cestovní ruch“ (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001, s. 12). Cestovní ruch představuje u nás i ve světě velmi dynamicky se rozvíjející segment ekonomiky a významně se tak podílí na tvorbě hrubého domácího produktu zemí. Je také důležitým zdrojem pracovních příležitostí. Cestovní ruch je mnohostranným odvětvím a řadu dalších ovlivňuje (obchod, doprava, stavebnictví aj.). Cestovní ruch je zároveň nástrojem regionální politiky, která se snaží dosáhnout optimálního rozvoje regionu (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001).

Systémově koncipovaný rozvoj cestovního ruchu znamená v první řadě hospodářský přínos pro region, ale má i další pozitiva v oblasti ochrany životního prostředí, zachování původní kultury, rozvíjí mezilidské vztahy a možnosti poznání přírody a kulturního prostředí (Čertík 2001).

Politické a ekonomické změny v Česku po roce 1989 znamenaly progresivní rozvoj jak příjezdového, tak výjezdového cestovního ruchu. Jeho hlavními předpoklady byly: otevření hranic, svoboda, zájem vycestovat do kapitalistických zemí, nebo naopak vidět postkomunistický stát. Výrazný nárůst zahraničního cestovního ruchu se projevil dočasnou stagnací domácího cestovního ruchu. V druhé polovině 90. let lze již však pozorovat ve vývoji výjezdů i příjezdů stagnaci. Zároveň tak v průběhu 90. let minulého století docházelo k postupnému nárůstu devizových příjmů z cestovního ruchu. V roce 1996 dosáhly příjmy maxima (4,1mld USD). Konec 90. let a přelom století byl ve znamení negativního vývoje devizových příjmů z cestovního ruchu Česka. Roli v tom sehrály záplavy na Moravě, hrozby teroristických útoků ve světě a další události. V posledních letech je cestovní ruch stále jedním z nejvýznamnějších odvětví národního hospodářství Česka. Začátek 21. století totiž přinesl obrat ve vývoji příjmů. Rok 2005 byl z hlediska příjezdového cestovního ruchu Česka rokem rekordním. V tomto roce dosáhly devizové příjmy z cestovního ruchu 4,6mld USD, jejich podíl na HDP Česka byl 3,8 %. Do Česka přijelo 6 336 128 zahraničních turistů, kteří využili služeb hromadných ubytovacích zařízení. To představuje nárůst o 4,5 % oproti roku 2004 (Analýza příjezdového cestovního ruchu České republiky 1992 – 2005).

Výše uvedené procesy souvisí s konkrétními změnami a rozvojem oblastí, které cestovní ruch začlenily do své ekonomiky. Regiony mají snahu více se zviditelnit; základem je propagace regionu, zvýšení kapacity ubytovacích a stravovacích zařízení, dosáhnout pestřejší struktury těchto zařízení, dostupnost služeb souvisejících s cestovním ruchem.

„Cestovní ruch je svou vázaností na regionální podmínky významným faktorem při zvyšování všestranné úrovně regionálního rozvoje“ (Koncepte státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2002 - 2007, s. 35). Během posledních let byly zdroje pro extenzivní rozvoj cestovního ruchu postupně vyčerpány, zároveň se po roce 1989 v důsledku restrukturalizace a privatizace dostal do problémů ekonomický rozvoj některých oblastí. V současné době vychází podpora cestovního ruchu v regionech z Koncepte státní politiky cestovního ruchu v ČR pro období 2007 – 2013, která navazuje na Koncepti státní politiky cestovního ruchu na období 2002 – 2007. Ta vymezuje opatření k realizaci základních cílů státní politiky v oblasti cestovního ruchu – zvýšení konkurenceschopnosti a ekonomického přínosu odvětví cestovního ruchu, snížení nezaměstnanosti, rozvoj regionů, malého a středního podnikání a ochrana životního prostředí. Součástí opatření, která se dotýkají i modelového regionu (okresu Náchod), je především vytvoření jednotného informačního systému cestovního ruchu a podpora tvorby turistických produktů zaměřených na kulturně poznávací turistiku a venkovskou turistiku. Za prioritní opatření je pokládána propagace oblastí jako významných turistických destinací.

Pro mnohé regiony se cestovní ruch stal důležitou oblastí rozvoje. Tak je tomu i v Královéhradeckém kraji. Cestovní ruch je tady chápán jako ekonomické odvětví přinášející značné finanční prostředky. Stává se součástí strategických a rozvojových materiálů nejen krajských a nadregionálních, ale též jednotlivých měst, včetně města krajského, obcí, sdružení obcí a mikroregionů. Je to příznivý proces, který navazuje na celostátní trendy, avšak stále je na počátku. Doposud není řešena zásadní otázka tohoto procesu, kterou jsou velké rozdíly mezi prostředky získanými z cestovního ruchu a prostředky do této oblasti zpět vloženými (Krajský úřad Královéhradeckého kraje – www.kr-kralovehradecky.cz, 15. 1. 2007).

Okres Náchod studovaný v této práci je v rámci Česka oblastí příhraniční. Velká část okresu se dá označit dokonce za oblast periferní (Broumovsko). Podle Koncepte státní politiky cestovního ruchu v ČR je jedním z hlavních principů rozvoje regionů vytvářet atraktivní nabídku klientům ve formě produktů cestovního ruchu. Konkrétně se

jedná o podporu alternativních forem cestovního ruchu a zejména venkovské turistiky, pro kterou mají výhodné podmínky právě periferní oblasti. Alternativní formy cestovního ruchu se mohou stát „hnací aktivitou“, která nastartuje ekonomický rozvoj periferní oblasti. Periferie jsou mnohdy považovány za přirozené a pozitivní, jejich přítomnost je důležitá. Právě teorie jádro – periferie považují za hnací motor regionálního rozvoje existenci nerovnováhy. Autoři teorie růstových pólů (Perroux a Boudeville) považují nerovnoměrný vývoj za samozřejmý. Je jasné, že k růstu nemůže docházet všude ve stejné míře. Perroux hovoří o hnacím odvětví, které vyše rozvojové impulsy do svého okolí (Blažek, Uhlíř 2002). V mnoha oblastech Česka¹, které se potýkají s problémy vzniklými periferním postavením, se role hnacího odvětví pro lokální a regionální rozvoj ujímá cestovní ruch. Cestovní ruch současně rozvíjí další odvětví, jako jsou doprava, obchod, kultura, sport, stavebnictví. Má nesporný vliv na růst zaměstnanosti a jeho rozvoj podporuje růst investiční aktivity. Již v posledních dvou desetiletích je rozvoj cestovního ruchu a zejména turistiky jedním za základních prvků regionální politiky v zemích Evropy. Jak uvádí F. López Palomeque, význam cestovního ruchu nabývá nového rozměru. Rozvoj cestovního ruchu by měl probíhat souběžně s rozvojem ekologickým a sociálním a vyžaduje spojení veřejného a soukromého sektoru k dosažení úspěchu v kvalitě i výkonnosti.

Problematika periferních regionů je v Česku v současnosti aktuální. Studium příčin vzniku a vývojových změn periferií na úrovni mikroregionální je však zatím nedostatečně řešeným tématem (Havlíček, Chromý 2001). V této oblasti prozatím neproběhla novější studie mikroregionu. Většina periferií je oblastmi venkovskými a v mnoha takových regionech převažuje funkce obytná nad výrobní a je kombinovaná s rekreační (Lukášek 2003). Hlavními aspekty vymezení regionu Broumovského výběžku jako periferie jsou fyzickogeografické podmínky, historický vývoj a v neposlední řadě okrajová poloha při stání hranici s Polskem. To zvyšuje význam oblasti pro cestovní ruch a rekreaci. Navíc oblast sousedí s širokým rekreačním zázemím v Polsku (Kladská oblast), které významnost tohoto území ještě více zdůrazňuje. Do budoucna bude jistě velkou výhodou propojení rekreačních aktivit po

¹ Jedná se zejména o oblasti, které se do problémů dostaly kvůli změnám ve vývoji státního území – tzn. pohraniční oblasti, pro které v Česku obecně platí, že jsou bohaté hlavně na přírodní předpoklady cestovního ruchu.

obou stranách hranice. To se dnes již částečně děje formou rozvíjení sítí přeshraničních turistických pěších tras a cyklotras.

Co se týká exponovanosti, v okrese panuje stále značná rozdílnost (příloha 1). Pod pojmem exponovanosti Hampl, Gardavský a Kühnl (1989) rozumí vyjádření polohy a také významového postavení území v sociálněgeografickém systému. V tomto případě je uvažována hlavně vzdálenost i návaznost dílčích územních jednotek vůči hlavním centrům osídlení, hlavním komunikacím, ale také velikost a významnost jednotek samotných a intenzita osídlení v jejich bližším okolí. A tak i když příloha 1 znázorňuje stav v roce 1980 a od té doby došlo v oblasti k mnoha změnám ovlivňujícím exponovanost (zejm. otevření nových hraničních přechodů), rozdíly v postavení oblastí v rámci tohoto okresu jsou patrné i v současnosti.

Omezený hospodářský význam Broumovska nahrazuje ekonomicky úspěšnější Náchodsko zaměřené na průmysl. Díky svému charakteru se okres zajímá i o služby v cestovním ruchu. Na území okresu leží několik chráněných území přírody, z toho nejvýznamnější je chráněná krajinná oblast Broumovsko. Kromě zachovalého přírodního prostředí je pro turisty lákadlem i bohatá kulturně-historická tradice regionu. Atraktivitu této příhraniční oblasti vystihuje slogan turistického regionu Kladské pomezí²: „Těžko byste jinde hledali tolik historických památek, přírodních krás, kulturních souvislostí a literárních stop jako na Náchodsku a Broumovsku“ (Kladské pomezí, jeho dědictví a krása 2005, s.1).

Z hlediska forem cestovního ruchu má v okrese velkou tradici druhé bydlení. V poválečném období se systém osídlení hlavně v pohraničních oblastech měnil. Po válce došlo k přesunům obyvatelstva v oblastech při hranicích. Německé obyvatelstvo bylo odsunuto a poté probíhalo dosídlování obyvatelstvem české a slovenské národnosti z vnitrozemí. To však bylo pouze částečné. Za jeho důsledek je považováno rozšíření jevu zvaného druhé bydlení. Značná část bytového fondu v pohraničí byla opuštěna (hlavně tedy venkovské usedlosti a chalupy). Tyto objekty se v pozdějším období staly lákavou nabídkou pro chalupaření (Fialová 2001). V období společenských a ekonomických změn po roce 1989 se v souvislosti se zájmem turistů o trávení volného

2 Jedna z turistických oblastí východních Čech, která je zahrnuta do Programu rozvoje cestovního ruchu turistického regionu Východní Čechy. Oblast svým vymezením odpovídá okresu Náchod a malé části okresu Trutnov.

času ve sledovaném území začínají v regionu více rozvíjet i komerční formy cestovního ruchu. Pro obce mají jednoznačný ekonomický význam. I zahraniční turisté začínají s oblibou v regionu trávit dovolenou. A severní část okresu (Broumovsko) se stala jednou z lokalit v Česku, kde nizozemští investoři nechávají stavět nové rekreační objekty. Ty pak nejčastěji využívají nizozemští turisté. Zůstává však otázkou, zda je to ještě druhé bydlení nebo už komerční forma cestovního ruchu. Region jako celek je atraktivním cílem pro zájemce o sportovně-turistický a kulturně-poznávací cestovní ruch. Je však nutné zmínit, že různé formy cestovního ruchu se ve studované oblasti vyskytují současně a tím se také vzájemně ovlivňují.

1.1. Cíle práce a hypotézy

Cílem práce je zhodnotit rozvoj cestovního ruchu ve vymezeném modelovém regionu, jeho vývoj, stav a perspektivy. V práci se snažím vnímat jednotlivé druhy a formy cestovního ruchu jednotlivě, zároveň ale neopomenout jejich prolínání se a vzájemné interakce a v neposlední řadě také jejich vliv na celkový rozvoj regionu.

Hlavní a dílčí cíle jsou formulovány v následujících bodech:

- 1) analyzovat potenciál cestovního ruchu daného území
 - zaměřit se na lokalizační a realizační předpoklady území a jejich možný vliv na cestovní ruch
 - porovnat předpoklady a pozici cestovního ruchu ve dvou odlišných oblastech tohoto okresu – na Broumovsku a Náchodsku; zhodnotit důležitost rozdílů a vyvodit důsledky pro vývoj cestovního ruchu v obou oblastech
 - posoudit možnost dalšího rozvoje cestovního ruchu v regionu
- 2) na základě analýzy zkoumat jednotlivé formy cestovního ruchu v okrese Náchod
 - zhodnotit vývoj, stav a nastínit perspektivy cestovního ruchu s ohledem na významnost jednotlivých forem cestovního ruchu ve studovaném území; navrhnout řešení případných problémů
 - podchytit regionální diferenciaci na trhu s druhým bydlením
 - přiblížit problematiku výstavby nových rekreačních objektů zahraničními investory
- 3) zhodnotit institucionální rámec cestovního ruchu ve sledované oblasti

- zjistit a zhodnotit stav projektů na podporu rozvoje cestovního ruchu dané oblasti, spolupráci obcí, fungování dobrovolných svazků obcí
- přiblížit stav a možnosti přeshraniční spolupráce

Jedním z cílů výzkumu je i prověření následujících hypotéz:

1) Celý okres má velice dobré přírodní a kulturní předpoklady cestovního ruchu, realizační předpoklady jsou, zejména co se týká úrovně a kvality, nedostatečné.

- Region má dostatečně velký, doposud ne zcela využitý, potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. V současnosti další rozvoj brzdí neochota jednotlivých subjektů spolupracovat a nedostatek financí.
- Problémem cestovního ruchu v okrese Náchod je sezónnost. Hlavně u komerčních forem převažuje letní sezóna nad zimní.
- Druhé bydlení je v rámci okresu nejdůležitější formou cestovního ruchu s velkou lůžkovou kapacitou a jednoznačně převažuje chalupaření.
- Region disponuje dostatečným množstvím ubytovacích a stravovacích zařízení, ale postrádá zařízení vyšší kvality.
- Na území okresu funguje několik dobrovolných svazků obcí, jejich náplní práce je mj. i podpora cestovního ruchu. Členské složení těchto svazků naznačuje, že i obce vnímají mezi Náchodskem a Broumovskem pomyslnou hranici.

2) Oblast Broumavska v kvalitě poskytovaných služeb za Náchodskem zaostává i přes vyšší návštěvnost a propagaci.

- Nabídka prodeje a pronájmu objektů druhého bydlení je největší na Broumovsku a v okolí vodní nádrže Rozkoš.
- Největším problémem pro získání povolení k výstavbě nových rekreačních objektů je záporné stanovisko Správy CHKO Broumovsko.

Výše uvedené cíle a hypotézy předurčují strukturu práce. V úvodních kapitolách se zabývám diskuzí s literaturou, která se týká studované problematiky, základní terminologií. Z důvodu objasnění terminologie týkající se územního vymezení jsem kapitolu Vymezení studovaného území zařadila netradičně před metodiku. Další kapitoly jsou zaměřeny na hodnocení potenciálu cestovního ruchu a analýzu hlavních

typů cestovního ruchu v okrese Náchod. Institucionální rámec cestovního ruchu a možnost přeshraniční spolupráce jsou zmíněny v kapitole následující. Závěr obsahuje souhrn dílčích poznatků.

2. LITERATURA A TERMINOLOGIE

2.1. Diskuze literatury

Cestovní ruch se stal tématem vědeckých prací československých odborníků až ve druhé polovině 20. století. Rozvoj tohoto odvětví, jeho přínosy a dopady vyvolaly vlnu zájmu o tento fenomén a vznikaly tak odbornější publikace a učebnice geografie cestovního ruchu. Za jednu ze základních můžeme považovat knihu slovenského geografa **P. Mariota** (1983), která významně rozšířila fond československé geografické literatury. Publikace hodnotí různé předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu v území a zabývá se problematikou regionalizace cestovního ruchu. Má hlavně metodologický význam. Z knih vydaných před rokem 1989 mohu zmínit ještě učební text autorů **R. Wokouna** a **J. Vystoupila** (1987). Autoři se věnují základní problematice cestovního ruchu a rekreace. **V. Hrala** (1987) se v části teoretického zarámování zabývá faktory, podmínkami a činiteli rozvoje cestovního ruchu. Na tento oddíl pak navazuje regionálně zaměřená část s popisem světových oblastí cestovního ruchu. Podobnou strukturu mají i další učebnice: práce **S. Mirvalda** (1996), studijní materiál pro studenty vysokých škol od kolektivu autorů **V. Štěpánek, L. Kopačka** a **J. Šíp** (2001), který popisuje i vývojové trendy v cestovním ruchu. I když se jednotlivé publikace dost podobají, je zajímavé je studovat, porovnávat a všimnout si rozdílů, které se v pracích objevují. Skriptum od **P. Attla** a **K. Nejdla** (2004) obsahuje oproti jiným učebnicím podrobnější kapitulu o historii cestovního ruchu a je zaměřeno více ekonomickým směrem. Za přehlednou a po vizuální stránce i zajímavou učebnici považuji *Zeměpis cestovního ruchu* od autorů **M. Holeček, P. Mariot, M. Strída** (2005), je to upravená verze knihy od stejných autorů z roku 1999. Patří mezi několik prací ucelené řady učebnic zeměpisu pro střední školy a je zároveň označována jako příručka pro průvodce cestovního ruchu. **M. Čertík** (2001) pojímá cestovní ruch oproti výše jmenovaným autorům více jako hospodářské odvětví. Vymezuje odvětví nebo též průmysl cestovního ruchu, věnuje se i typologii, předpokladům a vývoji cestovního ruchu. Už samotný název práce (*Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení*) naznačuje, že bude vhodná i pro pracovníky v oboru.

Jako jeden z mála autorů se věnuje, podle mého názoru, i méně obvyklým tématům – např. rezervační systémy v cestovním ruchu, průvodcovské služby.

Široké definice mnoha termínů přináší výkladový slovník od **M. Páskové** a **J. Zelenky** (2002). Hlavně tohoto slovníku bylo při vymezování pojmů v předkládané práci využito.

O grafické zpracování různých možností využití volného času v Česku se postaral **Atlas pro volný čas** (2001). Obsahuje základní informace o zajímavých místech a mnoho tematických map. Díky přehlednosti se i tento atlas stal pomocníkem při zpracování studie. Z výsledků řešení výzkumného grantu „Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR“ a z iniciativy Ministerstva pro místní rozvoj vznikla unikátní atlasová publikace **Atlas cestovního ruchu České republiky** (2006). Přináší ucelený přehled o poznacích z oblasti rozvoje cestovního ruchu v Česku. Každý z více než sedmdesáti mapových listů atlasu je opatřen tematickým komentářem.

Velké množství diplomových prací se zabývá studiem cestovního ruchu v jednotlivých oblastech Česka. Jednou z nich je práce **A. Drahošové** (2002). Ta postihuje vývoj, stav a perspektivy cestovního ruchu v Jeseníkách a Javornickém výběžku. Autorka zkoumala v regionu vazby jednotlivých typů cestovního ruchu, provedla analýzu potenciálu pro cestovní ruch a v rámci druhého bydlení provedla ve vybraných lokalitách dotazníkové šetření. **D. Goldová** (2004) zaměřila svou práci na problematiku rozvoje cestovního ruchu v modelovém regionu Znojemska. Hodnotí perspektivy jednotlivých forem cestovního ruchu. Studuje i nové specifické formy ve zvolené oblasti: vinařský cestovní ruch, ekoturistiku, agroturistiku atd.

V předkládané práci analyzují i jednotlivé formy cestovního ruchu, proto se předmětem studia staly také knihy a práce užšího zaměření. K tématu druhého bydlení vznikla již řada publikací, a to nejen v podobě diplomových a disertačních prací. Za průkopnickou v českých podmínkách můžeme považovat kandidátskou práci **V. Gardavského** (1968), která je zaměřena na zázemí Prahy. Způsob hodnocení individuální rekreace i metody výzkumu se staly základem pro další, zejména diplomové práce. **J. Vystoupil** (1981) se ve své disertační práci zabývá kvantitativními metodami a obecným zarámováním problematiky s důrazem na rekreační zázemí Brna. **J. Ježek** (1992) v diplomové práci zkoumá vývoj druhého bydlení v Československu v letech 1970 – 1991. Cílem práce **D. Fialové** (1992) je zjistit stav a způsob využívání objektů individuální rekreace ve vybraných lokalitách v těsném zázemí Prahy a ověření možnosti přechodu druhého bydlení na trvalé. Významným přínosem je sestavení

dotazníku pro uživatele rekreačních objektů, který se používá při terénních průzkumech po celém Česku dodnes. Výsledkem práce **L. Votočka** (1999) je definování základních typů rekreačních lokalit v zázemí Prahy. Další prací je disertační práce **J. Vágnera** (1999) studující nejen konkrétní regiony Hostomicka a Dolní Kocáby, ale i aspekty druhého bydlení v Česku. Autor se také zamýšlí nad různými definicemi pojmu druhé bydlení. Transformaci druhého bydlení (v zázemí Prahy) studuje ve své disertační práci **D. Fialová** (2000). Obě tyto práce jsou cenné nejen z hlediska metodických přístupů ke zkoumání dané problematiky. Druhému bydlení a jeho vztahům k periferním oblastem se věnovala **D. Fialová** (2001) v článku publikovaném ve Sborníku ČGS. Významnou knihou shrnující základní informace o druhém bydlení v Česku se stala publikace **I. Bičíka a kol.** (2001). V jednotlivých kapitolách stručně a jasně popisuje způsoby získání dat, vývoj a změny druhého bydlení v Česku, typologii rekreačních lokalit a prezentuje výsledky výzkumů a dotazníkových šetření v několika modelových lokalitách. Kniha shrnuje základní poznatky o druhém bydlení v Česku. **P. Domalewski** (2003) se věnuje analýze druhého bydlení v rekreačním zázemí Plzně. Počátky druhého bydlení ve vymezené oblasti spojuje s trampíngem. Mezi nejnovější díla zaměřená na problematiku druhého bydlení patří publikace **J. Vágnera, D. Fialové a kol.** (2004). V úvodu se autoři zabývají teoretickými aspekty, rolí geografie ve výzkumu druhého bydlení. Zmiňují se o problematice srovnávání druhého bydlení na mezinárodní úrovni i o základních charakteristikách prostorového rozmístění druhého bydlení v Česku. Druhá část je věnována vývoji druhého bydlení ve sledovaných regionech. Tato pasáž je souhrnem některých výše uvedených prací. Třetí část tvoří možné metodické postupy a jejich aplikace. Čtvrtá část shrnuje výsledky získané výzkumem, obsahuje hodnocení terénního a dotazníkového šetření a popisuje znaky regionální diferenciaci sledovaného jevu v Česku. V závěru jsou naznačeny možnosti dalšího výzkumu. Čtenář se z knihy dozví mnoho základních informací o druhém bydlení, ale hlavně pozná vývoj tohoto fenoménu v konkrétních oblastech. Kniha je podle mě dobrým lákadlem k tomu, začít se zajímat o tuto problematiku a provést výzkumy i v dalších rekreačních oblastech Česka.

Při psaní této práce jsem využila také publikace od zahraničních autorů. Dílo **A. Kowalczyka** (2003) se věnuje geografii cestovního ruchu a zejména specifickým formám cestovního ruchu ve vybraných světových oblastech. **A. A. Lew, C. M. Hall a A. M. Williams** (2004) nabízí čtenářům možnost pochopit klíčová témata současných studií cestovního ruchu. Kniha obsahuje více než čtyřicet esejí zaměřených na různá

témata cestovního ruchu³, které nám umožňují kriticky posuzovat nynější výzkumy na tomto poli. **N. Gallent, M. Tewdwr-Jones** (2000) se zabývají tématem druhého bydlení v Evropě. Kromě obecného pohledu na danou tematiku se autoři věnují charakteristice druhého bydlení ve vybraných evropských zemích, upozorňují na rozdíly v jednotlivých oblastech. A to je hlavním přínosem knihy. Podobnou zahraniční publikací je kniha autorů **C. M. Hall a D. K. Müller** (2004). V úvodu představují obecně druhé bydlení, další část knihy tvoří kapitoly se zaměřením na konkrétní problémy druhého bydlení v různých oblastech celého světa. **C. M. Hall** (1994) se zabývá otázkami způsobu vlády, mezinárodních vztahů, problematikou terorismu a politické nestability ve vztahu k cestovnímu ruchu a kultuře. V knize **Ch. Ryana** (2003) považují za přínosnou hlavní část, ve které rozebírá ekonomické, sociální a psychologické vlivy na rekreaci a naopak vliv cestovního ruchu na prostředí.

Další skupinou studijních materiálů je regionálně zaměřená literatura. K pracím, studujícím oblast Broumovského výběžku, patří diplomová práce **M. Lukáška** (2003). Autor se snaží nalézt možnost rozvoje této příhraniční periferní oblasti. Ve studii se věnuje z velké části strategickému plánování. Sledované území vymezil na základě spádovosti a vztahů jádro – zázemí. Oblast se proto přesně neshoduje s regionem Broumova vymezeným v předkládané práci. M. Lukášek srovnává dvě atraktivní oblasti pro cestovní ruch v náhodském okrese – vodní nádrž Rozkoš a Broumovsko. Podle jeho úvahy, podložené statistickými údaji, je pro turisty atraktivnější Broumovský výběžek. V tom s autorem plně souhlasím. Část práce věnuje i stručné analýze ubytovacích zařízení. Toto téma jsem se pokusila zpracovat podrobněji již ve své ročníkové práci. V předkládané studii budu v tomto výzkumu nadále pokračovat v celém okrese Náchod. V závěru M. Lukášek uvádí, že hlavní vizí do roku 2020 je vytvořit z území Broumova atraktivní region z hlediska cestovního ruchu a změnit jeho socioekonomické prostředí. **J. Jansa** (2004) v diplomové práci analyzuje kvalitu dopravní obslužnosti na příkladu Náchodska. Autor potvrdil nižší frekvenci veřejné dopravy ve venkovských sídlech než na počátku 90. let, častější využívání individuální automobilové dopravy (zejména v periferních sídlech ležících mimo dopravní spojnice měst a větších center). Dále vyvrací, že by sídla s nejmenší intenzitou dopravní

³ včetně role cestovního ruchu v procesu globalizace; vliv hodnot, motivace a zkušeností turistů; trvale udržitelný cestovní ruch; státní politika a její role v rozvoji cestovního ruchu

obslužnosti jednoznačně vykazovala nižší úroveň služeb občanské vybavenosti. S tím souvisí i možnost rozvoje cestovního ruchu v periferních oblastech.

Ucelený přehled historie Broumova a Broumova podává kniha **Z. Košťála** (1989). Práce je členěna chronologicky a v kapitolách se hovoří vždy o určitém období vývoje oblasti.

Mezi studijní materiály patří i dokumenty spjaté s cestovním ruchem (např. Koncepce rozvoje cestovního ruchu kraje (2002), Program rozvoje cestovního ruchu v regionu Východní Čechy 2003 – 2007, Analýza příjezdového cestovního ruchu České republiky 1992 – 2005), rozvojové dokumenty svazků obcí v zájmovém území. Do literatury lze zařadit články z místních periodik a propagační materiály, které se jakkoli dotýkají problematiky cestovního ruchu v regionu.

2.2. Vymezení základních pojmů

Následující část je věnována vymezení základních pojmů a definic, které jsou v práci použity. Literatura neuvádí jednotné definování cestovního ruchu. Je to složitý jev a jeho přesné definování je proto obtížné. Za základní lze považovat definici Světové organizace cestovního ruchu (WTO), která definuje **cestovní ruch (CR)** jako „činnosti lidí spočívající v cestování a pobytu v místech mimo místa jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho uceleného roku za účelem využití volného času, obchodu a jinými účely“ (Čertík 2001, s. 15). Pásková, Zelenka (2002), jejichž definici cestovního ruchu považují za nejvýstižnější, vnímají cestovní ruch jako komplexní proces, který zasahuje nejen účastníky, ale také poskytovatele služeb. Jejich pojetí CR rozšiřuje vymezení WTO.

Cestovní ruch lze dále podle různých kritérií rozlišovat na druhy a formy. Druhy cestovního ruchu rozlišujeme podle několika kritérií. V práci uvádím nejpoužívanější kritéria a podle nich vymezené druhy cestovního ruchu (Wokoun, Vystoupil 1987, Čertík 2001, Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001, Pásková, Zelenka 2002):

1. kritérium místa realizace

- domácí cestovní ruch
- zahraniční cestovní ruch

2. kritérium délky trvání

- krátkodobý cestovní ruch - výletní (jednodenní), víkendový (2 – 3 dny)
- dlouhodobý cestovní ruch (pobyty delší než 3 dny)

3. kritérium způsobu zabezpečení cesty a pobytu
 - organizovaný cestovní ruch
 - neorganizovaný cestovní ruch
4. kritérium počtu účastníků
 - individuální cestovní ruch
 - skupinový cestovní ruch
5. kritérium rozložení cestovního ruchu během roku
 - celoroční cestovní ruch
 - sezónní cestovní ruch
6. kritérium způsobu účasti a formy úhrady nákladů účasti
 - volný cestovní ruch (účast není ničím podmíněna, účastník si hradí účast sám)
 - vázaný cestovní ruch (účastník si hradí pouze část nákladů, účast je podmíněna splněním určité podmínky)
7. kritérium valutového podílu na obchodní bilanci
 - příjezdový cestovní ruch (aktivní)
 - výjezdový cestovní ruch (pasivní)

Podle zaměření aktivit cestovního ruchu rozlišujeme různé formy cestovního ruchu:

1. pobytový
2. poznávací
3. kulturní
4. sportovní a sportovně-turistický
5. léčebný
6. ostatní (mototuristika, kongresová turistika, venkovský cestovní ruch, ...)

Jednotlivé druhy a formy cestovního ruchu se mohou kombinovat a navzájem překrývat.

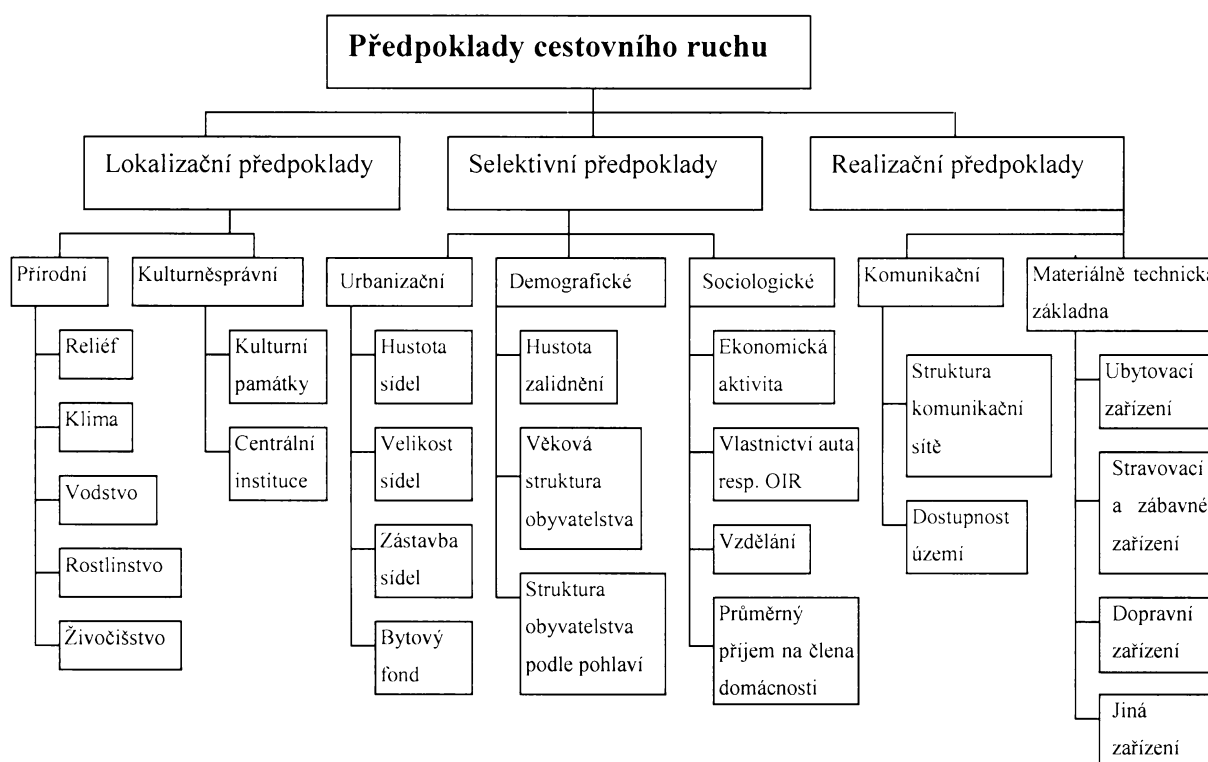
Běžně používaný pojem **rekreace** znamená v užším pojetí „souhrn odpočinkových činností, provozovaných ve volném čase“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 248).

Pro potřeby této práce definuji některé z konkrétních forem cestovního ruchu. **Turistika** je jednou z forem CR, kdy se účastník pohybuje vlastní silou, nebo s využitím zvířecí síly, ale nemotorizovaně. Pro tuto formu je typický pobyt v přírodě. Formami turistiky jsou pěší turistika, cykloturistika, vodní turistika aj. (Pásková, Zelenka 2002).

Komerční formy cestovního ruchu se nazývají ty formy, u kterých uživatel za poskytnuté ubytování a služby platí.

S rozvojem cestovního ruchu se začalo pátrat po okolnostech a podmínkách, které jeho rozvoj ovlivňují. Dnes se hovoří o problematice předpokladů cestovního ruchu. **Potenciál cestovního ruchu** je souhrnná hodnota všech předpokladů cestovního ruchu, oceněných na základě bodovací škály, snížená o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje cestovního ruchu, zejména o špatný stav složek životního prostředí (Pásková, Zelenka 2002). Vzhledem k různorodosti předpokladů se mnoho autorů snažilo předpoklady rozdělit do několika skupin. Jako příklad členění předpokladů cestovního ruchu zde (obrázek 1) uvádím schéma funkčně-chorologického členění P. Mariota (1983).

Obrázek 1: Schéma předpokladů cestovního ruchu

Zdroj: upraveno dle Mariot 1983

Pro potřeby této práce dále definuji pojem **druhé bydlení**. Je chápáno jako „komplex jevů a procesů, spojených s objektem (či částí objektu), který je přechodným místem pobytu vlastníka či uživatele využívajícího tento objekt převážně k rekreačním účelům“ (Vágner, Fialová a kol. 2004, s. 20). Druhé bydlení je označováno za cestovní

ruch mimo veřejné formy a je součástí tzv. venkovského cestovního ruchu (Fialová 2000). Je to většinou domácí cestovní ruch, sezónnost je určena hlavně přírodními podmínkami rekreačního prostředí.

Rekreační objekt (RO) je stavba určená pro rekreační účely. Rekreační objekty se dále dělí na objekty druhého bydlení a rekreační ubytovací zařízení.

Pojmem **objekty druhého bydlení (ODB)** jsou označeny objekty individuální rekreace (OIR), chalupy nevyčleněné z bytového fondu a ostatní (zahradní domky a altány pod 16 m², nevidované objekty) (Drahošová 2002). Objekty druhého bydlení na území Česka tvoří cca 20 % všech obytných staveb (Fialová 2001).

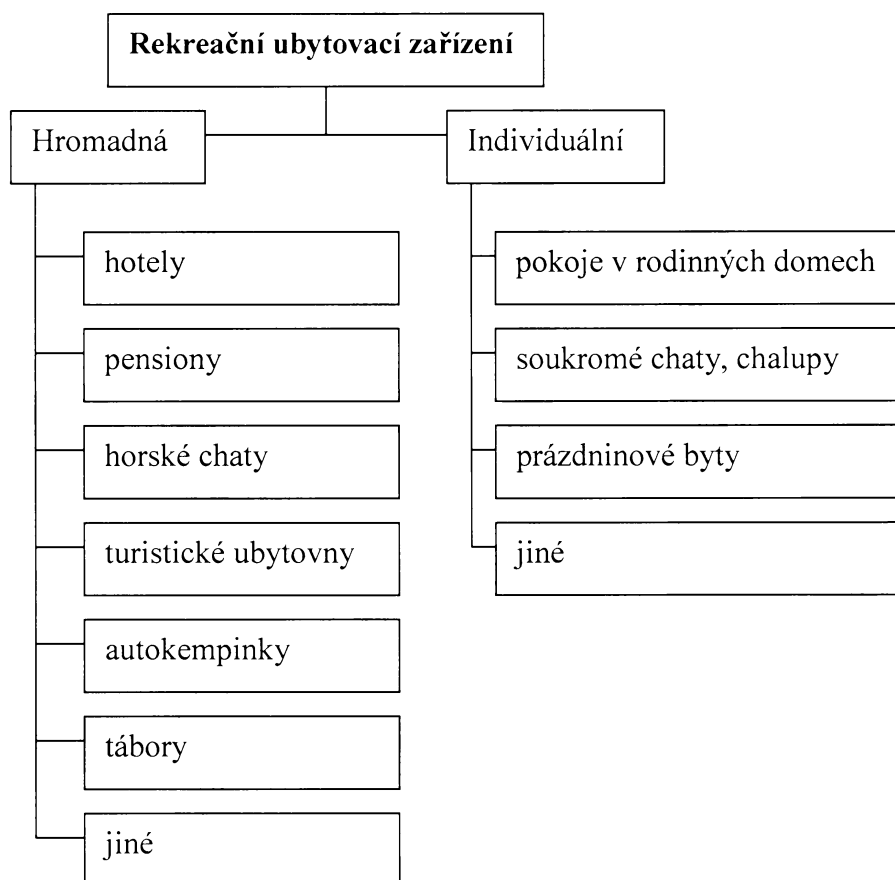
Pro **objekty individuální rekreace (OIR)** je v české literatuře nejčastěji používána definice P. Mariota: „jsou specifickým druhem ubytovacích zařízení sloužících k rekreačním účelům. Je pro ně charakteristická poměrně nízká ubytovací kapacita s omezeným okruhem uživatelů, jejich různorodost, častá vysoká koncentrace na malém území“ (dle Mariot 1986, cit. v Bičík a kol. 2001, s.19). Tento pojem byl použit při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991. Objekty individuální rekreace se dále dělí na:

- a) objekty k rekreaci postavené (chaty, rekreační domky)
- b) objekty sloužící původně k trvalému bydlení, u nichž byla provedena změna účelu užívání a jsou vyčleněné z bytového fondu (chalupy vyčleněné z bytového fondu)

Chalupy nevyčleněné z bytového fondu se od chalup spadajících pod objekty individuální rekreace liší pouze registrací na úřadech. Jedná se o objekty, u nichž není žádná osoba přihlášená k trvalému pobytu a u nichž bylo jako důvod neobydlenosti uvedeno „slouží k rekreaci“, nebyly však dosud vyčleněny z bytového fondu (Sčítání lidu, domů a bytů 1991).

Jako **rekreační ubytovací zařízení (RUZ)** mohou být podle Drahošové (2002) označovány objekty sloužící k ubytování širšího okruhu uživatelů za poplatek jeho vlastníkov. Mají relativně vysokou ubytovací kapacitu a úroveň poskytovaných služeb se liší podle typu zařízení (hotel, penzion, lázeňský dům apod.). Kritéria pro členění RUZ jsou podle A. Drahošové: velikost objektu, kvalita ubytovacích služeb a šíře dalších služeb v objektu poskytovaných (stravování, možnost sportovního a společenského vyžití, půjčování kol, lyží). Členění RUZ podle výše zmíněných kritérií je znázorněno na obrázku 2.

Obrázek 2: Členění rekreačních ubytovacích zařízení

Zdroj: upraveno dle Hrdina 1998, Šíp 2001, cit. v Drahošová 2002, s. 22

3. VYMEZENÍ STUDOVANÉHO ÚZEMÍ

3.1. Přehled existujících vymezení

Vyčlenění zájmového regionu, v němž bude probíhat výzkum, patří v územně vázaných pracích k prvotním úkolům. Tato studie se zabývá hodnocením cestovního ruchu, proto bude pozornost věnována existujícím návrhům regionalizace či rajonizace území Česka pro potřeby cestovního ruchu. Vyčleňují se tak regiony, tedy oblasti, pro které je typický určitý druh cestovního ruchu, který oblast sjednocuje, ale zároveň i odlišuje od ostatních regionů.

První rajonizace cestovního ruchu v Československu byla zpracována v roce 1962, vyšla v roce 1968 (Kotrba 1968), a stala se základním dokumentem pro plánování a řízení cestovního ruchu v socialistickém Československu.

V roce 1981 byla tato rajonizace aktualizována (**Rajonizace cestovního ruchu ČSR**). Snahou bylo zpřesnit či doplnit většinu údajů a hodnocení. Byly provedeny výzkumy na celém území státu a předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu byly vyhodnoceny v pěti hlavních skupinách: přírodní podmínky, podmínky vytvořené lidskou činností, vybavenost zařízením umožňujícím provoz a využití hodnot významných pro cestovní ruch, dopravní zařízení a negativní vlivy, které snižují kvalitu území. Po vyhodnocení podmínek bylo území státu rozděleno na oblast s převahou nevhodných vlastností pro cestovní ruch a oblast s dobrými přírodními i ostatními podmínkami, které jsou pro rekreaci vhodné. Na základě potenciálního významu oblasti pro cestovní ruch bylo Československo rozděleno na 47 oblastí a v rámci nich vymezeno 37 podoblastí cestovního ruchu I. až IV. kategorie. Každá oblast má stanoveny hlavní a ostatní funkce, časovou využitelnost, návštěvnost i další ukazatele. Pro Broumovsko, které se v tomto rozdělení vyskytuje, jsou některé z nich stanoveny takto – **hlavní funkce:** pěší turistika, přírodní pozoruhodnosti; **ostatní funkce:** krátkodobá rekreace, dlouhodobá rekreace, horolezectví, myslivost, sportovní rybolov, kulturní památky; **časová využitelnost:** letní.

Na základě jednání v regionech bylo v letech 1998 – 1999 vymezeno 15 turistických regionů, jejichž význam tkví v možnosti prezentace Česka v zahraničí, ale i v podpoře domácího cestovního ruchu. Tyto turistické regiony jsou pevně začleněny v Programech rozvoje cestovního ruchu krajů a regionů, mohou se dělit na menší území, na turistické oblasti. Oblasti slouží především pro domácí cestovní ruch. (Czech Tourism – www.czechtourism.cz, 17. 12. 2006).

K nejnovějším projektům regionalizace území Česka pro potřeby cestovního ruchu patří **Návrh rajonizace cestovního ruchu ve zvláště chráněných územích** z roku 2000. Zpracovatelé využívají vymezení zvláště chráněných území (tj. národní parky a chráněné krajinné oblasti), které považují za oblasti, kde se soustředí cestovní ruch. Na základě přírodních a kulturních předpokladů, dopravní dostupnosti, sportovních a církevních atraktivit, ale i nepříznivých faktorů studie určuje potenciál, využitelnost a optimální rozvoj velkoplošných chráněných území. Práce bere ohled i na ochranu přírody v těchto lokalitách.

Jak již bylo zmíněno, z výsledků řešení výzkumného grantu „Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR“ a z iniciativy Ministerstva pro místní rozvoj vznikl v roce 2006 Atlas cestovního ruchu České republiky. Jedna z kapitol se věnuje turistické regionalizaci a rajonizaci. **Rajonizace cestovního ruchu** je založena na funkčně-

prostorové struktury využití území a klasifikaci její vhodnosti pro cestovní ruch a rekreaci. Zvolený přístup rajonizace diferencuje území ve dvou rovinách. Tou první je členění území do relativně homogenních geografických celků, druhou je pohled na území prostřednictvím bodů – středisek cestovního ruchu. Na základě tohoto přístupu byly zvoleny základní typy areálů (geografických celků):

- Horská krajina
- Venkovská krajina s velmi příznivými předpoklady pro cestovní ruch
- Venkovská krajina s průměrnými předpoklady pro cestovní ruch
- Venkovská krajina s minimálními předpoklady pro cestovní ruch
- Velkoplošné pískovcové skalní útvary
- Urbanizované prostory
- Vojenské újezdy

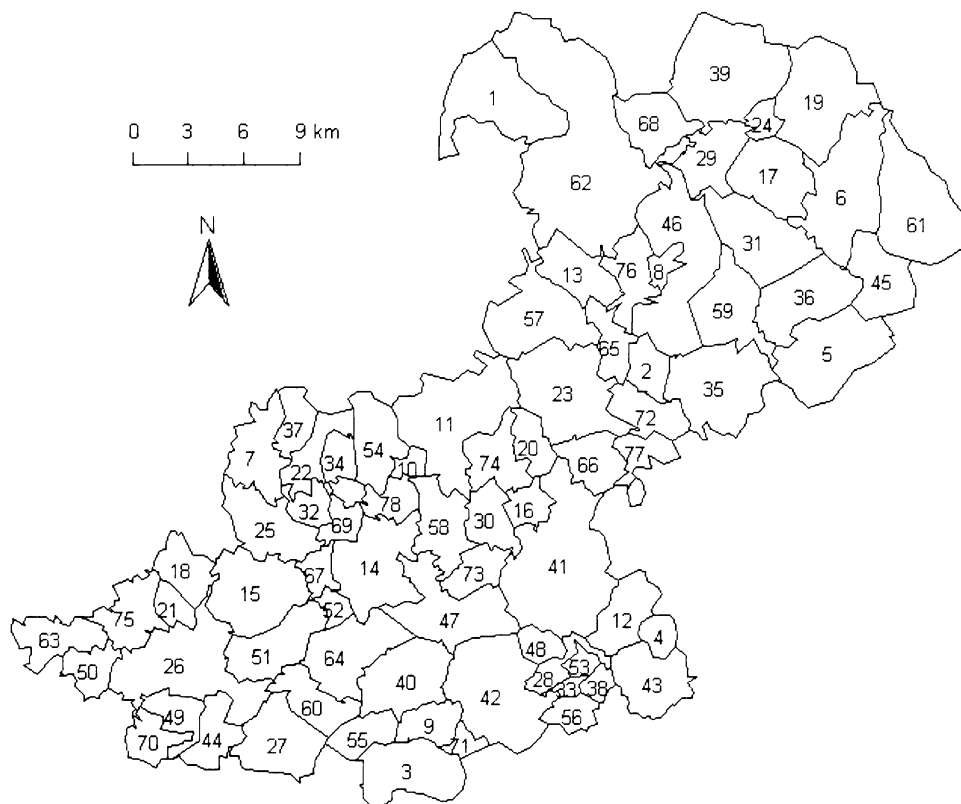
Na území okresu Náchod se tak nachází hned několik druhů areálů. Města s hustotou zalidnění vyšší než 300 obyvatel na km², nebo obce s počtem obyvatel vyšším než 20 tis. osob jsou vymezeny jako urbanizované areály. Část Broumovska patří do areálu velkoplošných pískovcových skalních útvarů a zbývající území Broumovského výběžku je označeno jako venkovská krajina s velmi příznivými předpoklady pro cestovní ruch. Tento typ zasahuje i na sever a východ Náchodska, na jihu Náchodska převažuje venkovská krajina s průměrnými předpoklady pro cestovní ruch.

3.2. Vymezení zájmového regionu

Při vymezení oblasti pro potřeby této studie byl brán ohled na výše uvedené způsoby vymezení regionů pro potřeby cestovního ruchu.

Czech Tourism inicioval vznik programů rozvoje cestovního ruchu regionů a krajů, ve kterých je zohledněno členění Česka na výše zmíněných 15 turistických regionů a 43 turistických oblastí. Zejména z tohoto důvodu jsem se přiklonila k vymezení zájmového regionu, který téměř zcela odpovídá turistické oblasti Kladské pomezí spadající do turistického regionu Východní Čechy (obrázek 3, příloha 2). Terén vymezené oblasti znázorňuje fyzickogeografická mapa v příloze 3. Kladské pomezí je vymezeno územím okresu Náchod a několika katastrálními územími obcí, které jsou součástí trutnovského okresu. Ty jsem ale v předkládané práci (z důvodu jednodušší dostupnosti informací a dat) do zájmového regionu nezahrnula.

Obrázek 3: Region cestovního ruchu vymezený pro tuto práci

Název obce

1	Adršpach	21	Hořenice	41	Náchod	61	Šonov
2	Bezděkov nad Metují	22	Hoříčky	42	Nové Město nad Metují	62	Teplice nad Metují
3	Bohuslavice	23	Hronov	43	Nový Hrádek	63	Velichovky
4	Borová	24	Hynčice	44	Nový Ples	64	Velká Jesenice
5	Božanov	25	Chvalkovice	45	Otovice	65	Velké Petrovice
6	Broumov	26	Jaroměř	46	Police nad Metují	66	Velké Poříčí
7	Brzice	27	Jasenná	47	Provodov-Šonov	67	Velký Třebešov
8	Bukovice	28	Jestřebí	48	Přibyslav	68	Veměřovice
9	Černčice	29	Jetřichov	49	Rasošky	69	Vestec
10	Červená Hora	30	Kramolna	50	Rožnov	70	Vlkov
11	Červený Kostelec	31	Křinice	51	Rychnovek	71	Vršovka
12	Česká Čermná	32	Lhota pod Hoříčkami	52	Říkov	72	Vysoká Srbská
13	Česká Metuje	33	Libchyně	53	Sendraž	73	Vysokov
14	Česká Skalice	34	Litboř	54	Slatina nad Úpou	74	Zábrodí
15	Dolany	35	Machov	55	Slavětín nad Metují	75	Zaloňov
16	Dolní Radechová	36	Martinkovice	56	Slavoňov	76	Žďár nad Metují
17	Hejtmánkovice	37	Mezilečí	57	Stárkov	77	Žďárky
18	Heřmanice	38	Mezilesí	58	Studnice	78	Žernov
19	Hermánkovice	39	Meziměstí	59	Suchý Důl		
20	Horní Radechová	40	Nahořany	60	Šestajovice		

Ve své studii dále porovnávám dvě oblasti zvoleného regionu – Broumovsko, jehož vymezení zdůvodňuji už ve své ročníkové práci (Nasavrcká 2005) a Náchodsko, které odpovídá zbývajícím částem okresu Náchod.

4. METODIKA A ZDROJE DAT

4.1. Zdroje dat a informací

Ve své práci využívám dva základní zdroje dat: primární a sekundární data. „Primární data jsou originální údaje shromažďované pro daný průzkum“ (Malíková 2006, s. 32). Sekundární data jsou statistická data nebo výsledky dřívějších průzkumů.

Výzkum za účelem sběru primárních dat byl zaměřen na několik segmentů:

- 1) realitní kanceláře a jejich nabídku prodeje a pronájmu ODB
- 2) starosty obcí, popř. jiné představitele místní samosprávy, kteří značně ovlivňují stav cestovního ruchu v obci
- 3) majitele rekreačních ubytovacích zařízení
- 4) turisty v okrese Náchod

Při sběru primárních dat jsem použila několik postupů.

◆ Šetření realitních kanceláří

Při průzkumu nabídky prodeje a pronájmu ODB jsem informace shromažďovala z internetových stran pěti realitních kanceláří, které mají dominantní pozici na trhu s nemovitostmi v okrese Náchod. Jedinou nevýhodou byla snadná možnost opakování stejných inzerátů. Data jsem získávala na přelomu měsíců červenec a srpen 2006 po dobu čtyř týdnů.

◆ Šetření starostů obcí

U starostů obcí jsem použila dotazníky (příloha 4), které jsem rozeslala elektronickou poštou do 73 obcí z celkových 78. Tento postup je velice levný, ale k jeho nedostatkům patří malá návratnost (v tomto případě necelých 25 % z celkového počtu rozeslaných), nereprezentativnost, navíc některé obce e-mail nemají. Proto jsem byla nucena za respondenty dojíždět a osobně dohlížet na vyplnění dotazníku, nebo provádět

standardizovaný rozhovor⁴. Návratnost se tak vyšplhala na 50 %. Jelikož výsledkem tohoto šetření mělo být mj. porovnání odpovědí z náchodských a broumovských obcí, uvádím návratnost dotazníků za obě části okresu (tabulka 1). Průzkum jsem prováděla na konci roku 2006.

Tabulka 1: Návratnost dotazníků pro starosty obcí

	Broumovsko	Náchodsko	Celkem
Počet obcí	27	51	78
Relativní návratnost elektronickou poštou [%]	18,5	28,3	24,7
Výsledná absolutní návratnost (počet vyplněných dotazníků)	17	22	39
Výsledná relativní návratnost [%]	63	43,1	50

Zdroj: Výsledky šetření starostů obcí 2006

Při tvorbě dotazníku jsem se inspirovala diplomovou prací J. Malíkové (2006), která se zaměřila na názory starostů obcí na agroturistiku.

Začátek dotazníku obsahuje stručné seznámení respondenta s účelem dotazníkového šetření, následují identifikační znaky a samotné otázky (celkem 16 otázek). Ty se týkají podmínek pro CR, současného stavu a také možného rozvoje cestovního ruchu v obci. Dotazník byl sestaven z jednoduchých uzavřených a otevřených otázek. U většiny uzavřených otázek jsem pro odpovědi sestavila pětibodovou číselnou škálu, přičemž význam krajních bodů jsem definovala následovně: „1“ znamená výborné resp. velký zájem, „5“ nedostatečné resp. velmi malý zájem. Škály umožňují měřit subjektivní kvalitativní jevy (postoj, názory, znalosti) (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Encyklopedie Diderot 1996).

◆ **Šetření majitelů ubytovacích zařízení**

Dotazníky pro majitele rekreačních ubytovacích zařízení (příloha 5) rozeslané elektronickou poštou měly návratnost téměř nulovou, proto došlo v několika případech k osobnímu nebo mnohem častěji k telefonickému standardizovanému rozhovoru.

⁴ Jedna z technik sběru dat, kdy jsou vyžadované informace získávány v přímé interakci s respondentem, tazatel klade v pořadí otázky z připraveného dotazníku. Rozhovor klade menší nároky na iniciativu respondentů a vynechat některé odpovědi je pro respondenta obtížnější. Největší nevýhodou tohoto postupu je vysoká nákladnost (Disman 2005).

Výzkum rekreačních ubytovacích zařízení probíhal ve vybraných obcích na konci roku 2006 tak, aby bylo možné porovnat rozdíly nejen mezi náchodskými a broumovskými zařízeními, ale také rozdílnou situaci a existenční podmínky venkovských (odlehlejších) zařízení a RUZ ve vyhlášených destinacích cestovního ruchu. Do poslední jmenované kategorie jsem podle vysoké hodnoty ukazatele rekreační zatíženosti obce (počet potenciálních rekreatantů RUZ na km²) vybrala dvě obce z Broumova (Adršpach a Teplice nad Metují) a dvě z Náchodska (Česká Skalice a Nové Město nad Metují). Z 31 venkovských obcí, ve kterých se nachází alespoň jedno ubytovací zařízení, bylo pravděpodobnostní výběrovou procedurou, konkrétně prostým náhodným výběrem⁵, vylosováno 16 obcí. Na jejich území funguje celkem 33 RUZ (63,5 % všech venkovských RUZ). Z důvodu nedostatku kontaktů a také překvapivě menší ochoty majitelů odpovídat bylo za venkovské RUZ získáno pouze 13 dotazníků. Vzorek vyplněných dotazníků tedy není dostatečně reprezentativní, přesto jsem výsledky odpovědí zpracovala a vyšlo najevo hned několik zákonitostí. Nelze jim však připisovat příliš velký význam. Podrobnější údaje o návratnosti dotazníků podle regionů obsahuje tabulka 2.

Tabulka 2: Návratnost dotazníků pro majitele RUZ

RUZ atraktivních oblastí	Broumovsko	Náchodsko	Celkem
Počet	59	35	94
Absolutní návratnost	34	19	53
Relativní návratnost [%]	57,6	54,3	56,4
Venkovská RUZ	Broumovsko	Náchodsko	Celkem
Počet	13	20	33
Absolutní návratnost	5	8	13
Relativní návratnost [%]	38,5	40	39,4
RUZ celkem	Broumovsko	Náchodsko	Celkem
Počet	72	55	127
Absolutní návratnost	39	27	66
Relativní návratnost [%]	54,2	49,1	52

Zdroj: Výsledky šetření majitelů RUZ 2006

Většina otázek, které jsem do dotazníku zahrнула, už byla použita v podobných šetřeních. Pro inspiraci jsem využila dotazník pro provozovatele agroturistických

⁵ Nejjednodušší forma náhodného výběru, při které mají všechny jednotky konečného základního souboru stejnou pravděpodobnost, že budou zařazeny do výběru (Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Encyklopedie Diderot 1996).

zařízení od J. Malíkové a dotazník pro majitele ubytovacích zařízení kolegy O. Vacha, který se zabývá studií cestovního ruchu v Orlických horách.

Stejně jako u dotazníku pro starosty obcí je i zde respondent v úvodu seznámen s účelem dotazníkového šetření. Cílem 14 otázek dotazníku je získat co nejvíce faktů o kvalitě ubytovacího zařízení, jeho funkcích, obsazenosti, návštěvnosti. Zařadila jsem otázky jednoduché uzavřené, otevřené i polouzavřené, u kterých se ve variantách odpovědi objevuje i možnost „jiná odpověď“.

◆ Šetření turistů

Původní záměr, jak získat vyplněné dotazníky od turistů, resp. hostů ubytovacích zařízení, jsem musela pro velice nízkou návratnost opustit. Při rozhovoru s majiteli ubytovacích zařízení jsem je mj. seznámila s dotazníkem pro turisty (příloha 6), který jsem následně rozesílala poštou. Tím měly být zajištěny odpovědi turistů a hostů z různé struktury ubytovacích zařízení. O předání dotazníku hostům a zpětné odeslání se měli starat majitelé. Návratnost byla nulová. Proto jsem se rozhodla využít síť turistických informačních center v okrese a vlastního dotazování turistů v terénu ve vybraných lokalitách (Adršpašsko-teplické skály, Nové Město nad Metují). Smyslem práce bylo provést určitou výzkumnou sondu, na kterou může případně navázat hlubší výzkum. Šetření probíhalo v únoru a březnu 2007 a bylo získáno 60 vyplněných dotazníků. Pro účely této práce považuji vzorek za dostatečně široký.

Strukturu dotazníku a některé otázky jsem přebrala z dotazníku pro hosty od O. Vacha. Respondent je v úvodu seznámen s mým výzkumem a důvodem jeho zpracování. Dotazník jsem volila záměrně co nejkratší, aby se tím zvýšila ochota turistů odpovídat. Ze 14 otázek jsou čtyři identifikačního charakteru, ostatní mají za úkol přiblížit důvod výběru rekreace v dané oblasti, motivaci, způsob využití volného času, spokojenost s poskytovanými službami, oblíbenost místních atraktivit cestovního ruchu.

Využila jsem opět otázky uzavřené, u kterých je výhodou snadná a rychlá odpověď a následné jednoduché zpracování, polouzavřené a otázky otevřené, které však nevyžadovaly dlouhé a složité odpovědi.

Sekundární data, využívaná v této práci pro hodnocení cestovního ruchu, jsou data Českého statistického úřadu (ČSÚ), která vychází ze Sčítání lidu, domů a bytů provedeného ke 3. březnu 1991 a 1. březnu 2001. Ve sčítání v roce 1991 proběhlo, nejen na úrovni obcí, ale i základních sídelních jednotek, šetření objektů individuální

rekreace, dále dělených na rekreační chaty a domky a tzv. rekreační chalupy vyčleněné z bytového fondu. Toto podrobné šetření OIR však již nebylo součástí sčítání v roce 2001. Zjišťoval se pouze důvod neobydlenosti domu (bytu) a jednou z nabízených možností bylo „slouží k rekreaci“. Součtem počtu staveb pro individuální rekreaci (z databáze ČÚZK 2005) a domů neobydlených sloužících k rekreaci (ze Statistického lexikonu obcí ČR 2005) se podařilo získat alespoň celkový počet ODB v obcích v roce 2005. V předkládané studii využívám i podrobnější údaje o ODB, které jsem získala dotazníkovým a terénním šetřením v roce 2005 na Broumovsku v rámci zpracování ročníkové práce.

Zjistit přesné údaje o kapacitách rekreačních ubytovacích zařízení, která slouží ke komerčnímu využití, není snadné. Do roku 1998 existovaly databáze o cestovním ruchu na okresních statistických úřadech. Dnes se neposkytují data za nižší územní jednotky než kraje. Většina informací o RUZ v jednotlivých obcích regionu, včetně vybavení a počtu lůžek, byla získána z Katalogu ubytování v Kladském pomezí 2006, který vydal Svaz cestovního ruchu BRANKA, Náchod, ve spolupráci s informačními centry z Kladského pomezí v lednu 2006. Ve zbývajících obcích se podařilo přibližné údaje o lůžkové kapacitě RUZ získat na obecních úřadech, které si vedou vlastní evidenci, a pomocí internetu, kde se některá zařízení propagují.

Pro výpočet geografických ukazatelů bylo využito dat ČSÚ (Sčítání lidu, domů a bytů 1991, 2001, Statistický lexikon obcí ČR 2005) a ČÚZK (Úhrnné hodnoty druhů pozemků pro katastrální území okresu Náchod). Množství dat a informací poskytl i krajský statistický úřad.

Důležitým zdrojem dat a informací byly internetové stránky jednotlivých obcí, sdružení a organizací.

4.2. Použité ukazatele a metody

Tato práce používá metodologické postupy, které byly aplikovány a ověřeny již v dřívějších průzkumech (např. vývojové srovnání, regionální analýza a srovnání, kvantitativní analýza, kvalitativní metody). Při hodnocení území z hlediska cestovního ruchu využívám podobné ukazatele jako ve své ročníkové práci. Pro kartografické znázornění statistických dat a koeficientů jsem použila software ESRI ArcView, pro vizualizaci dat Microsoft Office 2003.

Pro **hodnocení potenciálu cestovního ruchu** existuje mnoho metod, například hodnocení dílčích ukazatelů, hodnocení skupin ukazatelů, komplexní hodnocení (Goldová 2004). Studie, kterou zpracoval Ústav územního rozvoje Brno a kterou vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo životního prostředí v roce 2001, pod názvem „Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR“ může být příkladem komplexního hodnocení. Cílem této publikace bylo zhodnotit potenciál cestovního ruchu na úrovni obcí Česka podle jednotlivých forem cestovního ruchu. Základní členění na potenciál přírodního subsystému a kulturního subsystému cestovního ruchu je dále děleno podle možnosti provozování různých aktivit (tabulka 3, 4).

Tabulka 3: Potenciál přírodního subsystému cestovního ruchu

přírodní pozoruhodnosti
vhodnost krajiny pro pěší turistiku
vhodnost krajiny pro cykloturistiku
vhodnost krajiny pro sjezdové zimní sporty
vhodnost krajiny pro lyžařskou turistiku
vhodnost krajiny pro rekreaci u vody
vhodnost krajiny pro rekreaci typu lesy/hory
vhodnost krajiny pro venkovskou turistiku
vhodnost krajiny pro vodní turistiku
vhodnost krajiny pro horolezectví
vhodnost krajiny pro závěsné létání
vhodnost krajiny pro sportovní myslivost
vhodnost krajiny pro sportovní rybolov
vhodnost krajiny pro pozorování vodních ptáků

Zdroj: upraveno dle Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR 2001

Tabulka 4: Potenciál kulturního subsystému cestovního ruchu

kulturně historické památky a soubory
skanzeny a muzea
lázeňská funkce
kongresy a konference
kulturní akce
sportovní akce
církevní akce
veletrhy a tematické trhy
místní produkty
možnost příhraničních nákupů a zábavních činností

Zdroj: upraveno dle Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR 2001

Různé složky potenciálu však nemají stejný význam, některé jsou pro turisty důležitější. To je zohledněno váhovým hodnocením pomocí bodové metody. Každé složce a jejím třem stupňům intenzity byly přiřazeny váhové body. Hodnota celkového

potenciálu pro každou obec se pak rovná součtu bodů za jednotlivé složky (aktivity). Autoři studie získávali informace o jednotlivých územích z literatury a dotazníkových šetření na okresních úřadech. V tom je podle mě nedostatek studie, protože ne všechny okresní úřady dokážou správně hodnotit situaci obcí, které pod něj spadají. Bylo by objektivnější, zaslat dotazníky i na jednotlivé obecní úřady. Tuto práci však i přes tento nedostatek považuji za velmi přínosnou.

Ve své práci analyzuji potenciál, podobně jako v jiných regionálních studiích, pomocí hodnocení jednotlivých předpokladů cestovního ruchu (lokalizačních, realizačních a selektivních). Používám běžné sociálně-geografické ukazatele a ukazatele vztahující se na problematiku rekreace a druhého bydlení.

Do první skupiny patří např. hustota zalidnění (počet trvale bydlících obyvatel na km²), vždyt' intenzita osídlení je považována za jeden z faktorů podmiňujících existenci druhého bydlení (Vágner, Fialová a kol. 2004). Dále pak používám strukturu zaměstnanosti, vzdělanostní strukturu obyvatel apod.

Jak už jsem zmiňovala v ročníkové práci, při analýze komerčních forem cestovního ruchu není dobré pracovat s počty rekreačních ubytovacích zařízení. Mají převážně větší kapacitu než objekty druhého bydlení a trvale obydlené domy. Proto je lepší hodnotit komerční formy z hlediska potenciálních rekreatantů.

Územní rozmístění objektů bylo hodnoceno pomocí **hustoty zástavby rekreačními objekty na km²**.

Dále jsem zjišťovala **podíl rekreačních objektů na úhrnu obytných staveb**, který určuje, zda v obci převládá funkce obytná či rekreační.

O struktuře ODB vypovídá ukazatel **podíl chalup na počtu ODB**.

Podíl potenciálních rekreatantů z celkového počtu obyvatel ukazuje poměr uživatelů RO a trvale bydlících obyvatel. Vypočítá se jako podíl počtu potenciálních rekreatantů (tj. u druhého bydlení počet ODB vynásobený 5 (na 1 ODB připadá průměrně 5 stálých lůžek (Fialová 2000)), u komerčních forem lůžková kapacita RUZ) a součtu trvale bydlících obyvatel a potenciálních rekreatantů (Drahošová 2002).

Celkové zatížení území charakterizuje např. **rekreační zatíženost**, která vyjadřuje **počet potenciálních rekreatantů připadajících na km²**. Tento ukazatel je možné srovnat s hustotou zalidnění.

Jak bylo zmíněno v kapitole 4.1. zjistit přesný vývoj počtu objektů druhého bydlení není reálné. Proto byla pro posouzení **vývoje počtu ODB** využita data ze Sčítání lidu, domů a bytů 1991 a hodnoty počtu staveb pro individuální rekreaci

(z databáze ČÚZK 2005) a domů neobydlených sloužících k rekreaci (ze SDLB 2001), která považují za nejnovější data celkového počtu ODB, která se přibližují současné situaci.

Pro hodnocení přírodního potenciálu je v práci použito **koeficientu rekreační významnosti (KRV)**, který ve své studii uvádí I. Bičík (1988) a vychází z funkčního využití ploch. Nabývá hodnot od 0 do 1. Vychází z přiřazení různých koeficientů jednotlivým druhům ploch. Rozloha dané plochy se příslušným koeficientem vynásobí, všechny takto vypočtené plochy se sečtou a získá se tak celková redukovaná výměra. Poměr této plochy a celkové plochy území je zmíněný koeficient.

K hodnocení rekreační funkce území jsem použila dva ukazatele, jejichž autorem je V. Gardavský (1968) a upravila je Z. Kuchařová (1984). Jedná se o **koeficient rekreační funkce území (KRF)**:

$$\text{KRF} = \frac{L}{\text{PO}} \cdot \frac{\text{RP}}{\text{PL}},$$

kde L – počet lůžek v objektech druhého bydlení (1 objektu odpovídá 5 lůžek), PO – počet trvale žijících obyvatel, RP – rekreační plocha, tj. vodní, lesní, louky, pastviny, zahrady, sady, chmelnice a vinice, PL – celková rozloha území. Koeficient vyjadřuje stav individuální rekreace v ODB. Může nabývat hodnot od nuly do nekonečna (čím vyšší hodnota, tím intenzivnější rekreační funkce). Hodnoty jsou rozděleny do intervalů. Pro tuto práci byl převzat rozsah intervalů a jim odpovídající současná rekreační funkce podle Z. Kuchařové (1984), uvedeno v tabulce 5.

Tabulka 5: Hodnoty KRF a ZRP

Interval	Současná rekreační funkce	Interval	Možnost dalšího rozvoje rekreace
0,0 - 1,99	malá	0,0 - 0,99	nevyužitelnost
2,0 - 3,99	únosná	1,0 - 1,99	velmi malá
4,0 - 5,99	nadprůměrná	2,0 - 2,99	malá
6,0 - 9,99	silná	3,0 - 3,99	střední
10,0 - 19,99	velmi silná	4,0 - 9,99	velká
20,0 a více	enormní	10,0 a více	maximální

Zdroj: převzato Kuchařová 1984

Druhým ukazatelem je **zbylý rekreační potenciál (ZRP)**:
$$\text{ZRP} = \frac{\text{RP}}{L} \cdot \frac{\text{PL}}{\text{PO}},$$

kde L – počet lůžek v objektech druhého bydlení, PO – počet trvale žijících obyvatel, RP – rekreační plocha, PL – celková rozloha území. Tento koeficient udává možnost

dalšího rozvoje individuální rekreace. Rozdělení hodnot do intervalů je opět převzato od Z. Kuchařové (1984), uvedeno v tabulce 5.

Výše zmíněné koeficienty (KRF a ZRP) jsou vyčísleny pouze pro druhé bydlení. Jak uvádí D. Goldová (2004), pro hodnocení komerčních forem CR se tyto koeficienty nehodí.

Všechny ukazatele a koeficienty jsou pro sledovanou oblast vypočteny na úrovni obcí.

5. POTENCIÁL A VÝVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

5.1. Potenciál cestovního ruchu regionu

5.1.1 Lokalizační předpoklady

5.1.1.1 Přírodní atraktivita

Podle P. Mariota (1983) patří k základním charakteristikám reliéfu, které mají vliv na podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, hlavně nadmořská výška a také výskyt kontrastních forem reliéfu, které jsou atraktivní z hlediska cestovního ruchu.

Okres Náchod spadá na pomezí rovin, tabulí a hornatých příhraničních částí republiky (příloha 3). Podle geomorfologického členění sem zasahují celky:

1) Broumovská vrchovina

Leží na severu a severovýchodě regionu. Je to zvlněná až kopcovitá krajina se skalisky a skalními městy s výškami 400 – 880 m n. m.

2) Podorlická pahorkatina

Nachází se ve středu a na jihovýchodě regionu. Charakterizuje ji kopcovitá zalesněná krajina s výškovými rozdíly terénu 550 – 675 m n. m.

3) Krkonošské podhůří

Tento celek leží ve středu a na severozápadě regionu a je to zvlněná krajina ve výšce 380 – 560 m n. m.

4) Orlická tabule

Leží ve středu a jihozápadě regionu. Krajina je mírně zvlněná s výškami 280 – 360 m n. m.

5) Východolabská tabule

Mírně zvlněná krajina s výškovými rozdíly od 260 do 350 m n. m. zasahuje do jihozápadní části okresu u Jaroměře.

Celý severovýchodní výběžek regionu tvoří CHKO Broumovsko. Leží zde rozsáhlá pískovcová města i volná skaliska či skalní vrchy Broumovských stěn, Adršpašských a Teplických skal. Mezi nimi leží hluboká údolí i pánevní oblasti. V rámci CHKO Broumovsko jsou klidnější hraniční Javoří hory, méně navštěvovaný je také hřeben Broumovských stěn s vyhlídkou nad Machovem. Nejcennější částí CHKO Broumovsko, z přírodovědného i krajinářského hlediska, které mají nadnárodní význam, představují proslulá pískovcová skalní města zejména v Adršpašsko-teplických skalách, ale i na Ostaši, Kočičích skalách, Hejdě, Broumovských stěnách i Stolových horách. Jsou nejen cílem intenzivního cestovního ruchu, turistiky a horolezectví, ale i četných přírodovědných studií.

Na jihozápadě okresu se nachází nížina s jedinečnou rekreační oblastí u vodní nádrže Rozkoš. Tato přehrada u České Skalice je vyhledávané rekreační středisko a ráj vodních sportů, zároveň významná ornitologická lokalita a odpočinkové místo pro vzácné vodní ptactvo při jarních a podzimních tazích.

Území je hlavně na severu a východě velmi členité s množstvím potoků, říček a rybníků. V oblasti Broumova odvádí vody řeka Stěna do Polska do povodí Odry. Nejvýznamnější řekou regionu je Metuje, teče jeho středem a odvádí vodu od severu k jihozápadu, stejně tak na východě Úpa. Obě řeky se u Jaroměře stékají s řekou Labe. Metuje na území regionu vytváří krásné údolí u Nového Města nad Metují (tzv. Peklo), Úpa v Babiččině údolí. Rybníky, které zaručují sezónní koncentraci cestovního ruchu, se nachází u Jaroměře, Náchoda, Červeného Kostelce, nedaleko České Skalice pak již zmíněná vodní nádrž Rozkoš.

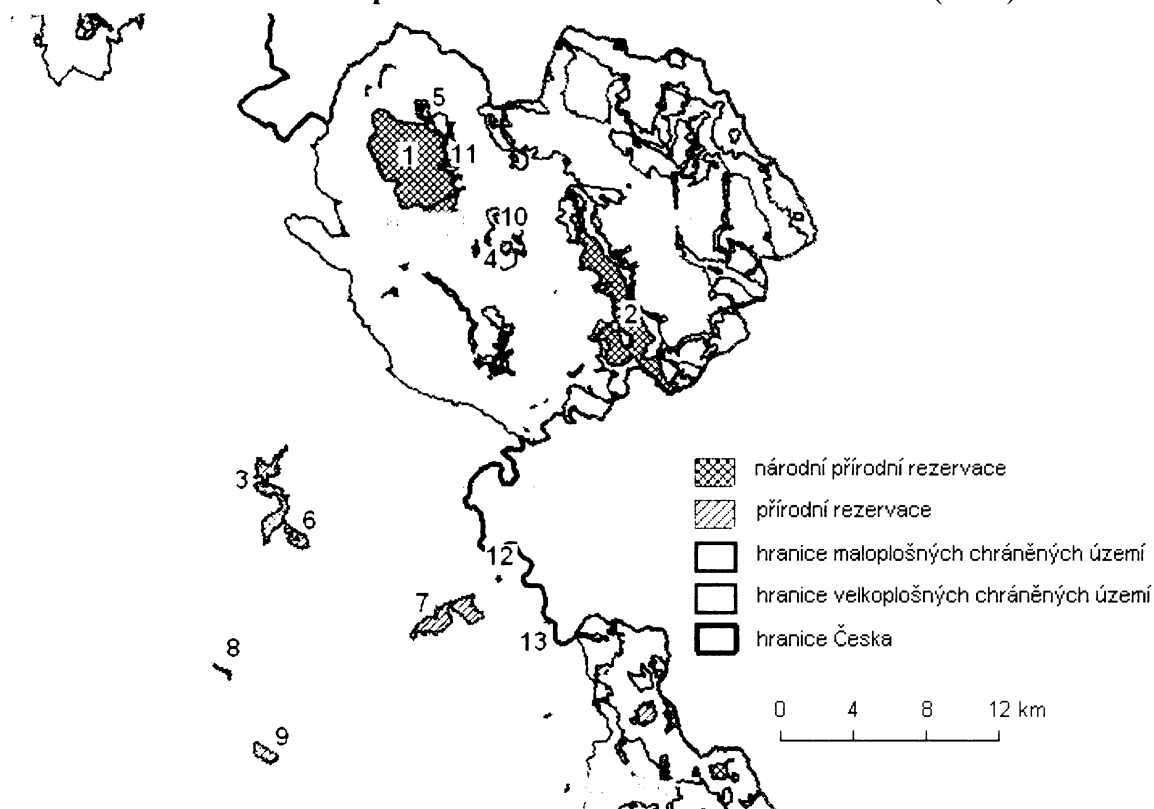
S povrchem okresu souvisí také jeho podnebí a vlhkost. Zatímco jižní část okresu, která přechází do rovinnatého Polabí, má podnebí teplejší a dlouhodobá roční teplota se pohybuje mezi 8 – 9°C, severní část okresu je vlhčí a chladnější (dlouhodobá roční teplota je mezi 5 – 6°C). Průměrné roční úhrny srážek pro celý okres Náchod se dlouhodobě pohybují v rozmezí 670 – 760 mm, na severu v oblasti skalních měst jsou výrazně vyšší.

Pískovcová skalní města vykazují výjimečný klimatický charakter. V hlubokých a zastíněných roklích a propastech se vytváří výrazná klimatická inverze se zvratem teplot. Tato situace umožňuje, aby v těchto vlhkých a podchlazených prostorech setrval fůn a led až hluboko do letního období. Zatímco na suchých a slunných

vrcholcích žijí teplomilné a suchomilné rostliny, na dně roklí se daří alpickým druhům, ve stromovém patru můžeme vidět jedli a smrk. Vnitřek skalního masívu je na kvetoucí rostliny chudý, ale najde se tu množství nejrůznějších mechů, lišejníků, jatrovek a jiných nekvetoucích rostlin. Na loukách, bažinách, stráních a lesních světlínách roste velké množství rostlin, které hýří krásou a barevností květů. Broumovsko je oblast **floristicky** středně bohatá. Přibližně 40 % plochy pokrývají lesní porosty, které tvoří dobrý předpoklad pro rekreaci.

I ze **zoologického** hlediska je oblast Broumovského výběžku zajímavější. Rozmanitý charakter zvěřeny je zajisté důsledkem různorodého reliéfu.

Obrázek 4: Maloplošná chráněná území v okrese Náchod (2006)

1 NPR	Adršpašsko-teplické skály	8 PR	Šestajovická stráň
2	Broumovské stěny	9	Zbytka
3 NPP	Babiččino údolí	10 PP	Kočičí skály
4 PR	Ostaš	11	Borek
5	Křížová cesta	12	Louky v České Čermné
6	Dubno	13	Rašelina
7	Peklo u Nového Města nad Metují		

Poznámka: NPR – národní přírodní rezervace, NPP – národní přírodní památky, PR – přírodní rezervace, PP – přírodní památky

Zdroj: upraveno dle Mapového projektu Ústředního seznamu ochrany přírody - <http://drusop.nature.cz/>

Dokladem krásy přírody v okrese je vymezení několika zvláště chráněných oblastí (obrázek 4). Jsou to území mimořádných přírodních hodnot, ve kterých jsou zákonem stanoveny bližší ochranné podmínky a omezení. Chráněná území jsou významnými biocentry, obohacujícími okolní přírodu o druhy, které by jinak v mnoha případech již z této krajiny vymizely.

5.1.1.2 Kulturně-historické a antropogenní atraktivita

Kulturní předpoklady mají v porovnání s přírodními předpoklady nejen odlišný původ, ale také specifické rozmístění. Přírodní předpoklady charakterizuje plošné rozšíření a lokalizace cestovního ruchu do oblastí méně osídlených, „klidnějších“, kulturní předpoklady jsou rozmístěny bodově, nejvíce ve městech a obcích (Mariot 1983).

Na území oblasti Kladské pomezí se vyskytuje dostatek turisticky atraktivních oblastí nejen přírodních, ale i kulturních. Kraj spjatý s životem a dílem Aloise Jiráska a Boženy Němcové láká také k návštěvě památek a měst (příloha 16 – volná příloha).

Na Broumovsku však kulturní památky leží ve stínu přírodních krás – svědčí o tom jejich neutěšený stav a menší zájem návštěvníků. I přesto je možnost zde navštívit mnoho cenných památek. Nachází se tu dvě městské památkové zóny zahrnující i benediktinské kláštery – Broumov a Police nad Metují, vesnická památková rezervace – Křinice, zvláštní skupina deseti barokních venkovských kostelů (Bezděkov, Božanov, Broumov, Heřmánkovice, Hvězda, Otovice, Ruprechtice, Šonov, Verněřovice, Vižňov), nejstarší dřevěný kostel v Čechách, výstavné zděné statky broumovského typu, desítky kaplí, křížové cesty a stovky pískovcových soch a křížů mimořádné umělecké hodnoty v obcích i ve volné krajině. Broumovský klášter, kostely a venkovské statky jsou v architektuře pojmem.

Na Náchodsku se kulturní předpoklady větší měrou podílí na přitažlivosti oblasti. Nové Město nad Metují a Jaroměř – Josefov jsou městské památkové rezervace. Řadu historických památek a bohatou literární tradici (A. Jirásek, J. Škvorecký) lze objevit v Náchodě. Veřejnosti přístupné jsou renesanční zámky v Náchodě a Ratibořicích a barokně přestavěný zámek v Novém Městě nad Metují.

Okolí Náchoda obepíná soustava opevnění, budovaná ve třicátých letech 20. století na ochranu státu, se středem na Dobrošově. Zde stojí turisty vyhledávaná dělostřelecká tvrz s možností prohlídky podzemních chodeb a sálů. Z historického

hlediska je přitažlivé bývalé vojenské město Josefov, vybudované jako pevnost za Josefa II., se zpřístupněnou částí podzemních chodeb.

Kdo hledá místo k relaxaci a k rehabilitaci pohybového ústrojí, ten ať navštíví přírodní lázně s křídovou a slatinnou zeminou ve Velichovkách.

Podél řeky Úpy bojují s časem zříceniny středověkých hradů. Mimořádně cenný je hřbitovní dřevěný kostel z 16. století ve Slavoňově. Z dalších církevních památek stojí za shlédnutí kostely v Červeném Kostelci a Jaroměři. Z památek lidové architektury za zmínku stojí desítky chráněných chalup ve Slatině nad Úpou.

Kulturní profil kraje zdaleka netvoří jen hmotné historické a umělecké památky. Kladské pomezí má velké literární postavy v osobnostech Aloise Jiráska, Boženy Němcové a Josefa Škvoreckého. Na jejich počest se v kraji konají velké kulturních akce.

Na Náchodsku květen tradičně začíná festivalem Prima sezóna v Náchodě, kde mladí v duchu Škvoreckého odvahy představují svou literární, výtvarnou, scénickou a hudební tvorbu. Začátkem léta a v adventní době ožívají v Babiččině údolí v Ratibořicích postavy z knihy Babička. Nové Město nad Metují zve k zamyšlení na Akademické týdny a na přehlídku filmových komedií při Novoměstském hrnci smíchu. Do Červeného Kostelce se pravidelně v srpnu sjíždějí folklorní soubory z celého světa na Mezinárodní folklorní festival. Česká Skalice se Jiřinkovými slavnostmi vrací do časů mládí Boženy Němcové. Zahájení turistické sezóny v josefovském podzemí se neobejde bez účasti vojenských jednotek. Setkání spolků vojenské historie nechybí ani při vzpomínce na válku z roku 1866.

Mezi kulturní události, které se na Broumovsku konají tradičně, patří Česko-polské dny křesťanské kultury (září, říjen), přímo v Broumově Svatováclavský jarmark a Broumovské kulturní léto, v Hronově pak unikátní festival amatérského divadla Jiráskův Hronov, který se v rodišti významného spisovatele koná pravidelně už tři čtvrtě století. V Teplicích nad Metují letos proběhne již 24. ročník Mezinárodního horolezeckého filmového festivalu.

Broumovsko má vhodné přírodní podmínky i pro sportovní akce. Největší akcí tohoto druhu je nejtěžší závod horských kol v Česku – Cannondale Rallye Sudety. Z hlediska zájmu turistů a sportovců je významný i běh nebo dálkový pochod na Hvězdu.

V rámci lokalizačních předpokladů lze sledované území náhodského okresu zřetelně rozdělit na:

- 1) Broumovsko – oblast s vysokým přírodním potenciálem pro cestovní ruch, který převyšuje kulturní potenciál, oblast zaměřenou na turistiku, cykloturistiku a horolezectví
- 2) Náchodsko – region, kde převažují atraktivita kulturní, cestovní ruch se odehrává ve městech

Jako celek však může okres Náchod svojí členitostí, kombinací přírodních zajímavostí a kulturních památek a událostí uspokojit i náročné návštěvníky.

5.1.2 Realizační předpoklady

5.1.2.1 Komunikační předpoklady

Hustota a kvalita dopravních sítí odráží a zároveň podmiňuje celkovou hospodářskou úroveň regionu. Dopravní dostupnost sídel ovlivňuje jejich poloha. I v tomto ohledu se Broumovsko a Náchodsko odlišují. V důsledku členitosti reliéfu a okrajové poloze při státních hranicích patří severní část okresu Náchod (oblast Broumovského výběžku) k hůře dostupným.

Z hlediska silniční dopravy v okrese patří mezi nejvýznamnější mezinárodní silnice E 67 I/33 Praha – Warszawa. Na území studovaného okresu spojuje Jaroměř, Českou Skalici, Náchod a směřuje do Polska přes hraniční přechod Běloves – Kudowa Slone. Neméně významná je silnice I/14 Česká Třebová – Harrachov, která regionem prochází od jihu od Nového Města nad Metují, v Náchodě křížuje již zmiňovaný mezinárodní tah a přes Červený Kostelec (směrem na Trutnov) okres Náchod opouští. Další důležitou komunikací pro okres, ale zejména pro Broumovsko, kde tvoří osu oblasti, je silnice II/303 z Náchoda přes Hronov, Polici nad Metují do Broumova. Spojení směrem na západ na Broumovsku zajišťuje silnice II/301 Police nad Metují – Trutnov. Hraniční přechod v Otovicích a Starostíně spojuje silnice II/302 vedoucí přes Broumov a Meziměstí. Významnou spojnicí je komunikace II/304 Opočno – Úpice přes Českou Skalici a silnice II/285 Miletín – Jaroměř – Nové Město nad Metují – Olešnice v Orlických horách.

Silniční síť má na Broumovsku špatný technický stav. Mnoho úseků, významných i pro cestovní ruch, má rozbitý povrch nebo nedostatečnou šířku. Silniční doprava

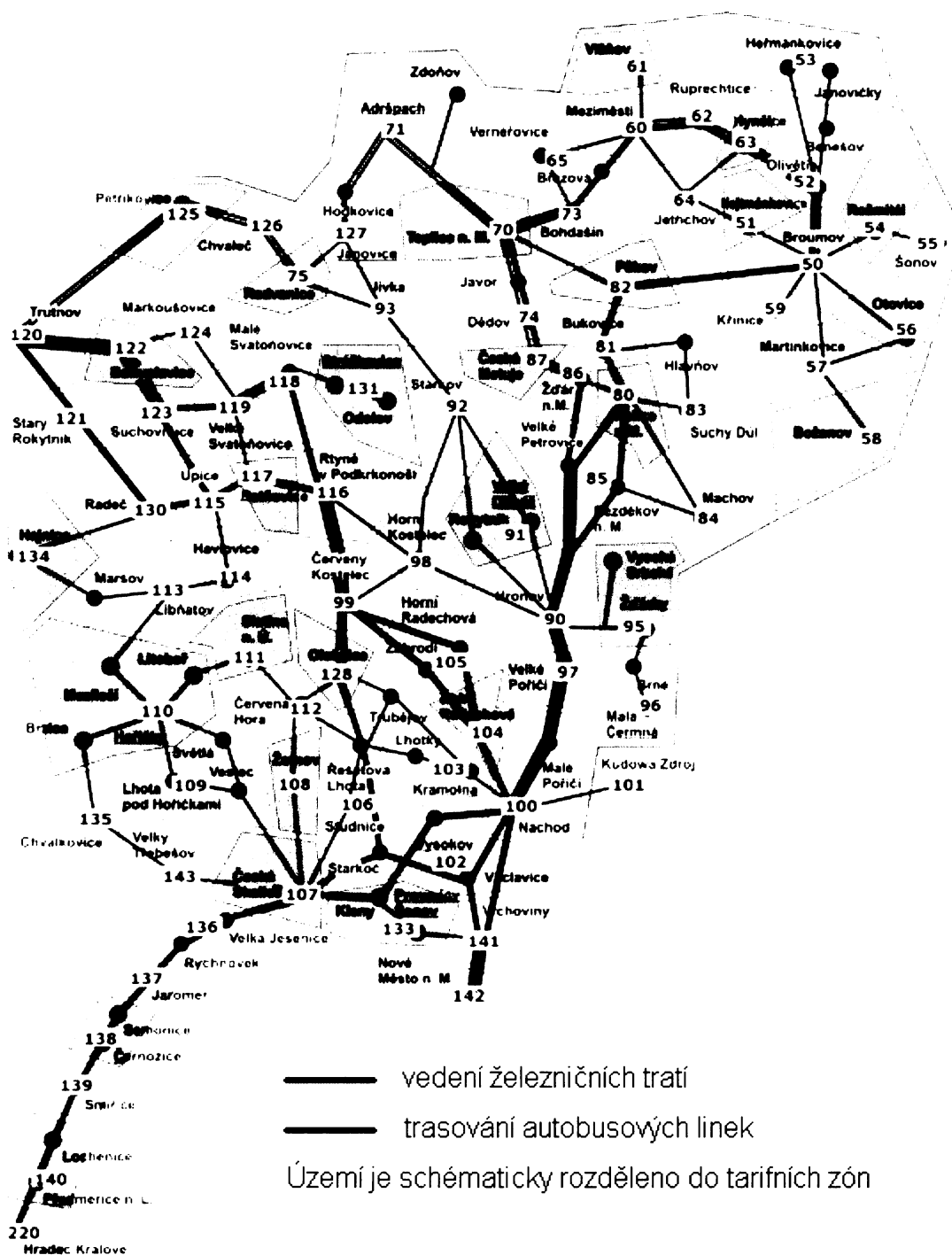
v klidu se potýká s nízkou kapacitou parkovacích ploch pro automobily. Parkoviště scházejí v obchodních zónách, u restauračních i ubytovacích zařízení a v letní sezóně v nejnavštěvovanějších turistických centrech.

V rámci železniční dopravy tvoří v okrese Náchod páteř tratě 026 Týniště nad Orlicí – Broumov přes Nové Město nad Metují, Náchod a Meziměstí a 032 Jaroměř – Trutnov přes Českou Skalici a Červený Kostelec. Spojení mezi těmito dvěma tratěmi zajišťuje krátký traťový úsek 033 Starkoč – Náchod a na Broumovsku pak 047 Trutnov – Teplice nad Metují. Z Meziměstí na severozápad směřují vlaky přes hraniční přechod do polského Mioszowa a Walbrzychu.

Všechny tratě v okrese jsou jednokolejné a nejsou elektrifikované. Na Broumovsku jsou tratě ve špatném technickém stavu a vyžadují odstranění závad omezujících rychlost místy až na 20 km/hod. V současné době, díky přímým vlakovým spojmům Trutnov – Praha, na významu nabývá trať 032. Přímé spoje z Prahy do Meziměstí byly zrušeny.

V regionu Broumavska je od prosince roku 2004 zavedena integrovaná regionální doprava IREDO a od prosince 2006 je rozšířena i na celé Náchodsko. Projekt integrované dopravy nabízí podstatné zvýšení počtu spojů a hlavně zlepšení návaznosti jednotlivých druhů dopravy (silnice – železnice). IREDO zvyšuje počty spojů i v okrajových oblastech, tím optimalizuje dopravní obslužnosti periferních částí (obrázek 5).

Obrázek 5: Integrovaná regionální doprava v modelovém regionu

Zdroj: České dráhy – <http://www.cd.cz/>

Veřejná doprava v oblasti Broumova se tedy od mnoha okrajových oblastí Česka, kde se mnohé spoje ruší, velice liší. Na cestovní ruch má místní rozvoj veřejné dopravy kladný vliv.

Lze tedy shrnout, že nejvýhodnější dopravní polohu mají sídla na dopravních osách. Díky systému IREDO je celý okres Náchod pro veřejnou dopravu integrované území a periferní území neztrácí kontakt s vyspělejšími okolím.

5.1.2.2 Ubytovací zařízení

Rekreační ubytovací zařízení tvoří spolu s objekty druhého bydlení množinu rekreačních objektů.

V této části je uveden přehled o počtu a kapacitě ubytovacích zařízení jednotlivých forem cestovního ruchu (tabulka 6). Podrobnější analýze a charakteristice je věnována pozornost v kapitolách zabývajících se již konkrétními formami.

Tabulka 6: Počet a kapacita rekreačních objektů v okrese Náchod (2005)

DRUHÉ BYDLENÍ	Broumovsko	Náchodsko	Okres Náchod
Počet objektů	1 786	2 998	4 784
Lůžková kapacita	8 930	14 990	23 920
Podíl lůžkové kapacity jednotlivých forem CR (%)	71,0	82,0	77,5
KOMERČNÍ FORMY	Broumovsko	Náchodsko	Okres Náchod
Počet objektů	127	109	236
Lůžková kapacita	3 649	3 021	6 670
Podíl lůžkové kapacity jednotlivých forem CR (%)	29,0	16,5	21,6
LÁZEŇSTVÍ	Broumovsko	Náchodsko	Okres Náchod
Počet objektů	0	7 (1 areál)	7
Lůžková kapacita	0	279	279
Podíl lůžkové kapacity jednotlivých forem CR (%)	0	1,5	0,9
CR CELKEM	Broumovsko	Náchodsko	Okres Náchod
Počet objektů	1 913	3 114	5 027
Lůžková kapacita	12 579	18 290	30 869
Podíl lůžkové kapacity jednotlivých forem CR (%)	100	100	100

Zdroj: Databáze ČÚZK 2005

Katalog ubytování v Kladském pomezí 2006

Statistický lexikon obcí ČR 2005

Vlastní terénní šetření 2006

Číselné údaje jsou pouze orientační. Například mnoho soukromých ubytovacích objektů není vůbec evidováno. Stejně tak evidence objektů druhého bydlení není přesná. Lůžková kapacita ODB je odhadnuta s předpokladem 5 lůžek na jeden ODB. Dříve užívané dělení cestovního ruchu na volný a vázaný ztrácí v současné době opodstatnění.

Podniková rekreační zařízení dnes nabízejí volné ubytování. A to z důvodu toho, že vlastní zaměstnanci kapacitu zpravidla nenaplní a nebo častěji jsou tato zařízení už ve vlastnictví fyzické osoby (vlastní průzkum bývalých objektů vázaného cestovního ruchu na Červenokostecku).

V okrese se nachází přibližně 5 tisíc rekreačních objektů. Téměř 80 % jejich lůžkové kapacity patří objektům druhého bydlení. Lze tedy konstatovat, že v oblasti, a to jak na Broumovsku, tak ještě více na Náchodsku, je výrazně zastoupeno ubytování individuální. To je mj. příčinou nedostatečné šíře služeb nabízených ubytovacími zařízeními. Jak vyplynulo z průzkumů návštěvníků v rámci zpracování Programu rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy, ubytovací služby jsou kritizovány jak ze strany kvality poskytovaných služeb, tak ze strany struktury nabídky (chybí hotely kategorie ***).

5.1.2.3 Stravovací zařízení

Stravovací služby jsou rychle se rozvíjející turistické služby v okrese. Přesto je jejich nabídka a především kvalita stále ještě nedostatečná. Týká se to především lokalit mimo města. Ve městech Náchodska se dá hovořit o stavu, kdy nabídka převyšuje poptávku.

Síť stravovacích zařízení se úzce váže na formy rekreace. Celoroční provozovny se vyskytují hlavně ve městech, dále v atraktivních obcích a na hojně navštěvovaných místech. Sezónní stánky a kiosky pak na významných turistických trasách a v letní sezóně doplňují celoroční provozovny na atraktivních místech. Možnost občerstvení nabízí i řada barů, kaváren a cukráren, které jsou situovány převážně ve městech. V menších obcích jsou restaurační zařízení většinou na nízké úrovni, se kterou souvisí i přístup personálu k hostům (slušnost, vystupování, ochota) a jeho jazykové vybavení.

5.1.2.4 Ostatní zařízení a služby

K regionu, který má dostatek atraktivit pro cestovní ruch patří i služby nabízející volnočasové aktivity, které kromě turistů využívají i místní obyvatelé. Přehled doplňkových turistických zařízení je uveden např. v práci A. Drahošové (2002). Cílem této části práce je podat přehled o ostatních zařízeních a službách, které jsou účastníky cestovního ruchu v tomto regionu využívány.

Mezi nejvyužívanější doplňková zařízení patří zařízení sportovní, ale nelze opomenout zábavní (bary, diskobary) a kulturní služby (divadla, kina), které jsou lokalizovány do měst okresu.

Pro oblíbený aktivní odpočinek najdou turisté v okrese Náchod řadu sportovních zařízení a turistických služeb. Dominuje zde letní sezóna, tudíž i struktura zařízení odpovídá poptávce po letních sportech.

V horkém létě přijde vhod středisko vodních sportů Rozkoš u České Skalice a rybníky Brodský a Špínka u Červeného Kostelce, u kterých však během léta hrozí zhoršování kvality vody. Využívaná jsou koupaliště u Broumova, v Polici nad Metují, v Jaroměři, v Náchodě a v Novém Městě nad Metují. V areálu přírodních koupališť a umělých nádrží se nachází další sportovní vybavení (hřiště na volejbal, minigolf, dětské hřiště, v případě větších vodních ploch půjčovna lodí apod.). Krytý bazén funguje pouze v Náchodě a Novém Městě nad Metují. Celoročně je ve sledované turistické oblasti sjízdná řeka Metuje, divoká voda řeky Úpy při jarním tání láká vodáky na raftech.

Současný trend aktivního odpočinku se sportovním výkonem i napětím přitahuje do regionu pěší turisty, cykloturisty, horolezce, jachtaře, surfaře, parašutisty, kanoisty, jezdce na koních, lyžaře i vyznavače tenisu, golfu a bowlingu, ale i návštěvníky, kteří se o tyto sporty dosud nezajímali a zde mají možnost si je vyzkoušet.

Díky postupnému rozvoji pěší turistiky na území okresu od 90. let 19. století dnes celou oblastí prochází řada turistických značených cest. Pečlivé značení a rozcestníky dovedou turistu i na nejdlehlší místa. Atraktivita turistických stezek se v poslední době ještě zvyšuje díky jejich propojování se sítí polských turistických tras.

Cykloturistika nemá v okrese dlouhou tradici. Kladské pomezí má však velmi dobré podmínky pro tuto aktivitu a v dnešní době je na jeho území mnoho desítek značených cyklotras pro silniční i horská kola i s přejezdy hranic s návazností na polské trasy. Napříč celým okresem vede cyklotrasa č. 22 – Jizersko-krkonošská magistrála. Nejvíce tras je v okolí České Skalice, Červeného Kostelce, Náchoda a Broumovských stěn. A postupně se napojují na mezinárodní cyklotrasy. Zatímco Náchodsko nabízí cykloturistiku spíše rodinnou a klidnou, spojenou s návštěvou kulturních památek, Broumovsko (kromě cyklotras na zemědělských a lesních cestách) přilákalo na stoupání a sjezdy v náročných terénech Adršpašsko-teplických skal a Broumovských stěn také četné skupiny sportovců. Některé cyklotrasy na Broumovsku jsou dokonce vhodné pouze pro horská kola. V okrese se také uplatňují naučné cyklostezky – okruhy vybavené kvalitními informačními tabulemi. Nejdelsí naučná cyklostezka (Stolové

hory, 126 km) je mezinárodní a propojuje nejkrásnější přírodní i kulturní místa CHKO Broumovsko a polská lázeňská města i poutní místo Wambierzyce. Cyklisty na značené trasy a zpět zavezou pohodlně cyklobusy na trase Hradec Králové – Jaroměř – Náchod – Hronov – Police nad Metují – Teplice nad Metují – Adršpach, nebo Náchod – Broumov – Kudowa Zdrój – Karlów – Radków – Broumov. V návaznosti na rozvoj cykloturistiky vznikly ve městech a turistických centrech cykloservisy. Samostatné půjčovny kol se v okrese příliš nevyskytují, častějším případem je půjčování kol součástí doplňkových služeb ubytovacích zařízení. Také České dráhy zavedly ve vybraných stanicích (Česká Skalice) půjčovny kol.

Trasy pro lyžařskou turistiku se shodují s cestami pěší turistiky. Oblíbené jsou trasy v Jestřebích a Javořích horách, v okolí Police nad Metují a Machova, na Náchodsku trasa z vrchu Dobrošov nad Náchodem, odkud lze sledovat hřebenovou stopu po Jiráskově turistické cestě až do středisek Orlických hor. Na území studovaného okresu však vede pouze zlomek délky této oblíbené běžecké tratě.

Broumovsko a příhraniční oblast Náchodska má relativně příznivé podmínky i pro sjezdové lyžování. Vzhledem k poloze mezi Krkonošemi a Orlickými horami leží zájmový region jednoznačně ve stínu těchto center zimních sportů. Sjezdovky se upravují v Machově⁶, na Novém Hrádku, v Polici nad Metují, v Janovičkách v Javořích horách, v Hronově. Sjezdové tratě s vleky jsou i na svazích u Náchoda. Svou délkou a kvalitou lákají spíše začátečníky a sportovce z blízkého okolí. Bruslení pro veřejnost nabízejí stadiony v Náchodě, Novém Městě nad Metují a Hronově.

Z netradičních sportů jsou v regionu skvělé podmínky pro skalní lezení. Nachází se zde široké spektrum horolezeckých terénů. Od relativně snadných cvičných výstupů (Bišík, Křížový vrch) po extrémní a dlouhé cesty (Teplice nad Metují, Adršpach) a spárové a komínové lezení (Adršpach, Broumovské stěny). V Polici nad Metují je celoročně otevřena i umělá horolezecká stěna.

Evropským unikátem je krytá motokárová horská dráha ve Velkém Dřevíči.

Jezdecký sport nabízí celá řada rančů. Největším rájem milovníků koní je Nová Amerika na území obce Zaloňov, kde se dá podstoupit odborná výuka v jízdárně.

Součástí již zmíněného areálu Nová Amerika je největší golfové hřiště ve východních Čechách a zároveň jedno z největších hřišť v Česku. Svým návštěvníkům

⁶ Machov je střediskem zimních sportů Broumovska. Kromě sjezdovky se upravují i běžecké tratě a skokanské můstky.

nabízí ubytování, skvělou kuchyni, golfovou hru, odpočinek v idylické krajině, prostory pro firemní nebo společenské akce a různé druhy sportů.

Z adrenalinových sportů lze vyzkoušet tandemový seskok, parašutismus a vyhlídkové lety (letišť v Jaroměři).

Bowlingové dráhy a tenisové kurty jsou dnes už ve většině měst okresu Náchod, kryté tenisové haly pak v Náchodě a Novém Městě nad Metují.

Pro zásobování účastníků cestovního ruchu je důležitá maloobchodní síť, zejména prodejny potravin, oblečení, potřeb pro cestování, sport, turistiku, chalupaření, prodejny časopisů a upomínkových předmětů. Hlavními středisky obchodu jsou města a větší obce. Naopak v obcích menších úplně chybí i prodej základních potravin. Rozmístění obchodů je v současné době nedostatečné a problémové jak pro místní obyvatele, tak pro účastníky cestovního ruchu, zejména chalupáře.

S rozvojem automobilové dopravy stále vzrůstá význam služeb a zařízení pro motoristy. Počet a rozmístění čerpacích stanic v okrese odpovídá potřebám. Jak už jsem zmiňovala výše (viz. kapitola 5.1.2.1) v letních měsících je v největších turistických centrech na Broumovsku nedostatek parkovacích míst. Jejich rozšíření by však znamenalo další rozsáhlé plošné zábory zemědělských a lesních pozemků, které Správa CHKO pochopitelně nechce dovolit. Rozmístění autokempinků a jejich kapacita odpovídá potřebám cestovního ruchu v okrese Náchod. Přehled existujících autokempinků je uveden v tabulce 7.

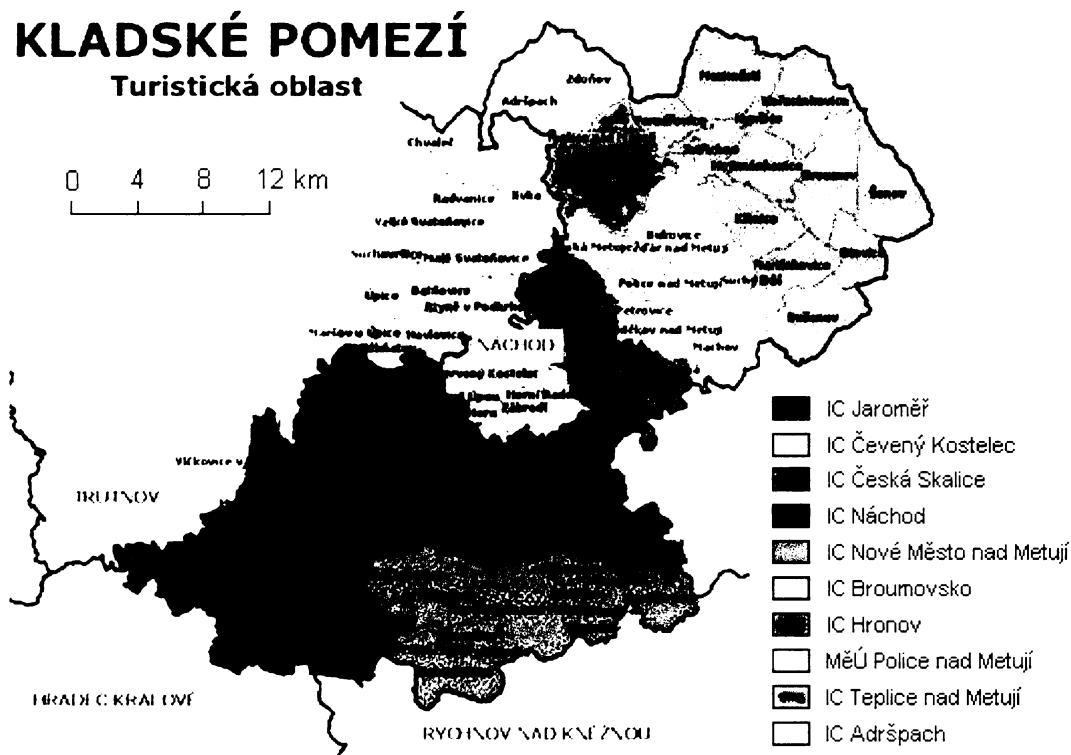
Tabulka 7: Přehled autokempinků v okrese Náchod

Název a lokalita	Kapacita*	Provoz
Autokemp Brodský - Červený Kostelec	80 + stany	letní sezóna
Autocamping Rozkoš - Česká Skalice	300 + stany	celoroční
Kemp Pohoda - Provodov-Šonov	jen stany	letní sezóna
Kemp Wolf - Provodov-Šonov	jen stany	letní sezóna
Autokemp Velký Dřevíč - Hronov	60 + stany	letní sezóna
Kemp a ubytovna Letiště - Jaroměř	28 + stany	letní sezóna
ATC Náchod - Náchod	97 + stany	letní sezóna
Chatová osada U koupaliště - Nové Město nad Metují	60	letní sezóna
Chatová osada Ostaš - Žďár nad Metují	54	letní sezóna
Autokemp Bučnice - Teplice nad Metují	150 + stany	letní sezóna
Camp Kamenec - Teplice nad Metují	72 + stany	letní sezóna

Poznámka: * číslo vyjadřuje počet lůžek v chatkách

Zdroj: Katalog ubytování v Kladském pomezí 2006

Obrázek 6: Rozdělení působnosti informačních center v turistické oblasti Kladské pomezí

Zdroj: Turistická oblast Kladské pomezí – <http://www.kladskepomezi.cz/cz/mapy>

Důležitou složkou rozvoje cestovního ruchu je propagace regionu. Turistický informační systém je tvořen informačními centry (obrázek 6, příloha 16 – volná příloha), tabulemi a ukazateli. Jejich kvantita a rozmístění ve studované oblasti odpovídá požadavkům turistů, v kvalitě jsou ještě značné rezervy. Jednoduchou a v současnosti hodně používanou metodou propagace i komunikace je internet. Mnohá informační centra tak podávají informace o možných oblastech zájmu v různých částech regionu. Celý okres Náchod je součástí turistické oblasti Kladské pomezí, a proto je jeho prezentace a propagace ucelená a její kvalita stoupá. Kladské pomezí je prezentováno v rámci projektu "KUDY Z NUDY", který je jedním z nástrojů České centrály cestovního ruchu – CzechTourism na podporu rozvoje domácí turistiky, a je primárně zaměřen na nabídku aktivních možností v turistických oblastech. Na propagaci studovaného regionu se také velkou měrou podílí Svaz cestovního ruchu Branka ve spolupráci s informačními centry z Kladského pomezí (www.kladskepomezi.cz). Svaz Branka také organizuje expozici Náchodska na veletrzích cestovního ruchu. Mikroregiony i samotné subjekty cestovního ruchu prezentují svou nabídku nejčastěji

na internetových stránkách a v tisku. Zatímco tedy na přelomu 20. a 21. století byly v propagaci regionu ještě značné rezervy, často byly opomíjeny méně známé avšak zajímavé lokality s rekreačním potenciálem, dnes už je možné mluvit o relativně vysoké úrovni propagace okresu Náchod jako destinace cestovního ruchu.

5.1.3 Selektivní předpoklady

Cílem této práce není analyzovat selektivní předpoklady cestovního ruchu. Aby však analýza předpokladů byla ucelená, odkazují alespoň na elektronickou přílohu (příloha 18), která je součástí této práce, a která doplňující analýzu obsahuje.

5.1.4 Shrnutí významu jednotlivých předpokladů

Analýza lokalizačních, realizačních i selektivních předpokladů dokazuje, že v rámci studia cestovního ruchu v okrese Náchod je možné v regionu vyčlenit dvě odlišné oblasti – Broumovsko a Náchodsko. Oblasti od sebe odlišuje v první řadě historický vývoj, územní podmínky, typ krajiny, vybavenost obcí kulturními památkami, a tedy i předpoklady pro další možný rozvoj cestovního ruchu.

Při hodnocení realizačních a selektivních předpokladů jsem narazila na řadu problémů v celém okrese. Hlavně pro Broumovsko se zdají zásadní přetrvávající problémy a důsledky minulého období. Broumovsko trpí několika neduhy sudetského pohraničí a podhorského kraje: odlivem mladých vzdělaných lidí a obecně nízkou průměrnou vzdělaností, rušením středních škol, uzavíráním drobných průmyslových podniků, problémy zemědělského hospodaření a ponechávání pozemků ladem. Při posuzování potenciálu oblasti pro cestovní ruch však mnohé problémy stojí ve stínu významnějších lokalizačních předpokladů.

Z odhalených rozdílů při hodnocení potenciálu okresu pro cestovní ruch se dají vyvodit důsledky pro vývoj cestovního ruchu

Rozdíly v předpokladech a pozici cestovního ruchu na Broumovsku a Náchodsku se pak odráží i v nastíněném budoucím vývoji cestovního ruchu v obou oblastech.

Pro **Broumovsko** je zapotřebí připomenout, že celá oblast je součástí velkoplošného chráněného území. To region (oproti Náchodsku) poněkud omezuje v možnosti rozvoje některých forem a druhů cestovního ruchu. Hodnoty krajiny předurčují Broumovsko k ekologicky šetrnému rozvoji turistiky, sportu a rekreace. Broumovský výběžek se jeví jako velmi vhodný pro rozvoj odpočinkových aktivit

člověka, a to nejen pro klientelu českou, ale též zahraniční. Rozvoj území je však zapotřebí regulovat s ohledem na přírodní hodnoty oblasti. Nejvíce navštěvované a tedy centrem turistického ruchu je národní přírodní rezervace Adršpašsko-teplické skály, město Broumov, méně již Broumovské stěny. Do budoucna by se mělo počítat s větší propagací jiných, zatím málo navštěvovaných míst CHKO Broumovsko. K těm alternativním lze řadit např. Stárkovsko, Machovsko, Hronovsko, Žďárecko a také celé příhraniční Javoří hory s podhůřím. Je nutné rozložit návštěvnost na celé území CHKO. Proto souhlasím se stanoviskem Správy CHKO Broumovsko, která v dokumentu Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003 – 2012 preferuje nikoliv podporu budování infrastruktury „tvrdého turismu“ (vícelůžkové, luxusně vybavené hotely, penziony, autokempinky, golfová hřiště, velkokapacitní parkoviště pro osobní automobily, autobusy, čerpací stanice pohonných hmot, motoresty apod.), ale naopak vytváření předpokladů pro stále přitažlivější formy „měkkého turismu“ s ubytovacími kapacitami na malých zemědělských farmách, v soukromých chalupách, v malých penzionech nebo v menších sezónních tábořištích jednotlivě rozptýlených v krajině (porovnání tvrdého a měkkého turismu je uvedeno v příloze 7). Budoucnost Broumovska tedy vidím v nalezení rovnováhy mezi ochranou přírody a využíváním krajiny v oblasti cestovního ruchu. Podporu bych směřovala k šetrné turistice, sportu a rekreaci, při nichž nedochází k poškozování přírody a krajiny. Mezi takovéto formy cestovního ruchu patří pěší turistika, cykloturistika, běh na lyžích, v posledních letech žádaná venkovská turistika, agroturistika, ale i druhé bydlení a obecně upřednostňování pobytových akcí nad krátkodobými. K rozvoji cestovního ruchu tohoto typu patří také specifická nabídka pracovních příležitostí. Vhodné by bylo rozvíjet ekologicky šetrné zemědělství, lesnictví, řemeslnou výrobu a v neposlední řadě služby odpovídající potřebám „měkké turistiky“.

Na **Náchodsku** do popředí vystupují kulturní atraktivity. Cestovní ruch se koncentruje do několika lokalit s největším kulturním potenciálem, tedy do měst (Nové Město nad Metují, Náchod, Jaroměř), dále do vyhlášených maloplošných chráněných území (Babiččino údolí, Peklo u Nového Města nad Metují), k vodní nádrži Rozkoš, ale současně se opomíjí jiná zajímavá místa s turistickým potenciálem. Příčina tkví nejen v nerovnoměrně soustředěné infrastruktuře cestovního ruchu, ale též v menší podpoře těchto území z hlediska marketingu (zejména propagace). Jako přínosný vidím kvalitní informační systém s ucelenou nabídkou turisticky zajímavých a souvisejících objektů, sloužící k efektivnímu využití potenciálu této oblasti. Pro další rozvoj poznávacího a

sportovně-turistického cestovního ruchu je v první řadě potřeba zlepšit infrastrukturu. Celkový počet ubytovacích zařízení je dostačující, s ohledem na sezónní charakter cestovního ruchu v oblasti je jejich využití podprůměrné. V oblastech mimo největší města chybí nabídka ubytovacích a stravovacích kapacit vyšší kategorie. Úspěšnost rekreačního střediska Nová Amerika country club dokazuje, že do regionu lze přilákat i bohatší klientelu, která vyhledává kvalitu. Podle mého názoru by to pro Náchodsko mohl být dobrý impuls. Kvalitními službami přilákat bohatší turisty, kteří kvůli pohodlí nebudou preferovat rozvíjející se Broumovsko. Problémem rozvoje cestovního ruchu na Náchodsku je i fakt, že tato oblast svým potenciálem pro cestovní ruch a nabídkou možných atraktivit nijak nevyčnívá z dlouhé řady turistických oblastí Česka. Náchodsko není vysoce preferovanou oblastí ani periferním regionem s negativní reklamou (jak tomu bylo u Broumova), proto navrhovaná podpora zkvalitnění podmínek pro pobyt v oblasti z krátkodobého hlediska nepřinese viditelné změny v návštěvnosti.

Z uvedených rozdílů vyplývá, že oblasti se budou dále rozvíjet odděleně. Každá z oblastí bude preferována jiným typem návštěvníků. Neznamená to však, že mezi regiony vznikne viditelná hranice. Turistika a zejména cykloturistika již dnes celý okres spojuje. Jak jsem uváděla v kapitole 5.1.1, členitost, různorodost a kombinace přírodních zajímavostí a kulturních památek v okrese Náchod jsou velkým pozitivem, a pokud dojde ke zkvalitnění doprovodné infrastruktury a služeb, okres svou nabídkou uspokojí i náročnější návštěvníky.

5.2. Vývoj cestovního ruchu v okrese Náchod

I když současný cestovní ruch, představující samostatné hospodářské odvětví, se rozvíjel především až během druhé poloviny 20. století, nelze opomenout historické kořeny a souvislosti jeho současné pozice. Následující kapitola bude zaměřena na rozvoj cestovního ruchu na pozadí ekonomického vývoje.

5.2.1 Rozvoj cestovního ruchu a turistiky v náchodském okrese

Jak jsem již naznačila v úvodu, okres Náchod nelze popisovat jako celek. Je to území, jehož dvě části (Broumovsko a Náchodsko) procházely odlišným vývojem osídlení, a to dalo základ dalším rozdílům v rozvoji těchto regionů. Samotný vývoj a

charakter obyvatelstva na Broumovsku je jiný než na Náchodsku a ještě dnes výrazně ovlivňuje způsob života a tím i cestovní ruch oblasti.

Zásadní zlom v dějinách Náchodska a Broumovska přinesla už mohutná kolonizační vlna v polovině 13. století. Nové vesnice byly vesměs vysazovány na českém právu. Pouze na Broumovsku byla většina vesnic založena na základě zákupního práva, převážně za účasti německých kolonistů (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003 – 2012).

Na konci 15. století se v Podkrkonoší objevila určitá možnost, jak si vylepšit životy. Přišlo se na to, že se na místní chudé půdě poměrně dobře daří lnu. V souvislosti s tím se pak také začalo zhruba od poloviny 16. století rozšiřovat domácí přádláctví a tkalcovství (Štěpař 2002).

Převratné změny do života celého okresu přineslo 19. století, které hlavně ve své závěrečné fázi přineslo rychlý ekonomický a technický vzestup českého průmyslu. Nástup průmyslu a železnice, růst počtu obyvatelstva a stavební rozmach z velké části určily dnešní podobu měst a obcí. Vedle řemesel byla v okrese rozhodujícím činitelem textilní výroba, kterou nezastavila ani krátká přestávka při letním ozbrojeném konfliktu mezi Pruskem a Rakouskem v roce 1866. Její rozmach v poslední čtvrtině 19. století vedl někde až k trojnásobnému zvýšení počtu obyvatel za tři desetiletí, v důsledku toho vzniklo dělnické hnutí, dále došlo ke vzniku a rozvoji tělovýchovy (založení TJ Sokol 1869) a sportu (Hladký 2001). Počátkem 20. století se z města Náchod stalo jedno z největších bavlnářských center Rakousko-Uherska, tzv. "Manchester východu" (Historie města Náchod – http://www.mestonachod.cz/mesto_nachod/historie/, 3. 2. 2007).

První světová válka postihla těžce celý region. Úpadek výroby, hladové zásobování, pokles počtu obyvatel. Z útrap války se však zrodila státní samostatnost a začala nová, významná etapa vývoje. Především se oživilo podnikání.

Po odeznění krize v druhé polovině 30. let vyvstává nové nebezpečí, německý fašismus.

Po druhé světové válce se zdálo, že se bude střední soukromé podnikání dále rozvíjet. Po únoru 1948 však došlo ke znárodnění podniků a v 50. letech se textilní výroba dostala na samý okraj státního zájmu. Proto bylo alespoň pro města okresu významné, že se na místě textilní výroby začal uplatňovat i jiný průmysl (gumárenský, strojírenský) (Honl, Staněk, Krpata 1965, Náchodsko, Hradecko – turistický průvodce ČSSR 1986).

Rok 1989 přinesl transformaci celé společnosti a také umožnil důslednou privatizaci služeb, obchodu, menších podniků i velkého průmyslu.

Pro Broumovsko je však potřeba uvést ještě jiné důležité mezníky vývoje. Jak je uvedeno výše, tak tedy i na Broumovsku bylo novověké osídlení značnou měrou formováno rozvojem textilní výroby. Tato nová ekonomická aktivita umožnila většímu počtu osob zakládat vlastní rodiny, to se v následujícím období projevilo ve značném nárůstu počtu obyvatel. Podle statistických údajů z počátku 70. let 19. století se Broumovsko dokonce řadilo mezi jednu z nejlidnatějších oblastí Čech se svými 140 – 159 obyvateli na km². Od poloviny 19. století docházelo k největšímu hospodářskému rozmachu. Textilní výroba se soustřeďovala do řady nově vznikajících továren, které zásadně měnily tvář měst i některých vesnic. Klíčovým faktorem pro rozvoj Broumovska bylo vybudování tzv. choceňské dráhy (1875), spojující Vídeň se Slezskem a Kladskem. Na ni pak navázalo železniční propojení Teplic nad Metují a Trutnova.

Počátek 20. století s sebou přináší národnostní nepokoje mezi českými a německými obyvateli a také hospodářskou krizi postupně prohlubovanou kvůli první světové válce. Světová válka skončila pádem rakouské monarchie. Prorakousky a všenněmecky orientovaní představitelé obcí na Broumovsku však odmítli vyhlášení československého státu 28. října 1918.

Po roce 1929 postihly Broumovsko důsledky světové hospodářské krize. Výroba ve velkých podnicích byla omezena, některé malé závody zlikvidovány.

Po 2. světové válce prošlo Broumovsko dramatickým vývojem, který se těžce podepsal na obyvatelstvu i krajině. Lze vyjmenovat hned několik historických mezníků, z nichž každý znamenal citelný negativní zásah do osídlení, hospodářství i stavu krajiny: v letech 1945 – 47 vyhnání Němců, osídlování pohraničí, v roce 1948 vítězství komunistů a počátek kolektivizace, v roce 1960 zrušení okresu Broumov.

S vývojem cestovního ruchu nejvíce souvisí vyhánění a tyranizování německých civilistů. Během roku 1946 bylo z Broumovska vysídleno více než 22 000 osob německé národnosti. Státem zkonfiskovaná zemědělská půda na vesnicích a živnosti ve městech byly předány dosídlencům z přilehlých okresů východních Čech, ze Slovenska a reemigrantům z ciziny. Osídlování bylo dokončeno v polovině roku 1947. Noví obyvatelé obsadili 1600 prázdných usedlostí. Neúplné dosídlení s sebou přineslo uvolnění bytového fondu, který je dodnes využíván k jedné z nejčastějších forem cestovního ruchu v této oblasti – druhému bydlení. Občané Broumova a okolí v této

době zakládali i různé zájmové organizace. Příznivci turistiky se v roce 1945 sdružili do odboru klubu českých turistů. Spolek se však na Broumovsku nesetkal s velkým pochopením.

V rámci socialistického hospodářského centralismu se průmyslová výroba na Broumovsku dostala mimo pozornost plánovačů, nepostavil se žádný nový závod, tradiční textilní produkce stagnovala.

Téměř úplná výměna obyvatel, doprovázená přerušáním všech tradičních forem společenského a kulturního života, poznamenala život oblasti na několik desetiletí. Noví osídlenci neměli velké zkušenosti se zemědělstvím ani vztah k půdě. Praxe je proto nutila, aby zakládali kooperující jednotky (příkladem je snaha zřídit pastvinářské družstvo v Adršpachu).

Zrušení okresu Broumov v roce 1960 navíc znamenalo nejen zrušení státních úřadů, ale také přenesení sídel důležitých podniků a institucí s regionální působností mimo město. Došlo tak k odlivu financí i pracovníků (zvláště kvalifikovaných) a začala izolace Broumovska (Košťál 1989).

V roce 1989 padla bariéra neprostopupné státní hranice, izolující po druhé světové válce Broumovsko ze tří stran od sousedního Polska. Oblast se stává cílem návštěvníků z celého Česka i zahraničí i výchozím bodem cest do hospodářsky a turisticky atraktivních oblastí Dolního Slezska a Kladska. Narostl zde počet ubytovacích zařízení a obchodů. Zvyšuje se kvalita kulturních akcí. O to se zasloužily hlavně Česko-polské dny křesťanské kultury. Poslední desetiletí tak představuje období mírného rozvoje turistického, zejména příhraničního ruchu, který mnozí místní představitelé považují za nejslibnější ekonomickou základnu budoucího Broumovska. Poslední léta také představují období zvýšeného zájmu o Broumovsko nejen ze strany turistů a návštěvníků, ale i řady odborníků, studentů, umělců a politiků.

Vyhlášení CHKO v roce 1991 představuje rovněž velký pozitivní krok. Je nesporné, že právě otázky ochrany přírody a péče o krajinu i její přírodní zdroje, šetrného hospodaření v krajině a šetrného turistického ruchu budou hrát na Broumovsku stále významnější roli.

Na Broumovsku vznikají od druhé poloviny devadesátých let organizace regionálního rozvoje, rozvíjí se spolupráce mezi obcemi, podniky, školami, kulturními a občanskými organizacemi.

Budoucí Broumovsko v Evropě, která klade důraz na otázky ochrany životního prostředí, udržitelnosti venkova a spolupracujících regionů, má dobrou naději stát se

oblastí s vysokou kvalitou přírody i života (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003 – 2012).

Rozvoji cestovního ruchu na území okresu Náchod vysokou měrou přispěl rozmach turistiky v letech 1919 – 1926.

Prvky turistiky je ale možno sledovat do vzdálenější minulosti. Tehdy šlo převážně o poznávací vycházky nebo výlety menších skupin do blízkého okolí nebo do pozoruhodnějších míst vlasti. Takovou činnost vyvíjel v českých zemích například Sokol. Některé doklady turistiky Němců můžeme sledovat i v Adršpašských nebo Teplických skalách.

Turistika je zdrojem poznání kraje i lidu a k jejímu rozšíření v Česku došlo založením Klubu českých turistů (KČT) v roce 1888. Je zajímavé, že ještě před založením KČT docházelo ke značkářské činnosti. Brzy po založení KČT dostala tato činnost pevný řád. Občané značení velmi vítali, protože jim umožňovalo dobrou orientaci v terénu, kde by jinak nutně bloudili.

Na Náchodsku vznikl první odbor KČT v únoru 1893 v Náchodě, po pár měsících v Novém Městě nad Metují, v roce 1899 v Polici nad Metují. Za Rakouska byl ustaven ještě v roce 1910 odbor KČT v Jaroměři. A pak téměř celé desetiletí se toho mnoho nedělo – ovšem je nutno vzít na vědomí, že světová válka turistice rozhodně nepřála.

Vyhlášení samostatného československého státu bylo kromě jiného živou vodou i pro turistiku. Ustavovaly se turistické župy, z nichž pro Náchodsko byla nejvýznamnější župa Jiráskova kraje, která se ve východních Čechách ustavila jako první. Nové Město již spadalo pod župu Orlickou, Jaroměř do župy Podkrkonošské.

Rok 1919 byl obdobím nástupu turistické aktivity v dalších místech okresu Náchod. Kromě Nového Města nad Metují vznikl v tomto roce odbor KČT v Hronově, České Skalici. V roce 1921 byla otevřena tehdy Jiráskova horská stezka vedoucí z Nového Města nad Metují do Olešnice v Orlických horách a dál po hřbetu hor do Jablonného nad Orlicí. Další vlna se vzedmula v roce 1922. Tehdy byl ustaven odbor KČT v Červeném Kostelci a v Josefově a v roce 1924 v Machově. Toto období uzavřelo v roce 1926 založení odboru v Broumově, tedy v prvním místě s převážně německým obyvatelstvem. Čeští průkopníci to zde v žádném případě nemohli mít jednoduché, ale už v prvním roce se do odboru přihlásilo 75 členů.

Nejsilnějším odborem byl trvale ten náchodský, silné bylo Nové Město nad Metují, Hronov a Česká Skalice (dle Kudelka 2000).

V tomto období 20. let 20. století se podstatně rozšiřovala síť značených cest v Adršpašsko-teplických skalách, v Broumovských stěnách, ale i na Českoskalicku. Na Broumovsku byl zájem o pěší turistiku poněkud potlačen rozvíjejícím se horolezectvím v pískovcových skalách, kam dojížděli i horolezci z Německa.

Turistika na Náchodsku je spojena i s činností Spolku pro udržování válečných památek na bojišti z roku 1866. Spolek vznikl v roce 1888, jeho hlavní náplní byla evidence a údržba pomníků, vydávání map a průvodců po bojišti. Spolek začal značkování bojiště již v roce 1904 a navázal styky s KČT (Náchodsko, Hradecko – turistický průvodce ČSSR 1986).

6. ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH FOREM CR

Jedním z hlavních cílů předkládané práce je výzkum jednotlivých forem cestovního ruchu v okrese Náchod. Proto se v této části zaměřím na průzkum druhého bydlení a komerčních forem cestovního ruchu.

6.1. Druhé bydlení

6.1.1 Vývoj v modelovém regionu

Druhé bydlení patří ve studované oblasti k nejrozšířenější formě cestovního ruchu. Především specifické období po 2. světové válce umožnilo i v pozdějších obdobích velký rozmach druhého bydlení. Růst životní úrovně a zvyšování příjmů vytvářely dobré podmínky pro výstavbu rekreačních objektů (tento jev se studovaného regionu dotkl z větší části jen na Náchodsku). Na Broumovsku došlo k rozvoji druhého bydlení po 2. světové válce v souvislosti s odsunem německého obyvatelstva. Významným faktorem se stalo množství neosídlených domů, a to nejen přímo při státních hranicích, které umožnilo rozvoj druhého bydlení, konkrétně chalupaření. Další rozmach tohoto jevu v okrese souvisel s vylidňováním malých venkovských obcí v období socialistické industrializace, kdy se obyvatelstvo stěhovalo za prací do měst.. Uvolňovaly se tak domy, o které již nikdo k trvalému bydlení neměl zájem. Na Broumovsku zůstaly opuštěné i mnohé zemědělské usedlosti. Ve většině případů jsou dnes rekonstruovány, mají značnou architektonickou hodnotu a představují kulturně-historický potenciál obce pro cestovní ruch.

Důležitým mezníkem pro rozšiřování druhého bydlení byly následky politických událostí z konce 60. let. Ve společnosti se projevoval zvýšený zájem o individuální rekreaci.

K největšímu nárůstu počtu ODB došlo během 70. a 80. let. Malé obce tak byly oživeny alespoň přes sezónu. Region Broumovska je typickou příhraniční oblastí, kde pro rozvoj druhého bydlení byly využity opuštěné domy. K výstavbě nových objektů pro rekreaci zde tedy nedocházelo. Jen v několika částech obcí byly založeny malé chatové osady sloužící jako tábory. Na Náchodsku se nové objekty stavěly v zázemí největších měst a v letních rekreačních oblastech poblíž vodních ploch.

Výrazným faktorem, který ovlivnil rozvoj chalupaření po roce 1990, se staly ekonomické změny. Sledovanému regionu a ještě více samotnému Broumovsku, podle mého názoru, velice prospělo otevření hranic. Oblast je od začátku 90. let za účelem trávení volného času vyhledávána i zahraničními turisty, kteří se tak stali důležitým prvkem ve struktuře návštěvníků. Rozhodně zde nedošlo ke snížení významu druhého bydlení. Zejména turisté z Nizozemska mají o rekreaci na broumovském venkově zájem. I přes projekty výstavby zcela nových objektů speciálně pro zahraniční klientelu (více kapitola 6.2.1), neklesá jejich zájem o ubytování v pronajímaných „českých“ chalupách. Vývoj počtu objektů druhého bydlení v 90. letech (příloha 8, obrázek 8.1) nejvíce ovlivnily změny ve vlastnictví a způsobu využívání objektů, ale také výstavba nových chalup na Broumovsku a chat v rekreačních oblastech Náchodska.

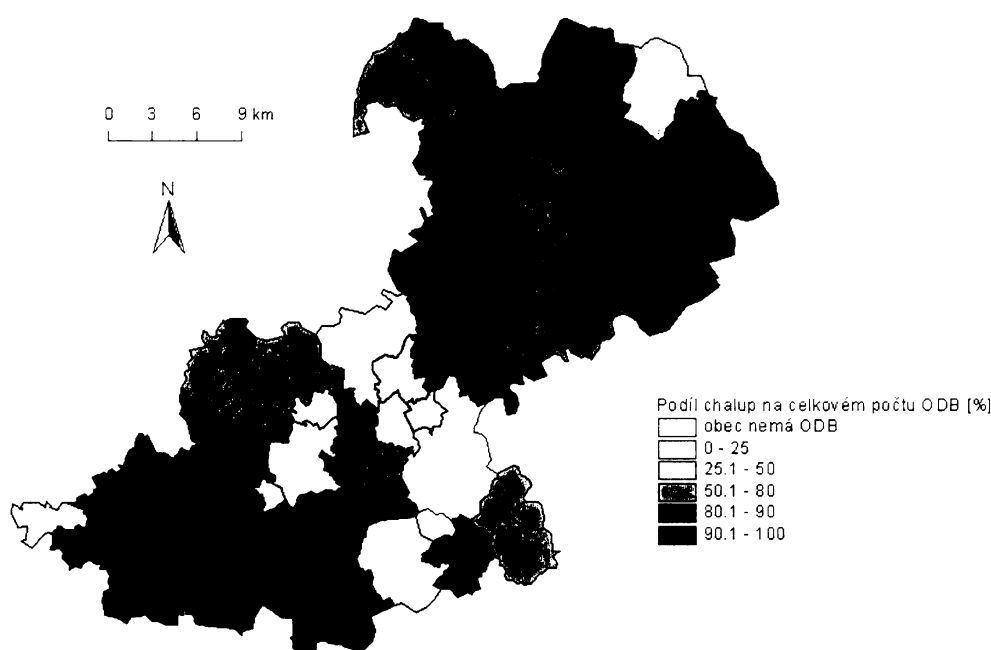
6.1.2 Územní rozložení ukazatelů vázaných na druhé bydlení

Celkové hodnocení současného stavu druhého bydlení je provedeno pomocí několika ukazatelů, které se vztahují k rekreaci. Konečné výstupy (většina v příloze 8) dokumentují problematiku na úrovni obcí. Pro lepší přehlednost výsledných kartogramů či kartodiagramů je možno použít průsvitku s názvy obcí (příloha 17 – volná příloha).

Základním ukazatelem, který vypovídá o využití území pro druhé bydlení je **hustota zástavby ODB** (příloha 8, obrázek 8.2). Obce s nejvyšší hustotou rekreační zástavby se nacházejí v severní a východní části Náchodska, v oblasti rekreačně atraktivní pro druhé bydlení, s možností letní rekreace u vody a dobrou dostupností měst Náchod, Červený Kostelec, Česká Skalice. S nízkými hodnotami tohoto ukazatele na Jaroměřsku souvisí menší tradice druhého bydlení v této oblasti. Celé Broumovsko a zejména jeho severovýchodní část vykazuje nízkou hodnotu hustoty zástavby ODB. To

je způsobeno velkou rozlohou území obcí a současně i větší rozdrobeností rekreačních objektů, které jsou zde tvořeny z velké části typickými statky broumovského typu. V celém okrese jsou hodnoty tohoto ukazatele relativně nízké, jejich příčinou je dominance chalup, tedy jednotlivě rozmístěných objektů, nad rekreačními chatovými oblastmi, ve kterých se na malém území nachází velké množství objektů. Nejvyšší hustota zástavby ODB ve sledovaném okrese je v obci Libchyně a činí pouze 22 ODB na km².

Obrázek 7: Podíl chalup na celkovém počtu ODB v obcích okresu (1991)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ

Na území 66 obcí (tj. 85 % z celkového počtu obcí okresu) je **podíl chalup⁷ na celkovém počtu ODB** vyšší než 50 % (obrázek 7; také struktura ODB v příloze 8, obrázek 8.3). Na Broumovsku dokonce není ani v jedné obci podíl chalup nižší než podíl chat, pouze v Heřmánkovicích je podíl chat a chalup vyrovnaný. To naznačuje nepříliš dobré podmínky pro trvalé bydlení. Na Náchodsku dominují chaty v oblastech, které korespondují s již zmiňovanou vyšší hustotou zástavby ODB, tzn. v oblastech, které svou přírodní atraktivitou a polohou v zázemí měst podnítily chatovou výstavbu. I

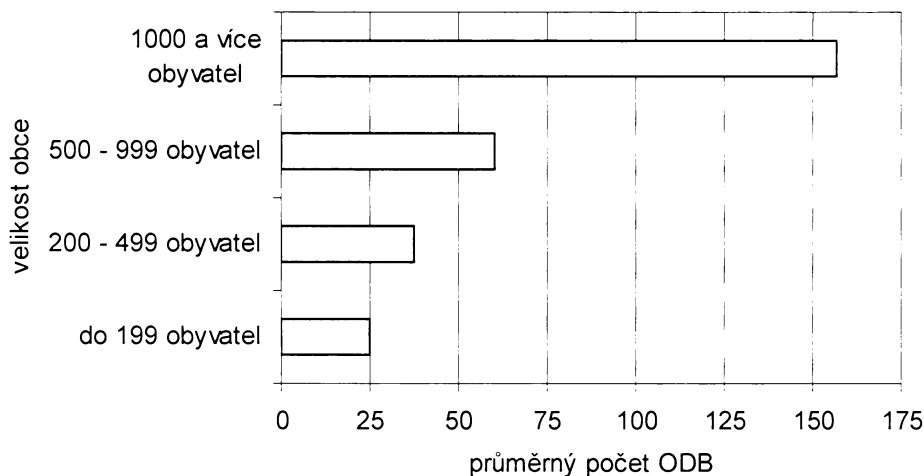
⁷ Tj. vyčleněných + nevyčleněných z bytového fondu, přičemž v naprosté většině případů se jedná o chalupy nevyčleněné z bytového fondu.

přes tato místa (10 obcí), kde dominuje chatová rekreace se dá říci, že z hlediska druhého bydlení je okres Náchod nadprůměrně chalupářský.

O významu druhého bydlení na území obce vypovídá ukazatel **podíl ODB na všech obytných stavbách** (příloha 8, obrázek 8.4). U pěti obcí je hodnota vyšší než 50 %, to znamená, že na daných územích převažuje rekreační funkce nad obytnou.

Jak uvádí D. Goldová (2004) na příkladu okresu Znojmo, je zajímavé sledovat počet ODB v závislosti na velikosti obce (graf 1). Na území studovaného okresu je průměrný počet ODB nejnižší u nejmenší velikostní kategorie obcí, zatímco na Znojmsku byl nejvyšší. Příčinou je to, že v populačně menších obcích častěji dominují ve struktuře ODB chalupy (tzn. jednotlivé objekty na pozemcích s velkou rozlohou), zatímco u větších obcí a zejména v případě největší velikostní kategorie, do které spadají všechna města okresu, průměrný počet ODB narůstá díky vyššímu počtu chat. Pro chaty obecně platí, že na menší rozloze se nachází více objektů než v případě chalup.

Graf 1: Průměrný počet ODB v závislosti na velikosti obce okresu (2001)

Zdroj dat: Statistický lexikon obcí České republiky 2005
Databáze ČÚZK 2005

Podíl potenciálních rekreatantů na celkovém počtu obyvatel (příloha 8, obrázek 8.5) ukazuje, v jakém poměru v obci se nachází uživatelé ODB a trvale bydlící obyvatelstvo. Nejvyšších hodnot dosahují přirozeně ty obce, které mají vysoký podíl ODB na obytných stavbách. V okrese Náchod je tak pouze 12 obcí, ve kterých počet rekreatantů v ODB převyšuje (a to pouze mírně) trvale bydlící obyvatelstvo. I tento

ukazatel tedy naznačuje, že na území okresu Náchod se nevyskytuje žádná výrazně soustředěná rekreační oblast druhého bydlení.

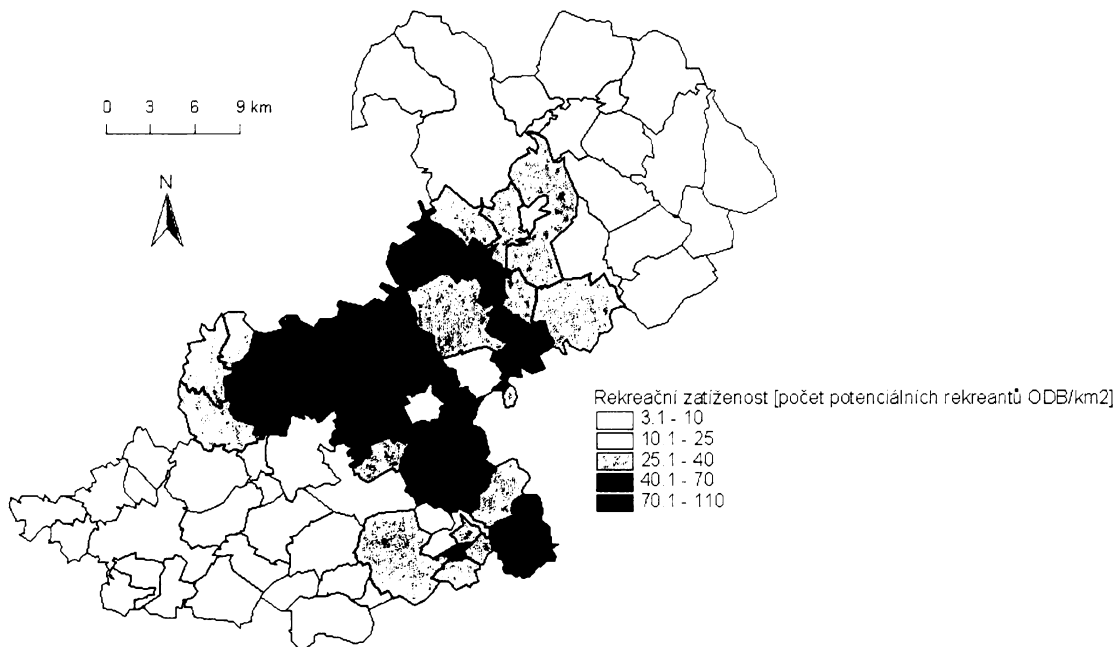
Na základě výsledků předešlého ukazatele je zřejmé, že **rekreační zatíženost** (obrázek 8), která vyjadřuje počet potenciálních rekreatantů připadajících na km², není velká. Při porovnání tohoto ukazatele s **hustotou zalidnění** (obrázek 9) je patrné, že hustota zalidnění potenciálními rekreanty je v mnoha obcích (zejména městech) výrazně nižší než hustota zalidnění trvalým obyvatelstvem.

U **koeficientu rekreační významnosti** (příloha 8, obrázek 8.6), který vypovídá o významu rekreačního potenciálu na základě struktury ploch, je opět vidět rozdíl mezi atraktivními částmi s dobrým přírodním potenciálem – Broumovskem a příhraniční částí Náchodska – a nížinatou oblastí Jaroměřska.

Koeficient rekreační funkce vyjadřuje současnou rekreační funkci území. Ta je podle zvolené stupnice ve všech obcích okresu malá.

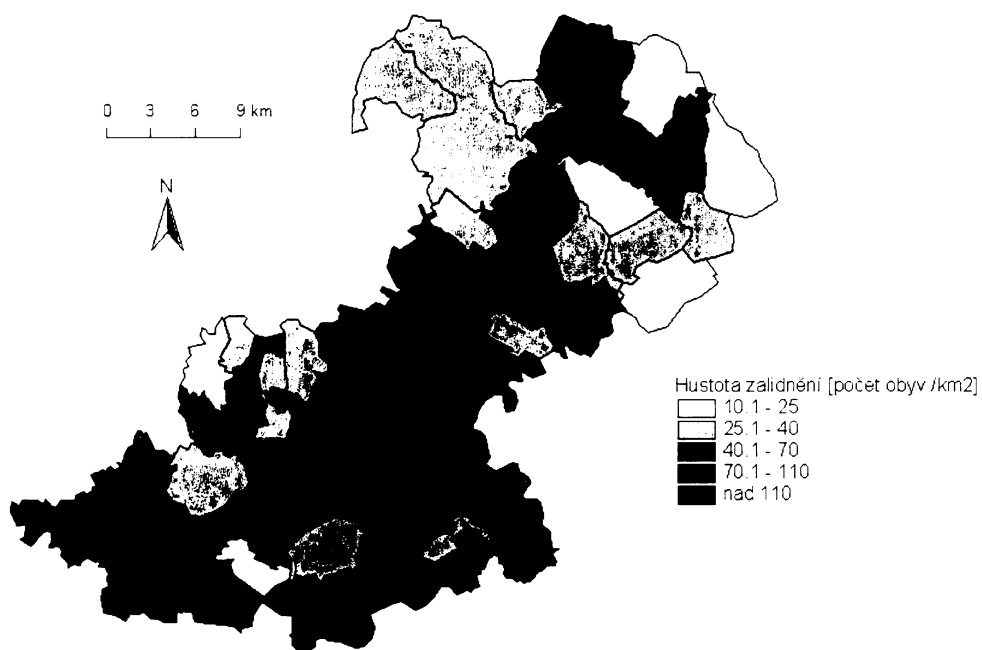
Další možný rozvoj individuální rekreace se podle **zbylého rekreačního potenciálu** (příloha 8, obrázek 8.7) nabízí v mnoha obcích. U 37 % obcí připadá v úvahu velká a maximální možnost rozvoje (nejvíce obce Broumovska – Šonov, Hejtmánkovice, Křinice). Naopak úplně nejmenší je ve městech Náchodska (Náchod, Červený Kostelec, Nové Město nad Metují, Jaroměř). V koeficientu však není zahrnuta možnost využití území dalšími formami cestovního ruchu. Tím se může hodnota zbylého rekreačního potenciálu hlavně v turisticky atraktivních místech snížit.

Obrázek 8: Rekreační zatíženost ODB v obcích okresu (2005)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ a Databáze ČÚZK

Obrázek 9: Hustota zalidnění obcí okrese Náchod (2005)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ

Z předložených výsledků vyplývají závěry, které lze shrnout do několika bodů:

- V rozmístění ODB v okrese Náchod hraje hlavní roli atraktivní přírodní prostředí a s tím související možnost věnovat se turistice a pobytu u vody (rybníky Brodský, Špínka, méně již vodní nádrž Rozkoš). Z toho vyplývá lokalizace ODB v oblastech Broumovska a severní a východní části Náchodska. Největší hustota zástavby je na severu Náchodska, kde lepší přírodní předpoklady ještě podporuje dobrá dostupnost měst. Mimo zájem individuální rekreace stojí rovinnaté Jaroměřsko.
- Druhé bydlení není v okrese natolik rozšířené, aby v letní sezóně v obcích převažovala rekreační funkce nad obytnou. Takový jev nastává jen v několika katastrálních územích.
- Nejlepší možnost rozvoje individuální rekreace má východní část Broumovska s atraktivní přírodou.
- Kromě okolí známých vodních ploch (Rozkoš, Špínka, Brodský) a zázemí měst se v okrese Náchod nenacházejí větší chatové oblasti. V okrese Náchod je dominantní chalupaření.

6.1.3 Současný stav druhého bydlení v okrese

I když v rámci Královéhradeckého kraje stojí okres Náchod ve stínu okresu Trutnov, na jehož území se nacházejí Krkonoše, představuje z pohledu absolutního počtu ODB významnou rekreační oblast kraje. V okrese je evidováno 4 784 ODB. Ve srovnání počtu ODB nepatří okres v Česku k dominantním. Ve struktuře ODB převažují chalupy. Zejména na Broumovsku je chalupaření fenoménem. Zároveň je tento fakt příčinou nižší hustoty zástavby ODB na Broumovsku (viz tabulka 8).

Tabulka 8: Základní údaje o druhém bydlení v okrese Náchod (2005)

	Okres Náchod	Broumovsko	Náchodsko
Počet ODB	4784	1786	2998
Hustota zástavby ODB [počet ODB/km ²]	5,6	4,4	6,7
Podíl chalup na počtu ODB [%] (rok 1991)	64,5	79,2	55,8

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ a Databáze ČÚZK

Na základě dat ze Sčítání lidu, domů a bytů 1991 a hodnot počtu staveb pro individuální rekreaci (z databáze ČÚZK 2005) a domů neobydlených sloužících

k rekreaci (ze SDLB 2001) je možné posoudit vývoj počtu ODB v letech 1991 – 2005 v okrese Náchod. Za toto období se v okrese Náchod zvýšil počet ODB o 304 objektů, tzn. nárůst o necelých 7 %. Pokud uvažují o nárůstu počtu ODB v relativních hodnotách, pak došlo na Broumovsku (7,5 %) k mírně většímu nárůstu než na Náchodsku (6,3 %). Zmíněná data nemohou ukázat, zda roste více počet chat nebo chalup. Dá se předpokládat, že zejména na Broumovsku zaznamenal větší dynamiku růstu počet chalup. Důvodem je častá změna majitele objektu v posledních letech, která souvisí s věkem původních majitelů a změnou funkce objektů.

O současném stavu druhého bydlení v okrese leccos napoví i podrobnější údaje a výsledky dotazníkového šetření na Broumovsku, které jsem v rámci zpracování ročníkové práce prováděla na přelomu dubna a května 2005 ve dvou vybraných obcích Broumova⁸. Broumovsko je periferní oblastí Česka. Pro turisty je atraktivní z hlediska přírodních zajímavostí. Po 2. světové válce zde došlo k odsunu německého obyvatelstva, následně se uvolnil bytový fond a to dalo impuls rozvoji druhého bydlení, zejména chalupaření. Jak na Broumovsku, tak na Náchodsku jsou ODB rozmístěny mezi trvale obydlenými objekty a nedochází zde ke koncentraci rekreačních objektů na malá území (s výjimkou letních rekreačních oblastí u vody na Náchodsku).

Šetření poskytlo mnoho poznatků. Pro účely této práce stačí zmínit základní výsledky. Majitel ODB v oblasti Broumovského výběžku je starší 50 let, je středoškolsky či vysokoškolsky vzdělaný. Trvale bydlí v krajském městě Hradec Králové nebo ve druhém největším v kraji – Trutnově. Svůj rekreační objekt využívá o víkendech po dobu více než 9 měsíců v roce a v letní sezóně i na delší dobu. Podle úvah dosavadních majitelů lze do budoucna přibližně u 25 % ODB předpokládat změnu funkce objektu.

Pro majitele ODB na Náchodsku budou platit nějaké odlišnosti. Tou hlavní by mohl být vyšší podíl majitelů z Prahy, pro které je Náchodsko dostupnější. Doba využívání objektu během roku se nebude příliš lišit. Současně lze předpokládat, že i na Náchodsku existuje podobné procento majitelů, kteří uvažují o využití objektu k trvalému bydlení, pro které má region ještě lepší podmínky než Broumovsko. To jsou ovšem pouze odhady a až podrobné šetření ODB na Náchodsku odhalí skutečnost. Tím

⁸ Pro podrobnější výzkum jsem zvolila obec Stárkov, která neleží při hranicích s Polskem, ale došlo zde k odsunu německého obyvatelstva, a periferní obec Meziměstí, která leží v nejsevernější části Broumovského výběžku.

se dostávám k nastínění možné studie, která by mohla porovnat podmínky a stav druhého bydlení Broumovska a Náchodska.

Druhé bydlení v okrese Náchod z pohledu trhu

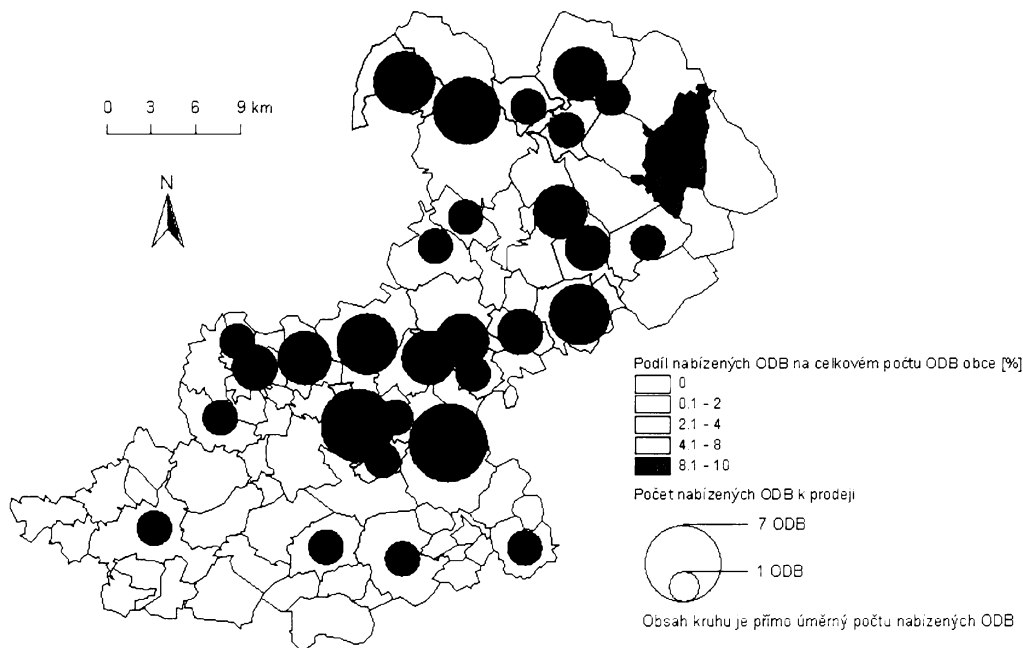
V průběhu postkomunistické transformace společnost prochází charakteristickými změnami, kterými jsou růst nerovností mezi jednotlivci, různě vymezenými skupinami obyvatel i teritoriálně určenými jednotkami společnosti – městy, okresy, regiony... (Heřmanová, Kostelecký 2000). Podobná situace je na trhu s bydlením i druhým bydlením. Pro získání odpovědi na otázku, zda v tomto směru v okrese Náchod existují rozdílnosti, jsem se rozhodla provést šetření nabídky a poptávky na trhu s druhým bydlením v okrese (zpracované výsledky šetření obsahuje tabulka 9).

Výsledkem měsíčního (přelom července a srpna 2006) shromažďování informací z pěti realitních kanceláří je stanovení základních charakteristických rysů v nabídce prodeje a pronájmu ODB i poptávce po těchto objektech.

O regionálním rozmístění a četnosti nabídek ODB k prodeji nejlépe vypovídá obrázek 10. Podle nabídky je opět patrné, že oblastí možného rozvoje druhého bydlení je Broumovsko a sever Náchodska, zároveň poptávka po ODB v těchto oblastech je vyšší. Početně největší nabídka je v obcích Náchod, Studnice, Teplice nad Metují, Adršpach, Machov, Červený Kostelec. Z hlediska podílu nabízených ODB na celkovém počtu ODB obce má Broumovsko nepatrně vyšší hodnoty.

O úrovni a kvalitě prodávaných objektů hovoří samotná cena. V celém okrese se ceny pohybují v podobném rozmezí s ohledem na velikost, stav a vybavení objektu. Z výsledků šetření vyplývá, že poloha objektu v rámci regionu, v blízkosti turisticky atraktivních míst nijak významně neovlivňuje jeho cenu. Přesto je průměrná cena nabízených ODB vyšší na Broumovsku. Průměr zde navyšuje nabídka velkých rekonstruovaných statků a zcela nových chalup (tato nabídka je však ojedinělá). Vyšší ceny v celém okrese jsou také důsledkem toho, že převážnou skupinou nabízených ODB jsou chalupy. Podle podílu prodaných ODB se jeví zájem o objekty Broumovska a Náchodska jako stejný.

Obrázek 10: Nabídka ODB k prodeji v obcích okresu (červenec, srpen 2006)

Zdroj dat: vlastní šetření realitních kanceláří 2006

Sledovat poptávku po ODB v konkrétní lokalitě je velice obtížné. Mnoho inzerátů se týká zájmu o širší region než jen okres Náchod. Nutno však poznamenat, že inzeráty s poptávkou speciálně po ODB na Broumovsku nebo Náchodsku jsou velmi často následujícího typu:

„Pro zahraničního klienta sháníme chalupu na Broumovsku a Náchodsku.“

„Pro svého klienta z Německa sháním ke koupi chalupu pro celoroční rekreaci na Náchodsku.“

„Prodejte vaši nemovitost našim zahraničním klientům.“

„Sháníme pro anglické a holandské klienty objekty ke koupi, vhodné k rekreaci i trvalému bydlení v oblasti Trutnovska, Broumovska, Náchodska.“

Přesto, že problematika pronájmu ODB již spadá spíše do komerčních forem cestovního ruchu, zmíním se o ní ještě v této části práce. Informace o pronájmu ODB jsem kromě realitních kanceláří vyhledávala v místních periodikách a na internetových stránkách www.dovolenahezkycesky.cz. Je ale zapotřebí brát ohled na to, že řada majitelů možnost pronájmu neinzeruje. Jelikož v celém okrese dominuje letní rekreace, počet možných pronájmů je v létě více než 1,5krát vyšší oproti zimní nabídce,

v samotném Náchodsku více než 2krát vyšší. Příčinou je již zmiňovaná možnost letní dovolené u vodní nádrže Rozkoš a červenokosteleckých rybníků. Pouze v případě zimní sezóny je průměrná cena pronájmu objektů na Broumovsku nižší než na Náchodsku. A to i při situaci, kdy právě na Broumovsku jsou podmínky pro zimní sporty lepší, ale rozhodující vliv hraje špatná dostupnost doprovodných služeb.

Tabulka 9: Údaje o nabídce ODB k prodeji a pronájmu v okrese (červenec, srpen 2006)

	Okres Náchod	Broumovsko	Náchodsko
Počet nabízených ODB k prodeji	68	35	33
Počet prodaných ODB	20	11	9
Prodané ODB [%]	29,4	31,4	27,3
Průměrná cena prodávaného ODB [Kč]	976 868	1 113 971	831 455
Podíl chalup na všech nabízených ODB [%]	67,7	77,1	54,5
Počet nabídek pronájmu ODB v létě / zimě	38 / 22	20 / 14	18 / 8
Průměrná cena za objekt/týden v létě [Kč]	9 401,50	9 843,50	8 926,30
Průměrná cena za objekt/týden v zimě [Kč]	9 157,50	9 042	9 350
Průměrná cena za objekt/týden - Silvestr [Kč]	11 985,60	12 283,30	11 390
Průměrný počet lůžek v pronajímaném objektu	9,8	12,1	7,2

Poznámka: nabídka pronájmu se týká zimy 2006/2007 a léta 2007

Zdroj dat: vlastní šetření realitních kanceláří 2006

Z průzkumu vyplynulo, že inzeráty nabízející prodej ODB se z poloviny týkají objektů Broumovska a z druhé poloviny nabídky objektů na Náchodsku, rozmístění těchto rekreačních objektů však především v rámci Náchodska není rovnoměrné. Nabízené objekty se nacházejí v oblastech, které se v předešlé podkapitole ukázaly jako území s tradicí druhého bydlení, a které mají individuální rekreaci co nabídnout. Dá se říci, že se nepotvrdila moje dílčí hypotéza, že největší nabídka prodeje a pronájmu ODB je na Broumovsku a v okolí vodní nádrže Rozkoš. Pro Broumovsko dané tvrzení platí, navíc tato periferní oblast potvrdila roli favorita i v poptávce po ODB hlavně pro zahraniční klientelu. O vodní nádrži však nezazněla zmínka v žádném inzerátu s poptávkou. Oblast nefiguruje ani v nabídce pronájmu objektů v létě. Vysvětlením je velká atraktivita této rekreační oblasti i pro samotné majitele ODB, kteří objekt pronajímají minimálně, nebo pouze známým. Protipólem atraktivity vodní nádrže je však nejistota kvality vody, popř. nedostatečná infrastruktura CR. To jsou další příčiny nižší nabídky i poptávky týkající se oblasti nádrže Rozkoš, která tak není příliš lákavou destinací. Navíc bylo chybné tuto oblast srovnávat s plošně rozlehlým Broumovskem.

Ceny prodávaných ODB nejvíce ovlivňuje typ objektu, ceny pronajímaných ODB pak logicky sezóna.

Je třeba uvést, že nabídka prodeje a pronájmu ODB v okrese Náchod je nepřilíš četným jevem. Jedná se o několik desítek objektů z celkového počtu v řádu tisíců. Do budoucna se však nedá jistě předpovědět, že by se tento jev stal více markantním. Lze ovšem předpokládat, že by mohlo dojít k jeho pomalému růstu, zejména v souvislosti s výstavbou nových ODB a moderně vybavených apartmánů, o které je hlavně na Broumovsku zájem.

6.2. Komerční formy cestovního ruchu

Jak je uvedeno v kapitole 2.2., za komerční formy cestovního ruchu považujeme ty formy, u kterých uživatel za poskytnuté služby platí.

Ve studovaném regionu je rozšířenou formou komerčního cestovního ruchu rekreačně-pobytový CR, sportovně-turistická a kulturně-poznávací forma CR. Dominuje především pěší turistika, rychle se rozvíjí cykloturistika. V okrese Náchod se u všech forem negativně projevuje sezónnost. Převaha letní sezóny je dána charakterem přírodních podmínek, od nich se odvíjí turistická infrastruktura a tím i možnost trávení volného času v regionu během roku. Sezónní průběh kulturně-poznávacího cestovního ruchu ovlivňuje provozní doba historických a kulturních památek, která je v mnoha případech v regionu omezena na období duben – říjen. Ubytovací zařízení (kromě autokempinků) fungují vesměs celoročně, ale minimálnímu cestovnímu ruchu v zimě odpovídá jejich nízká obsazenost (více kapitola 6.2.1.2). Typická sezónní stravovací zařízení představují stánky s občerstvením a kiosky na turisticky atraktivních místech, trasách, kde v letní sezóně napomáhají uspokojit zvýšenou poptávku. Jedná se o oblast Adršpašsko-teplických skal, Babiččino údolí, rekreační oblast Rozkoš, městské památkové rezervace a další atraktivní návštěvní body na naučných stezkách a cyklostezkách. Největším problémem sezónnosti je již zmiňovaný nedostatek parkovacích míst v CHKO.

Do komerčních forem cestovního ruchu je zahrnován v této studii volný cestovní ruch i cestovní ruch vázaný⁹. Vázaný CR však není vyčleňován zvlášť, protože na

⁹ Podstata vázaného cestovního ruchu spočívala v tom, že výběr potenciálních rekreatantů byl vázán na jejich zaměstnání, členství v odborech a jiných organizacích (Drahošová 2002).

území okresu se již v původním smyslu téměř neuplatňuje. V okrese Náchod se objekty současného či bývalého vázaného cestovního ruchu nacházejí ve významnějším počtu pouze v rekreačních oblastech Špinka, Brodský, Rozkoš. Ve dvou prvně jmenovaných oblastech jsem v dubnu 2005 za účelem zmapování současných vlastnických vztahů a stavu objektů vázaného cestovního ruchu prováděla malé šetření. Přibližně od roku 2000 zde dochází k postupné transformaci objektů vázaného cestovního ruchu na ODB. Novými majiteli jsou oprávněné fyzické osoby, které objekt koupily přes realitní kancelář, nebo prostřednictvím aukce zbylého majetku podniku, který se dostal do konkurzu. Jelikož se jedná o chaty s malou lůžkovou kapacitou (max. 10 lůžek), jsou využívány k individuální rekreaci vlastníků. Navíc některé z dosud fungujících podnikových chat už nabízí i volné ubytování.

Na rozhraní druhého bydlení a komerčních forem stále zůstává rekreace zahraničních turistů ve zcela nových rekreačních domech. Pro potřeby předkládané práce je tento typ zařazen do komerčních forem cestovního ruchu.

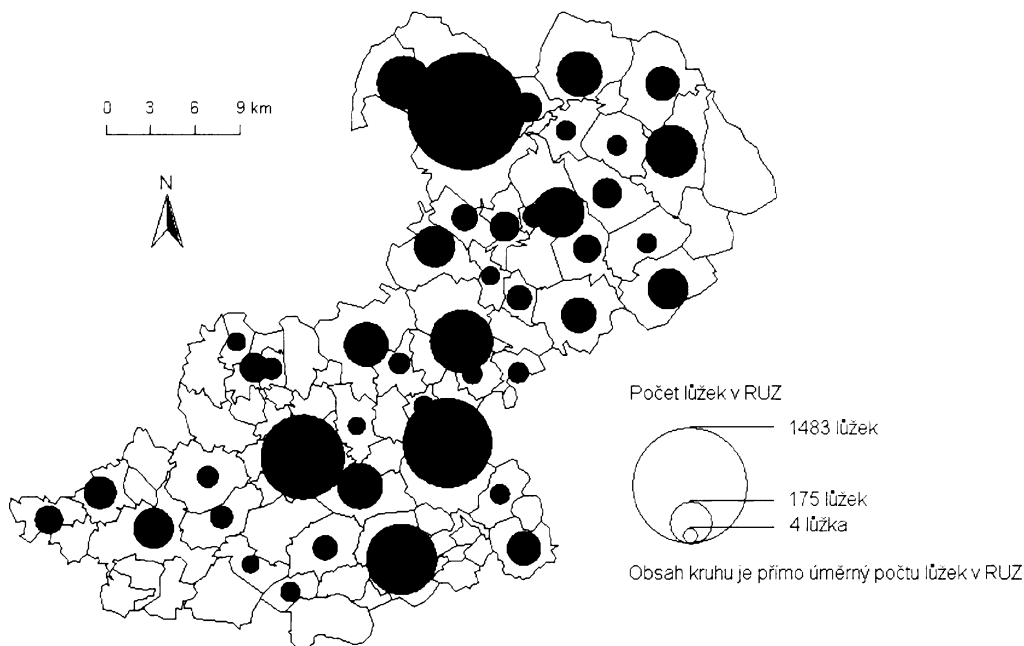
V rámci komerčních forem cestovního ruchu je mým cílem zaměřit se na ubytovací služby: zhodnotit rozmístění ubytovacích zařízení, jejich strukturu, lůžkovou kapacitu, poskytované služby a úroveň, vyhodnotit dotazníkové šetření s majiteli ubytovacích zařízení a turisty v okrese Náchod.

6.2.1 Ubytovací služby

Rozložení lůžkové kapacity rekreačních ubytovacích zařízení (RUZ) na území okresu (obrázek 11) je oproti rozmístění ODB více nerovnoměrné.

Ve 34 obcích není ani jedno rekreační ubytovací zařízení, z toho 30 obcí bez RUZ spadá do oblasti Náchodska. Z důvodu vyššího potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu v broumovských vesnicích fungují v těchto obcích RUZ častěji než ve vesnicích Náchodska. Podmínkou dalšího možného rozvoje je však jejich zkvalitnění a také obnova vesnických hostinců. Současné rozmístění RUZ odpovídá kvalitě přírodních předpokladů na Broumovsku a kvalitě turistických atraktivit na Náchodsku. Ubytovací kapacity nejsou v obcích a městech okresu plně využívány a i v hlavní turistické sezóně zatím převládá nabídka těchto služeb nad poptávkou.

Obrázek 11: Rozložení lůžkové kapacity RUZ v okrese Náchod (2006)

Zdroj dat: Katalog ubytování v Kladském pomezí 2006
vlastní terénní šetření 2006

Další důležitou charakteristikou je struktura rekreačních ubytovacích zařízení. **Hotely** se na území okresu Náchod vyskytují poměrně málo a jejich kvalita je nízká. Jsou lokalizovány do měst a významných center cestovního ruchu. Nejpočetnější skupinou hromadných ubytovacích zařízení jsou **penziony**. Pro ně je charakteristická nižší ubytovací kapacita než u hotelů. Výskyt **turistických chat** není v okrese Náchod typický. **Ubytovny** se nachází ve městech a většinou představují levnější způsob ubytování. Jejich služeb využívají nikoliv turisté, ale převážně cizinci, kteří ve městě pracují. Během letní sezóny jsou hojně využívaným ubytovacím zařízením **autokempy** (tabulka 7). Pouze Autocamping Rozkoš – Česká Skalice, který je největším zařízením svého druhu v okrese, má celoroční provoz. Velký rozmach zaznamenala **individuální RUZ** (tj. ubytování v soukromí), která poskytují nízkou ubytovací kapacitu. Převažuje pronájem pokojů a bytů v rodinných domech. O problematice pronájmu ODB bylo pojednáno v kapitole 6.1.3. V územní koncentraci jednoznačně vynikají místa atraktivní pro cestovní ruch. Jak jsem již zmiňovala, v evidenci tohoto typu ubytování existují největší nedostatky. Příčinou je, jak uvádí A. Drahošová (2002), možnost poskytovat tento typ ubytování neoficiálně. Ve východních Čechách jsou již několik let reálně existujícím fenoménem **nizozemské rekreační areály**. Na Broumovsku se jedná o rekreační park Green Valley Park ve Stárkově. Již několik let je projednáván zamýšlený

projekt výstavby rekreačního areálu převážně pro nizozemskou klientelu také v Teplicích nad Metují.

Nové rekreační parky pro zahraniční klientelu

Výstavba nových rekreačních objektů, které vlastní zahraniční investor, se v Česku objevuje od začátku nového tisíciletí.

Již po roce 1989 začali do turisticky atraktivních oblastí přijíždět nizozemští turisté a ubytovávali se v soukromých chalupách. O rekreaci v Podkrkonoší a na Broumovsku byl stále velký zájem. Proto, jak píše J. Vorel (2004), nizozemské cestovní kanceláře začaly hledat vhodná místa v Česku, kde by bylo možné postavit domy s vybavením odpovídajícím nizozemskému standardu.

Na území CHKO Broumovsko se nachází rekreační lokalita tohoto typu ve Stárkově (příloha 9). Tzv. Green Valley Park je rekreační areál s 22 komfortně vybavenými vilkami s kapacitou 153 lůžek, přičemž v současné době jsou v areálu další domy ve výstavbě. Jednotlivé domky vlastní nizozemské rodiny. Pronájem a propagaci má na starosti česká firma. Nejčastějšími rekreanty jsou právě nizozemské rodiny s dětmi, tvoří 80 % návštěvníků. Němečtí rekreanti tvoří 10 % a dalších 10 % návštěvníků tvoří rekreanti z Česka, převážně z velkých měst (Praha, Brno, Ostrava, Ústí nad Labem). Domky jsou během roku pronajímány většinou na celý týden, v letní sezóně a o vánocích až na tři týdny. Přímo v parku je mnoho příležitostí k zábavě: vyjížďky na koních, ponících nebo v kočáře, minigolf, kuželky, dětské hřiště s bazénem, půjčovna kol, vlastní lyžařský vlek a další. Uživatelé samozřejmě vyžívají i další příležitosti v okolí.

Atraktivní lokality v Česku se zdají být pro zahraniční turisty přitažlivé. Vysoký zájem cizinců o rekreaci na Broumovsku naznačuje, že je možné uvažovat o další výstavbě podobného projektu. Podmínky pro výstavbu rekreačních parků v CHKO jsou ale přísné. Jak jsem uváděla již v roce 2005 (Nasavrcká 2005), na problémy naráží i společnost Morgen Flur a.s., která již několik let ve spolupráci s obcí Teplice nad Metují připravuje projekt výstavby asi 30 rekreačních domků opět převážně pro nizozemskou klientelu v místní části Horní Teplice. Samozřejmým záměrem je, aby nebyl negativně zasažen krajinný ráz. Projekt by proto měl vycházet z charakteristik a tradic typických pro daný kraj. V tomto případě je ovšem projekt obestřen mnoha nedorozuměními, záporným stanoviskem CHKO a mnoha oponentů z Horních Teplic, komplikacemi a údajnými podvody, takže se jeho realizace stále oddaluje.

Výstavba takovýchto parků je v mnohých případech přínosem pro obce a místní obyvatelstvo, a to nejen z hlediska vybírání rekreačních a ubytovacích poplatků. V Horních Teplících s projektem úzce souvisí nejen vybudování nového kanalizačního přivaděče a rekonstrukce místní komunikace, ale i vytvoření dalších pracovních příležitostí v regionu s vysokou nezaměstnaností a omezení vylidňování venkova. Navíc projekty ztraktivňují venkov a jednoznačně posilují cestovní ruch.

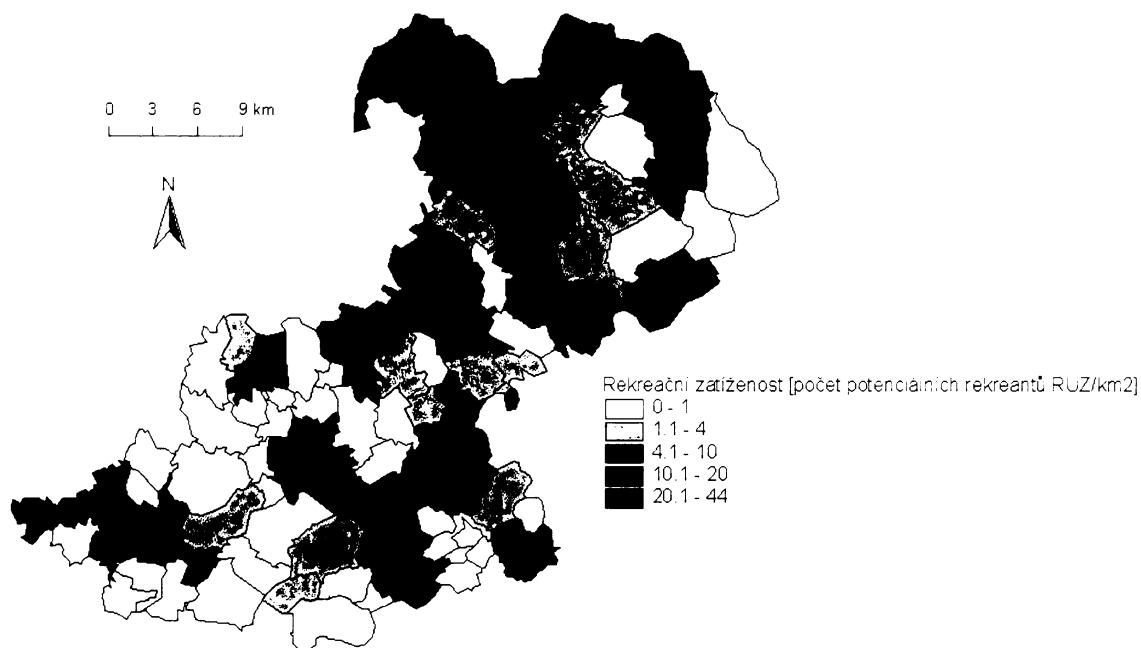
Připravovaná studie V. Nožičkové (2007) se bude věnovat této problematice detailněji. Pomocí terénního a dotazníkového šetření s manažery rekreačních parků a se starosty obcí, ve kterých se rekreační parky vyskytují, se V. Nožičková pokouší mj. odhalit vliv nizozemských parků na obec, vztah místních obyvatel k rekreantům a naopak, vzniklé problémy či užitek výstavby parku, související rozvoj služeb. Tato studie bude mít za cíl také poukázat na odlišnosti jednotlivých parků v Česku, na podmínky výstavby. Úkolem je zjistit údaje o rekreačních objektech, informace o službách poskytovaných v rámci parku i o spolupráci s místními subjekty.

6.2.1.1 Hodnocení RUZ pomocí kvantitativních ukazatelů

Výsledky znázorněné v této kapitole vyjadřují situaci v období vrcholné sezóny. I přesto, že většina RUZ není ani v sezóně plně obsazena, mohou být následující informace považovány za adekvátní. Tento nedostatek vyrovnává fakt, že do skupiny potenciálních rekreantů nejsou zahrnuti jednodenní návštěvníci a rekreanti ubytovaní v neoficiálních ubytovacích zařízeních.

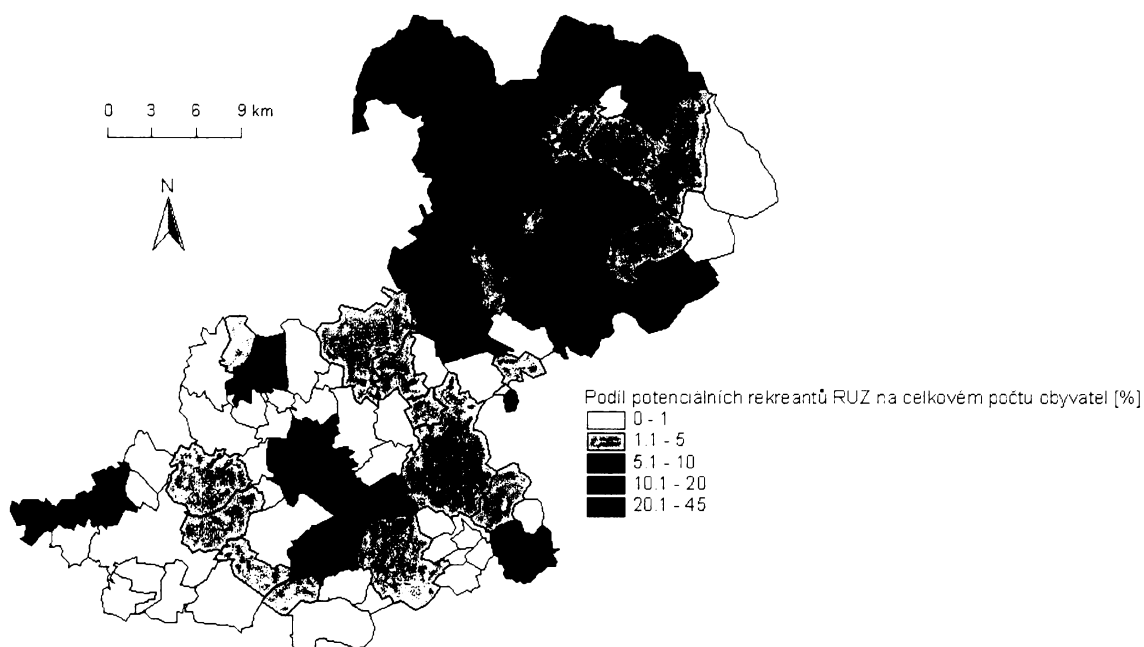
Hodnotit RUZ pomocí ukazatele **hustota zástavby RUZ** je v okrese Náchod bezvýznamné. Ve všech obcích dosahuje minimálních hodnot. U rekreačních ubytovacích zařízení je třeba zohlednit počet potenciálních rekreantů. Proto má lepší vypovídací hodnotu **rekreační zatíženost** vyjadřující počet potenciálních rekreantů RUZ na km² (obrázek 12). Vyšších hodnot dosahuje v přírodně atraktivní oblasti Broumovska a v Náchodě, Novém Městě nad Metují a České Skalici. Výsledek odpovídá rozložení lůžkové kapacity RUZ.

Obrázek 12: Rekreační zatíženost RUZ v obcích okresu Náchod (2006)

Zdroj dat: Katalog ubytování v Kladském pomezí 2006
vlastní terénní šetření 2006

Obrázek 13: Podíl potenciálních rekreatů Ruz na celkovém počtu obyvatel obce v okrese Náchod (2006)

Zdroj dat: Katalog ubytování v Kladském pomezí 2006
vlastní terénní šetření 2006
data ČSÚ

Současně ukazatel **podíl potenciálních rekreantů RUZ na celkovém počtu obyvatel obce** (obrázek 13) poukazuje na významnější rekreační funkci v obcích Broumovska. Největší podíl mají rekreanti RUZ v Teplicích nad Metují, Adršpachu a Božanově. Ve střední části Náchodska vyniká Česká Skalice a Provodov-Šonov u vodní nádrže Rozkoš. Nikde však podíl nepřesahuje 50 %, tudíž ve všech obcích obytná funkce neustupuje komerčním formám CR.

6.2.1.2 Výsledky dotazníkového šetření s majiteli ubytovacích zařízení

Pro zhodnocení stavu a možného rozvoje rekreačních ubytovacích zařízení v okrese Náchod jsem použila standardizované rozhovory s majiteli těchto objektů. Na základě zpracovaných výsledků z dotazníků lze vytvořit následující shrnutí (výsledky za celý okres obsahuje tabulka 10; souhrn hlavních výsledků pro jednotlivé oblasti okresu s rozlišením RUZ atraktivních oblastí a venkovských RUZ obsahuje příloha 10, územní rozmístění dotazovaných RUZ znázorňuje příloha 11).

Tabulka 10: Výsledky dotazníkového šetření s majiteli ubytovacích zařízení pro okres Náchod jako celek (2006)

n (počet respondentů)	66
RUZ je typu hotel nebo penzion	68 % *
RUZ je typu ubytování v soukromí	21 % *
RUZ je provozováno celoročně	92,4 % *
Ubytování je vhodné jak pro starší lidi, tak pro rodiny s dětmi a lidi mladší	72,7 % *
Průměrný počet lůžek v RUZ	25,3
Průměrná cena za ubytování bez stravování v roce 2006 v sezóně	298,90 Kč
Průměrná cena za ubytování bez stravování v roce 2006 mimo sezónu	282,70 Kč
Pro rok 2007 bude cena ubytování navýšena	28,8 % *
<i>Struktura ubytovaných podle národnosti:</i>	
Češi	86 %
Němci	4,7 %
Poláci	3,3 %
Nizozemci	3,5 %
jiní	2,5 %
Průměrná délka pobytu hostů (počet nocí)	4,9
Obsazenost RUZ v letní sezóně	81,6 %
Obsazenost RUZ mimo sezónu	27,7 %
Zájemci o pobyt se o RUZ mohou dozvědět přes internet	87,9 % *
RUZ spolupracuje s cestovní kanceláři	25,8 % *
Součástí RUZ je restaurace	36,4 % *
RUZ nabízí půjčování kol	27,3 % *
Průměrná vzdálenost nejbližšího obchodu	1 km
Průměrná vzdálenost nejbližší autobusové nebo vlakové zastávky	0,55 km
Průměrná vzdálenost nejbližšího koupaliště	2,26 km

Poznámka: * Relativní hodnoty udávají podíl respondentů, kteří odpověděli na danou otázku kladně.

Zdroj dat: vlastní dotazníkové šetření 2006

V oblasti okresu Náchod se vyskytují ubytovací zařízení všech typů. Struktura dotazovaného vzorku dokazuje, že nejčastějším typem zařízení je kategorie penzion, hotel. Na samotném Broumovsku je vysoká nabídka ubytování v soukromí. Pokud se však jedná o ubytování s malou lůžkovou kapacitou zejména v rodinném domku, řada majitelů uvažuje o zrušení nabídky. Podle výpovědí majitelů, o ubytovací zařízení s minimální lůžkovou kapacitou a nedostatkem doprovodných služeb klesá zájem. Zároveň s rostoucí kvalitou větších i hromadných zařízení roste pro malá ubytovací zařízení konkurence.

Výsledky dotazu na celoroční provoz ani zdaleka nenaznačují, že okres Náchod je regionem s vysokou sezónností cestovního ruchu. Většina RUZ funguje celoročně, i když se mimo sezónu potýká s problémy z nenaplnění kapacity. Na Náchodsku celých

96 % RUZ provozuje své služby po celý rok. Důvodem je vyšší kulturní potenciál oblasti a kulturně-poznávací forma CR, která o něco více láká turisty navštěvovat oblast Náchodska i mimo sezónu. Nelze ale opomenout skutečnost, že ubytovací zařízení na Náchodsku nejsou mimo sezónu využívána pouze turisty. RUZ ve městech využívají také firemní zaměstnanci při služebních cestách, nejčastěji dealeři. Nižší procento RUZ s celoročním provozem na Broumovsku je zapříčiněno již zmíněným vyšším podílem ubytování v soukromí, která fungují pouze v létě. Prvotní příčinou je převaha přírodních lákadel pro turisty.

Větší vhodnost RUZ jak pro starší lidi, rodiny s dětmi, tak pro lidi mladší vykazují broumovská ubytovací zařízení. Na Náchodsku je 30 % zařízení nevhodných pro starší lidi, zatímco na Broumovsku je to 1/5 zařízení. Podle předpokladů všechna ubytovací zařízení z broumovského venkova uvádí, že jejich ubytování je vhodné i pro starší lidi.

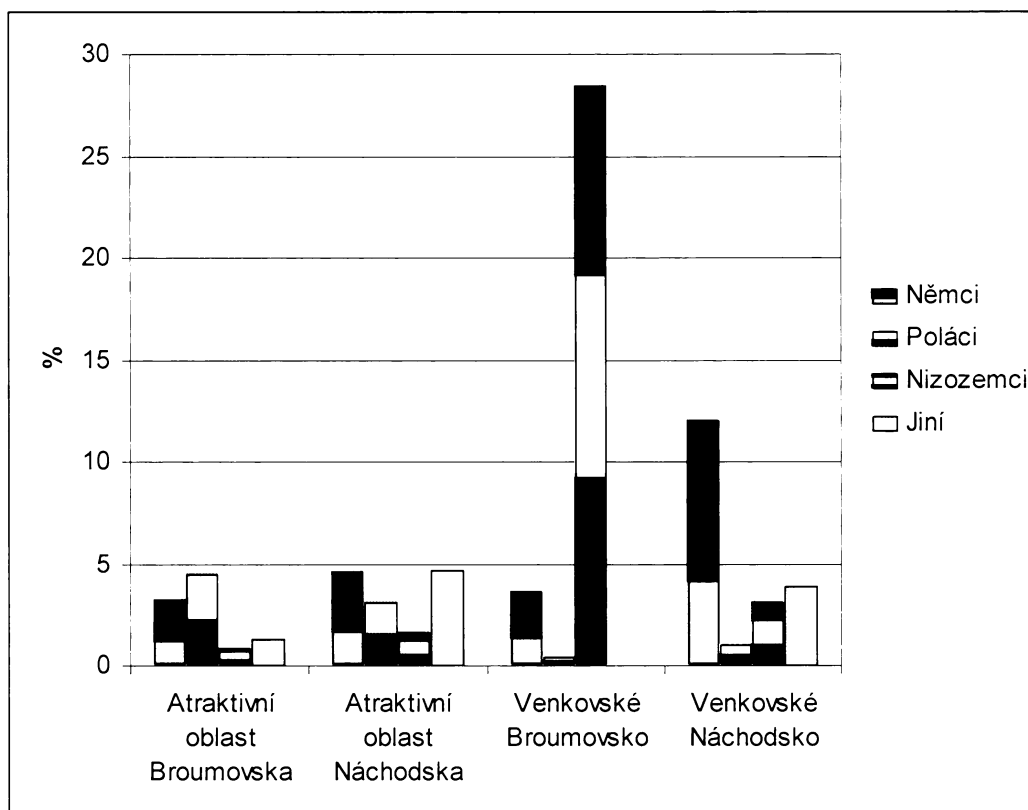
Průměrný počet lůžek na jeden objekt v okrese činí 25,2. Nejnižší hodnotu z dotazovaných RUZ mají broumovská venkovská zařízení (10 lůžek). Jedná se však o průměr, který je ve velké míře ovlivněn nízkým průměrným počtem lůžek připadajících na jeden objekt v rekreačním parku Green Valley Stárkov (necelých 7 lůžek). Pokud shrnu výsledky, pak lze říci, že na Náchodsku poskytují ubytování zařízení s vyšší lůžkovou kapacitou, to potvrzuje častější výskyt hromadného ubytovacího zařízení v této části okresu.

Cena za ubytování by měla hovořit o kvalitě ubytovacího zařízení, o kvalitě a množství poskytovaných služeb, ale zároveň určuje typ a strukturu návštěvníků, kteří se v zařízení ubytují. V porovnání, ať už RUZ atraktivních oblastí, tak i venkovských RUZ, vychází jako dražší ubytování na Náchodsku. Z hlediska lokalizace ubytovacího zařízení nabízí venkovská RUZ služby za vyšší ceny. Nejvyšší cenu za ubytování bez stravování v sezóně 2006 zákazníci zaplatili v hotelovém zařízení Nová Amerika Country Club (cca 880 Kč / osoba / noc) na území obce Zaloňov a v areálu K-triumf ve Velichovkách (780 Kč / osoba / noc). V obou případech se jedná o zařízení, která nabízejí pestrou skladbu poskytovaných služeb, možnost sportovního vyžití (zejm. golf, jízdy na koních, lukostřelba, tenisové kurty, hřiště na míčové hry atd.) a odpočinek (masáže, sauna). Cena za ubytování ve vile v rekreačním parku Green Valley Stárkov se pro jednu osobu v sezóně pohybuje okolo 400 Kč. Podle mého názoru lze tedy říci, že toto ubytování je cenově přijatelné i pro průměrně výdělečné české turisty. Ceny za ubytování v sezóně jsou na Broumovsku vyšší o téměř 7 % než ceny mimo sezónu, na Náchodsku se v hlavní sezóně ceny ubytování zvedají v průměru o 5 %.

Pro rok 2007 se většina majitelů RUZ rozhodla nezdražovat poskytované služby. Pokud některá zařízení cenu zvýšila, pak to bylo maximálně o 10 % a to je podle slov majitelů nárůst úměrný zvýšení cen energie.

Z výsledků dotazníkového šetření také vyplývá, že ubytovací zařízení v okrese Náchod obsazují z 86 % Češi. Téměř polovina majitelů RUZ uvedla, že Češi přijíždí z různých měst po celé republice. Druhá polovina dotazovaných majitelů však vidí v návštěvnosti určité regionální pravidelnosti a jako nejčastější zákazníky uvádí návštěvníky z moravských měst (Brno, Ostrava, Olomouc), jižní Moravy a Pražany. V odpovědích naopak nikdy nezazněl kraj Královéhradecký, Pardubický, Liberecký a Vysočina. O podílu ubytovaných cizinců vypovídá graf 2.

Graf 2: Podíl ubytovaných cizinců na všech ubytovaných v RUZ (2006)

Poznámka: Atraktivní oblast Broumovska – dotazování majitelé RUZ v Adršpachu, Teplicích nad Metují; Atraktivní oblast Náchodska – dotazování majitelé RUZ v České Skalici, Novém Městě nad Metují; Venkovské Broumovsko a Náchodsko – dotazování majitelé RUZ v odlehlějších obcích na venkově (více kapitola 4.1. a příloha 11)

Zdroj dat: vlastní dotazníkové šetření 2006

Největší počet cizinců (v relativním vyjádření) míří do klidnějších oblastí okresu – na venkov, kde je nejvíce vidět kvalitativní rozvoj ubytovacích zařízení. Oblíbenost

Broumovska Nizozemci se tedy dá dále specifikovat. Nizozemci jednoznačně míří na venkov do klidné přírody. Zatímco broumovští majitelé uvedli pouze v několika málo případech i návštěvníky z jiných zemí, náhodské hotely a penziony zmiňují Rusy (zároveň poznamenávají, že jejich návštěvnost stoupá), dále Brity, Francouze, Nory. Obecně lze říci, že návštěvnost Němců a Nizozemců má za posledních 5 let mírně stoupající tendenci, počet přijíždějících Poláků stagnuje.

Ve venkovských ubytovacích zařízeních uskutečňují hosté delší pobyty. Jednak je to dáno požadavky těchto zařízení, která pro delší pobyty (min. 6 nocí) poskytují větší slevy, nebo dokonce nutně požadují minimálně týdenní pobyt. Dále s delším pobytem ve venkovských ubytovacích zařízeních souvisí struktura návštěvníků, konkrétně vyšší procento cizinců, kteří průměrnou délku pobytu v RUZ obecně zvyšují. Majitelé v dotaznících také uvádějí, že se velice liší délka pobytu v sezóně, kdy není výjimkou týdenní i delší pobyt, a mimo sezónu, kdy hosté přijíždí maximálně na prodloužené víkendy. Okres Náchod je oblíbená oblast pro rekreaci a to dokazují hosté, kteří se sem často vrací, i když pouze na kratší pobyty.

O neúplné obsazenosti RUZ jsem se již zmiňovala. Ani letní sezóna nezaručuje majitelům ubytovacích zařízení 100% využití lůžkové kapacity. Obsazenost v letní sezóně je pro Broumovsko (82,4 %) i Náchodsko (80,4 %) podobná. Mimo sezónu vykazují větší využití RUZ Náchodska, nejvíce venkovská ubytovací zařízení. Zatímco na Náchodsku zmiňují majitelé jako příčinu nedostatečné obsazenosti ubytovacího zařízení malý počet návštěvníků, broumovští majitelé uvádí jako problém velkou konkurenci. Z porovnání ubytovacích zařízení podle jejich kvality a poskytovaných služeb vyplývá, že kvalitnější zařízení mají i přes vyšší ceny lepší obsazenost během celého roku. Na příkladu Broumovska se tedy jistým faktem stává to, že i když hosté přijíždí do periferní oblasti Česka, v rámci ubytovacích, ale i stravovacích a doplňkových služeb stále více vyhledávají kvalitu.

Nejčastější způsob, jakým se zájemci o pobyt mohou dozvědět více informací o RUZ, je prezentace zařízení na internetových stránkách. Celých 96 % náhodských a 82 % broumovských majitelů tuto možnost uvádí. S cestovní kanceláří spolupracuje přibližně 1/4 RUZ. Pro venkovská zařízení je to častější způsob propagace a zároveň je u nich častější i spolupráce se zahraničními cestovními kancelářemi než v případě RUZ v atraktivních oblastech okresu. Terénní šetření naznačilo, že broumovská RUZ jsou mnohem lépe propagována v terénu (velké množství ukazatelů a reklamních tabulí). Příčinou je jistě již zmíněná větší konkurence.

Restaurace je součástí přibližně 1/3 ubytovacích zařízení. Zejména venkov se potýká s nedostatkem kvalitních stravovacích zařízení a to v jisté míře škodí i RUZ. Typickým příkladem obce, kde chybí restaurace a negativně to ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu, je obec Stárkov. Na jejím území se nachází rekreační park s kapacitou až 153 osob. Hosté však za stravováním musí dojíždět až do Hronova (8 km) a Náchoda (17 km).

Jednou ze služeb, které ubytovací zařízení začala poskytovat až během posledních několika let, je půjčování kol. V celém okrese Náchod je cykloturistika rychle se rozvíjející a oblíbenou formou cestovního ruchu. Jak už bylo naznačeno v předešlé kapitole, půjčovny kol se v okrese nevyskytují jako samotné subjekty, ale jsou součástí služeb poskytovaných ubytovacími zařízeními. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že 36 % ubytovacích zařízení v okrese Náchod poskytuje svým hostům možnost půjčení kola.

Spokojenost hostů ubytovacích zařízení je závislá také na dostupnosti dalších služeb, které hosté během svého pobytu využijí. V dostatečném dosahu od dotazovaných ubytovacích zařízení se nachází obchod, železniční nebo autobusová zastávka. Vzhledem k přírodním předpokladům musí hosté ubytovaní v broumovských RUZ urazit delší vzdálenost ke koupališti než v případě hostů Náchodska. Pokud majitelé v poslední otázce dotazníku odpovídali, co „jiného“ se nachází v dosahu jejich ubytovacího zařízení, objevila opět rozdílnost Broumavska a Náchodska. Broumovští majitelé lákají turisty pochopitelně na přírodní atraktivitu, náhodští majitelé více na atraktivitu kulturně-historické a antropogenní.

Získané poznatky z dotazníkového šetření s majiteli ubytovacích zařízení lze tedy shrnout:

- Nejčastějším typem ubytovacího zařízení v okrese Náchod je kategorie penzion, hotel. Na Broumovsku je také vysoká nabídka ubytování v soukromí, ale tito majitelé častěji uvažují o zrušení nabídky ubytování. Důvodem je růst konkurence v podobě kvalitních hromadných ubytovacích zařízení. Ta zapříčiňují zařízením s malou ubytovací kapacitou problémy s nízkou obsazeností i během sezóny.
- Většina RUZ funguje celoročně, i když se mimo sezónu potýká s problémy z nenaplnění kapacity.
- RUZ na Náchodsku nabízí dražší ubytování.

- V okrese Náchod se nejčastěji ubytovávají Češi. 14 % ubytovaných tvoří cizinci – nejvíce návštěvníci z Německa a Nizozemci, kteří preferují venkov, a Poláci.
- Průměrná délka pobytu hostů v ubytovacích zařízeních činí, zejména díky dlouhým letním pobytům cizinců, přibližně 5 nocí.
- Ubytovací kapacity okresu Náchod převyšují poptávku. Ani v hlavní sezóně nejsou RUZ zcela využita.
- I přes vyšší cenu za ubytování turisté vyhledávají kvalitnější ubytovací zařízení.
- Nejčastější formou propagace RUZ jsou internetové stránky. Na Náchodsku jsou ubytovací zařízení z hlediska propagace v terénu, ukazatelů, směrovek a reklam hůře dostupná.

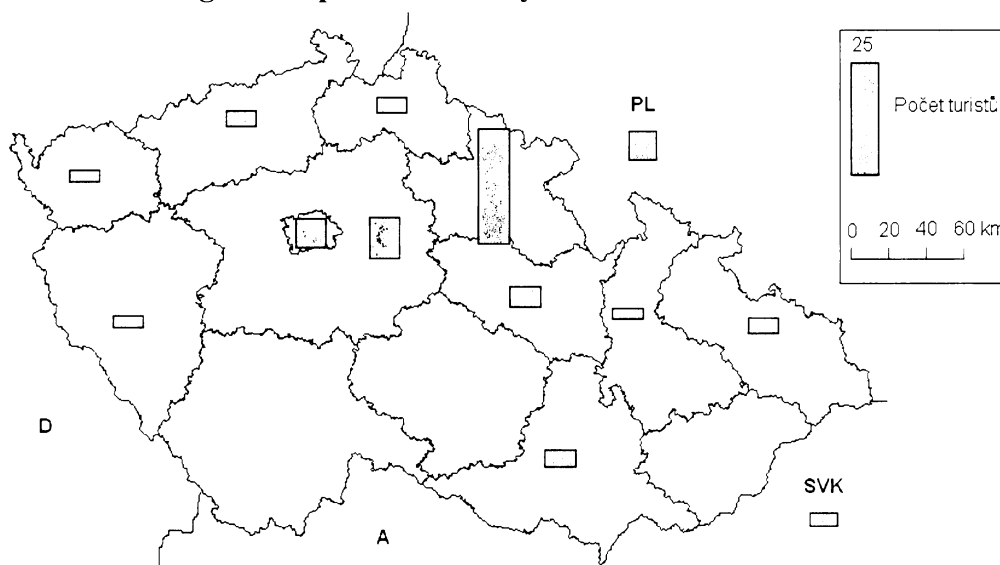
6.2.2 Výsledky dotazníkového šetření s turisty v okrese Náchod

Dotazníkové šetření turistů v okrese Náchod bylo výzkumnou sondou, která má přiblížit postoje turistů k rekreaci v okrese Náchod (přehled výsledků obsahuje příloha 12).

Celkem bylo dotázáno 60 turistů, z toho 48,3 % byli muži, 51,7 % ženy, nejčastěji se jednalo o turisty ve věkové kategorii 21 – 40 let (65 %). Nejvíce dotázaných mělo středoškolské vzdělání s maturitou (42,3 %).

Je třeba brát v úvahu, že šetření probíhalo v měsících únor a březen, tzn. v období mimo sezónu a některé výsledky tím mohou být ovlivněny. Např. ve struktuře turistů se oproti hlavní sezóně pravděpodobně méně často objevují zahraniční (zejm. západoevropští) návštěvníci. Nejvíce turistů přijíždí do okresu Náchod z nejbližšího okolí (Královéhradecký kraj, ale i kraj Středočeský, Praha a Polsko). Původ dotazovaných znázorňuje obrázek 14. Dále je nutno zmínit, že většina dotazníků byla sebrána v oblasti Broumova, které díky mírné zimě nabízelo návštěvníkům své bohaté přírodní předpoklady již v únoru. Zatímco cestovní ruch a tedy i návštěvnost turistických informačních center na Náchodsku je z velké části ovlivněna otevírací dobou kulturních památek.

Obrázek 14: Regionální původ dotázaných turistů v okrese Náchod

Zdroj dat: vlastní dotazníkové šetření 2007

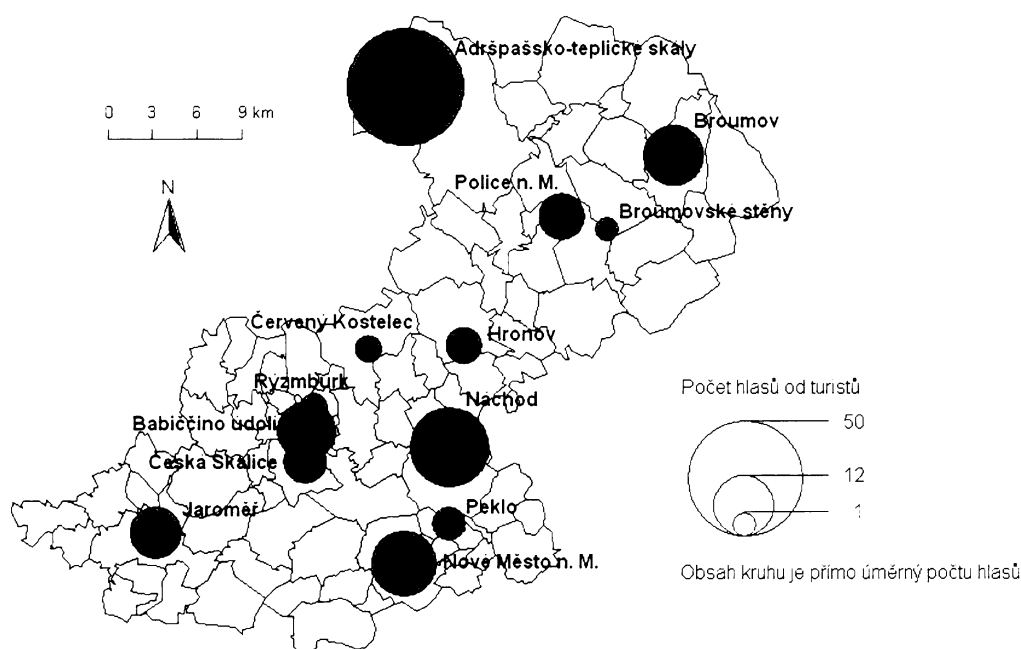
Nižší atraktivnosti okresu Náchod mimo sezónu odpovídá délka pobytu návštěvníků. Turisté přijíždějí na kratší pobyty, nejčastěji se jedná o jednodenní návštěvu bez využití ubytovacího zařízení.

Rekreace v modelovém území je přitažlivá nejvíce pro rodiny s dětmi (36,7 %). Téměř ¼ dotázaných se rekreuje v okrese Náchod sama. V takovém případě se jedná často o domácí cestovní ruch. Ten podmiňuje i vyšší procento dotázaných (41,7 %), kteří odpovídají, že za účelem trávení volného času navštěvují okres Náchod vícekrát do roka. Pokud jsou turisté v oblasti poprvé, všichni uvažují o další návštěvě a dávají najevo svou spokojenost.

Sportu a turistice věnují návštěvníci největší část svého volného času (46,4 %). Podobný podíl dotázaných vnímá rekreaci v okrese jako odpočinek (45,5 %). Pouze 6,3 % volného času návštěvníků patří kultuře. Lze ovšem předpokládat, že v hlavní sezóně, kdy je hlavně Náchodsko hostitelem mnoha kulturních akcí a festivalů národního i mezinárodního významu, se tento podíl zvýší. Také kulturní a antropogenní památky nezůstávají bez povšimnutí. I přesto, že v době, kdy byli návštěvníci dotazováni, ještě nebyly památky přístupné, otázka č. 11 dokazuje, že o města s významnými kulturními památkami je zájem. Dotazovaní měli možnost uvést čtyři místa v okrese Náchod, která již navštívili, a nebo se chystají navštívit. Obrázek 15 ukazuje, která místa turisté zmiňovali a také jejich preference. I když celé Broumovsko má výborné přírodní předpoklady, turisté se kumulují do jednoho místa. Na

Broumovsku jsou nejnavštěvovanější Adršpašsko-teplické skály. Nedostatek zájmu o ostatní oblasti (Broumovské stěny, Machovsko atd.) tkví, podle mého názoru, v malé propagaci celé východní části Broumovska, ale také horší dopravní dostupnosti. Na druhou stranu právě turisty zapomenutá oblast se s rozvojem šetrných forem cestovního ruchu může stát vyhledávanou destinací, v jejíž prospěch hraje téměř nenarušená příroda. Zájem turistů opět dokazuje, že oblast Náchodska je přitažlivá v první řadě díky kulturním památkám. Dominují města s renesančními zámky – Náchod a Nové Město nad Metují. Významnou destinací je také národní přírodní památka Babiččino údolí.

Obrázek 15: Preference atraktivit cestovního ruchu v okrese Náchod

Zdroj dat: vlastní dotazníkové šetření 2007

Překvapivě kladně se návštěvníci vyjadřovali k nabídce a úrovni poskytovaných služeb. Téměř polovina dotázaných nenalézá žádnou chybu a pouze 3 návštěvníci nejsou spokojeni (konkrétně s vysokými cenami a kvalitou doprovodné infrastruktury cestovního ruchu). Podobně kladné ohlasy byly zaznamenány u otázky na dopravní dostupnost. Podle předpokladů jsou turisté více nespokojeni s kvalitou silnic v okrese.

Vzhledem k tomu, že nejvíce turistů bylo dotazováno na Broumovsku, nejčastějším motivem návštěvy byla příroda, v několika případech konkrétně skály. Jako jednu ze základních motivací návštěvy okresu lze zmínit klid, odpočinek, ale často bylo uvedeno také doporučení od známých.

Pro destinace cestovního ruchu je velmi důležitá jejich propagace a je všeobecně známo, že nejlepší reklamou jsou dobré reference od návštěvníků. To dokazuje 42 % dotazovaných, kteří uvádějí, že informace o navštívené lokalitě získali od příbuzných nebo známých. Vůbec nejčastěji turisté čerpají informace z internetu (60 %).

Shrnutí je tedy následující:

- Mimo sezónu přijíždějí návštěvníci do okresu Náchod na kratší pobyty a ve struktuře návštěvníků dominují obyvatelé z Královéhradeckého kraje, z cizinců pak Poláci.
- Většina turistů oblast navštívila již po několikáté. Nejoblíbenější činností při trávení volného času v okrese Náchod je aktivní odpočinek. Návštěvníci jsou vesměs spokojeni s nabídkou a úrovní poskytovaných služeb.
- Mezi nejnavštěvovanější destinace cestovního ruchu v okrese Náchod se řadí národní přírodní rezervace Adršpašsko-teplické skály, město Náchod, městská památková rezervace Nové Město nad Metují, národní přírodní památka Babiččino údolí a město Broumov – tedy jak místa s výbornými přírodními předpoklady, tak s přitažlivými kulturně-historickými památkami.

6.2.3 Perspektivy komerčních forem cestovního ruchu

Z předložených analýz a šetření vyplynulo pro komerční formy cestovního ruchu v okrese Náchod mnoho závěrů. Na jejich základě lze nastínit určité perspektivy a směr rozvoje komerčních forem cestovního ruchu a také navrhnout případná řešení dosavadních problémů.

V regionu se bude nadále rozvíjet rekreačně-pobytový, sportovně-turistický i kulturně-poznávací CR. Pro každou tuto formu je potřeba připravit podmínky, které turistu přilákají, nalézt výjimečný produkt, za kterým budou návštěvníci přijíždět do této konkrétní oblasti.

Z výzkumů vyplynulo, že lůžková kapacita RUZ převyšuje poptávku, ale chybí zařízení vyšší kvality. Současně vyšlo najevo, že právě kvalita je v mnoha případech upřednostňována před cenou za ubytování. Budoucnost patří moderně zařízeným a vybaveným ubytovacím zařízením, která nutně nemusí být lokalizována v neatraktivnějších oblastech. Okres Náchod může být prezentován jako klidné místo

pro aktivní odpočinek. Tím poroste význam venkovských ubytovacích zařízení, současně by mělo docházet k rozvoji nové formy cestovního ruchu – agroturistiky. V současnosti agroturistika nemá ve sledované oblasti silnější zázemí. Jedním z důvodů výstavby rekreačních parků pro zahraniční turisty, kteří si oblíbili zejména Broumovsko pro jeho krajinný ráz, je pravděpodobně nedostatek vhodných ubytovacích zařízení pro náročnější klientelu. Případná investice do zkvalitnění „českých“ ubytovacích zařízení by se mohla vrátit v podobě větší obsazenosti zařízení, využívání ubytovacích i doprovodných služeb cizinci. Současně je třeba zachovat různorodou strukturu RUZ, od hotelů vyšší kategorie v atraktivních oblastech, přes penziony a ubytování v soukromí, až po ubytovny a autokempinky. Podle mého názoru bude na Broumovsku docházet ke zkvalitňování větších RUZ a budou tím trpět zejména ubytovací zařízení s nižší kapacitou. Na Náchodsku naopak předpokládám možný rozvoj ubytování v soukromí, které zde nemá (co se týká kvality poskytovaných služeb) v podobě hromadných ubytovacích zařízení tak velkou konkurenci. Jak jsem již zmiňovala v kapitole 5.1.4 Shrnutí významu jednotlivých předpokladů, na Broumovsku lze s ohledem na hodnoty přírody směřovat cestovní ruch s šetrným formám. Proto bych se přikláněla a podporovala možnosti ubytování v zemědělských usedlostech, soukromých chalupách na venkově. V současné době stoupá obliba venkovské turistiky a na Broumovsku je třeba využít tuto příležitost. Zároveň by se při propagaci Broumova neměl opomíjet význam lidové architektury. Na Náchodsku nelze z důvodu převahy kulturních atraktivit rozmístit RUZ více rovnoměrně. Náchodsko má vizitku vyspělejšího regionu oproti Broumovsku, a tomu by měla odpovídat i kvalita služeb poskytovaných RUZ. Na Náchodsku bych preferovala zlepšení stavu stávajících ubytovacích zařízení. Zajímavou reklamou pro Náchodsko spatřuji v moderních rekreačních areálech v jižní části území (Nová Amerika – Zaloňov, K-Triumf areál – Velichovky). Jedná se o areály, které však nejsou lokalizovány na základě blízkosti kulturní či přírodní atraktivit, a jsou spíše uzavřenou turistickou destinací. Alespoň však přilákají bohatší klientelu. Jak jsem uváděla již dříve, Náchodsko (v rámci turistických oblastí) svou nabídkou možných atraktivit nijak nevyčňuje a nelze předpokládat nový, razantní směr rozvoje cestovního ruchu v této oblasti okresu Náchod. Důležité však je zajistit kvalitní propagaci stávajících atraktivit, která Náchodsku chybí.

Sportovně-turistický cestovní ruch se již dnes prosazuje zejména formou rozvoje cyklostezek. Díky příhraniční poloze okresu má cykloturistika ve studovaném regionu

oproti mnoha jiným oblastem nový rozměr – přeshraniční trasy a mezinárodní okruhy. Podobně atraktivní je pěší turistika. Tyto formy cestovního ruchu umožňují oživení zaostalých oblastí a objevení zapomenutých koutů nejen v příhraniční oblasti. Nadále se plánují nové cykloturistické trasy nejen na území okresu, ale i s propojením do Polska. V případě sportovního vyžití se okres může chlubit i méně obvyklými možnostmi. Pro Broumovsko bude stále nejdůležitější horolezectví, na Náchodsku vodní sporty, pro které je třeba zlepšit doprovodné služby. Význam přikládám také tandemovým seskokům a rozvíjejícímu se balónovému létání.

Pro rozvoj kulturně-poznávacího cestovního ruchu navrhuji podporu projektům či programům, které by atraktivní města v rámci cestovního ruchu propojily s jejich neméně atraktivním zázemím (Nové Město nad Metují – přírodní rezervace Peklo, Náchod – dělostřelecká tvrz Dobrošov a systém pohraničního opevnění, Broumov – vesnická památková rezervace Křinice a Broumovské stěny atd.). Podle mého názoru v posledních několika letech roste zájem nejen o technické památky, ale také o památky vojenské, kterých se v okrese Náchod nachází velké množství, a nejsou v mnoha oblastech obvyklou atraktivitou. Přínosem je snaha o jejich udržování a také propagace.

V neposlední řadě chci zmínit potřebu dekoncentrace zájmu turistů o nejtatraktivnější oblast okresu – Adršpašsko-teplické skály. Jako spolehlivá alternativa této přírodně zajímavé, ale v letní sezóně turisticky zatížené oblasti se nabízí Broumovské stěny. Cílenou propagací a rozšířením sortimentu služeb cestovního ruchu v této destinaci lze dosáhnout alespoň částečného rozprostření zájmu turistů o skalní oblasti Broumovska.

6.3. Shrnutí

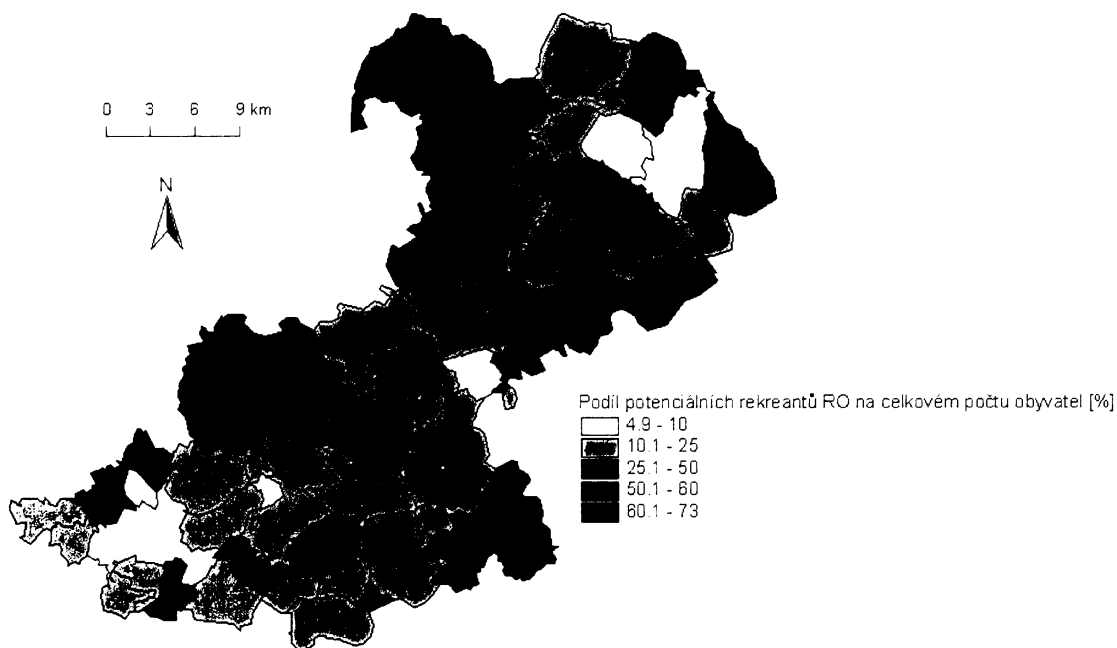
Pokud nahlédnu na cestovní ruch jako celek, hodnoty kvantitativních ukazatelů hodnotících rekreační objekty (RO) pak vycházejí následovně (příloha 13).

Rekreační zatíženost (příloha 13, obrázek 13.1), která představuje počet potenciálních rekreačních objektů RO na km², ovlivňují velká rekreační zařízení. Proto nejvyšších hodnot dosahuje v atraktivních městech, obecně pak ve střední části okresu Náchod. Vyšších hodnot než hustota zalidnění dosahuje rekreační zatíženost v populačně menších obcích, ve kterých dominuje druhé bydlení.

Poměr trvalého bydlení k rekreačnímu a tedy i převažující funkci obce určuje **podíl potenciálních rekreačních RO na celkovém počtu obyvatel obce** (obrázek 16).

Nejvýraznější rekreační funkce je v obci Litoboř, převažuje i v některých dalších obcích v přírodně atraktivním prostředí. Podobnou výpovědní hodnotu má **podíl RO na obytných stavbách** (příloha 13, obrázek 13.2), který je výrazněji ovlivněn objekty druhého bydlení.

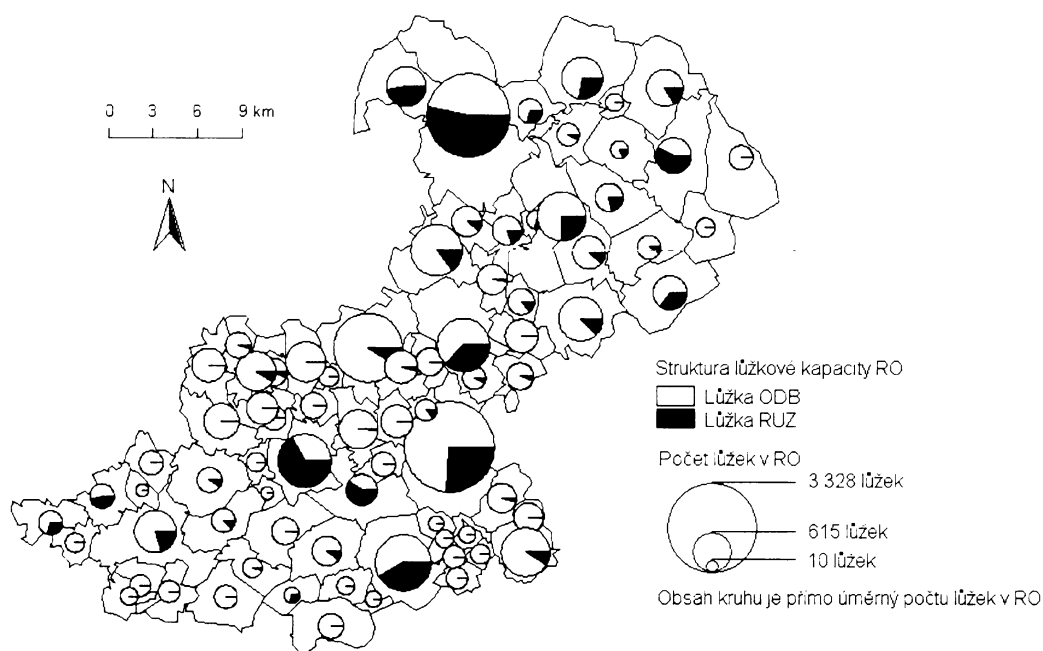
Obrázek 16: Podíl potenciálních rekreantů RO na celkovém počtu obyvatel obcí v okrese Náchod (2005)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ, Databáze ČÚZK a Katalogu ubytování v Kladském pomezí 2006

Pokud porovnám zastoupení jednotlivých forem CR podle počtu lůžek – **struktura lůžkové kapacity RO** (obrázek 17), je zřejmé, že v celém okrese dominuje druhé bydlení. Převaha komerčních forem cestovního ruchu je patrná pouze v Teplicích nad Metují, Broumově a České Skalici. V okrese Náchod se udržuje tradice druhého bydlení, a to nejen ve venkovských oblastech, v obcích s malým počtem lůžek, ale i v nejatraktivnějších lokalitách.

Obrázek 17: Struktura lůžkové kapacity RO v obcích okresu Náchod (2005)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ, Databáze ČÚZK a Katalogu ubytování v Kladském pomezí 2006

7. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC CESTOVNÍHO RUCHU A PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

V první části kapitoly bude nastíněn význam Programu rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy a s ním související projekty na podporu rozvoje cestovního ruchu. Pozornost bude dále věnována působení dobrovolných svazků obcí a vzhledem k příhraniční poloze okresu Náchod také otázkám přeshraniční spolupráce.

7.1. Program rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy

Program rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy navrhuje ucelenou vizi rozvoje cestovního ruchu ve vymezeném území pro období 2003 – 2007, jehož součástí je turistická oblast Kladské pomezí, resp. okres Náchod, který je studován v předkládané práci. V současnosti dochází k aktualizaci programu, přijímání nových opatření na další období a během roku 2007 by podle referentky oddělení cestovního ruchu Královéhradeckého kraje Mgr. Pavlína Malé měla být vytvořena

novější verze rozvojové strategie programu na období, které navíc odpovídá plánovacímu období Evropské unie, tj. na léta 2007 – 2013.

Definování strategické vize, hlavních priorit a cílů rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy navazuje na již existující rozvojové dokumenty Česka (např. Strategie ČCCR v oblasti propagace a marketingu CR České republiky), kraje (Koncepce rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje 2002, Program rozvoje Pardubického kraje 2001) i dokumenty mikroregionů a turistických oblastí.

Strategickým cílem je trvalé budování dobrého image regionu, vyšší zapojení turistického potenciálu do nabídky regionu a celkové zvýšení konkurenceschopnosti na národní i mezinárodní úrovni. Pro samotné oblasti turistického regionu, vč. Kladského pomezí, jsou to cíle vysoké, ale k jejich plnění dochází pomocí specifických cílů, které jsou navrhovány pro úroveň turistických oblastí. Pro splnění cílů jsou navrženy základní priority a opatření, která jsou postupně realizována prostřednictvím konkrétních aktivit a projektů.

Pro turistický region Východní Čechy jsou vymezeny 4 rozvojové priority:

1. Rozvoj systému organizace CR, podpora kvality služeb, lidské zdroje
2. Tvorba a realizace turistických produktů a programů pro různé cílové skupiny
3. Budování image regionu, marketingová podpora rozvoje CR, marketing produktů
4. Budování (revitalizace) základní a doprovodné turistické infrastruktury

Jednotlivé priority a jim odpovídající opatření a dílčí opatření jsou v programu přehledně doplněna popisem současného stavu dané problematiky, cíli, návrhem řešení, časovým plánem i dotčenými subjekty, kterých se jednotlivá opatření dotýkají. Z tohoto důvodu se v této části práce nebudu věnovat všem prioritám, ale detailněji se zmíním o **návru komplexních turistických produktů pro region Východní Čechy.**

Na základě odborného vyhodnocení potenciálu území pro cestovní ruch, analýzy konkurence a doporučení odborné veřejnosti bylo pro region Východní Čechy navrženo několik kategorií turistických produktů:

- turistické regionální produkty
- produkty pro každý rok
- specifické (tematické) produkty

- produkty orientované na akce a události regionu
- kooperativní (nadregionální) produkty
- produkty pro jednotlivé turistické oblasti

Souhrn produktů naznačuje směr, kterým se rozvoj cestovního ruchu ve východních Čechách bude ubírat. Pro region jako celek byly vymezeny následující **regionální turistické produkty**:

- Vojenská historie
- Poznávací turistika – mix zážitků
- Baroko východních Čech
- Lázně, relaxační a ozdravné pobyty
- Pobyty „na konci světa“
- Aktivní turistika, sport, zimní a letní dovolená

Na některé z nich se může díky stávajícím podmínkám soustředit i samotný okres Náchod. Regionální turistické produkty vycházejí z pestré skladby možností trávení volného času v regionu a snahy učinit region originálním. Pomocí turistického produktu Pobyty „na konci světa“ se Program rozvoje snaží získat návštěvníky i pro periferní oblast a vytváří tak, z dříve problémové oblasti, oblast atraktivní. Tyto hlavní produkty se staly stěžejním prvkem také marketingového pojetí realizace rozvoje CR regionu Východní Čechy.

V Programu rozvoje CR v turistickém regionu Východní Čechy je uvažována i specializace jednotlivých turistických oblastí, protože šance na tvorbu a úspěch produktů s celoregionální působností není tak velká a nabídka některých turistických oblastí je zcela jedinečná. Podle mého názoru je rozpracování Programu na úroveň turistických oblastí nutnou podmínkou následného úspěšného rozvoje. V rámci kategorie **produktů pro jednotlivé turistické oblasti** jsou pro Kladské pomezí (a tedy i pro okres Náchod) stanoveny prioritní produkty následovně (zvýrazněné produkty jsou v rámci turistického regionu jedinečné):

- **prohlídka přírodních zajímavostí (skalní města)**
- pěší turistika
- cykloturistika
- vojenská historie
- **horolezectví**
- baroko východních Čech

- pobyty u vody
- zimní sporty
- lidová architektura
- **sakrální památky**
- **hrady a zámky**

Jako doplňkové produkty jsou uvedeny: aktivní dovolená, prohlídka památek, **kulturní akce**, rybolov, golf, produkt „osobnosti“, agroturistika, **sportovní létání**.

Za účelem realizace úkolů nutných pro fungování turistického produktu jsou od roku 2003 realizovány stovky projektů (např. návrh a značení tras, návrh struktury a vytvoření databáze turistických cílů a služeb atd.). Projekty jsou nejvýznamnější fází Programu rozvoje. Vzhledem k velkému počtu projektů a nárokům na finanční možnosti probíhá realizace cílů a opatření v horizontu několika let (více Program rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Čechy – Akční plán realizace aktivit a projektů 2003 – 2007).

Za účelem rozvoje cestovního ruchu kraje schvaluje každoročně Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje dotační program pro oblast cestovního ruchu. Tabulka 11 obsahuje seznam vyhlášených grantových a dotačních programů kraje pro rok 2006 na podporu projektů v oblasti cestovního ruchu. Tabulka informuje také o schválených žádostech o podporu pro projekty v Kladském pomezí. Největší objem dotací jde na projekty týkající se prezentace a propagace. Do programu Tvorba turistických produktů, který má být stěžejním programem pro rozvoj cestovního ruchu, spadají v Kladském pomezí pouze tři projekty. Aktivita jednotlivých subjektů by v tomto případě měla být mnohem vyšší. Turistické produkty mají být jednoznačným lákadlem a v rámci turistické oblasti Kladské pomezí mohou být i jedinečnou atraktivitou.

Tabulka 11: Grantové a dotační programy Královéhradeckého kraje pro rok 2006 v oblasti cestovního ruchu

Program: Tvorba turistických produktů		
Žadatel	Název projektu	Výše schválené dotace
Komité pro udržování památek z války roku 1866, občanské sdružení	Vojenské památky severovýchodních Čech	70 000 Kč
Ing. Milan Hrstka, fyzická osoba	Autocamp Brodský - dovolená pro každého	34 000 Kč
Teplické skály, společnost s ručením omezeným	Zima ve skalách	50 000 Kč
		154 000 Kč
Program: Značení kulturních a turistických cílů		
Žadatel	Název projektu	Výše schválené dotace
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Pardubice, NPK Státní zámek Náchod	Nové dopravní značení v katastru města Náchod k NKP Státnímu zámku v Náchodě	40 000 Kč
		40 000 Kč
Program: Podpora ediční činnosti v oblasti Cestovního ruchu		
Žadatel	Název projektu	Výše schválené dotace
Branka, obecně prospěšná společnost	Propagace Kladského pomezí jako atraktivní turistické destinace	70 000 Kč
Merkur Police, obecně prospěšná společnost	Tisk propagační publikace o historii stavebnice Merkur a o muzeu stavebnice Merkur v Polici nad Metují	70 000 Kč
Merkur Police, obecně prospěšná společnost	Tisk propagačního letáku Muzea stavebnice Merkur v Polici nad Metují	40 000 Kč
Spolek přátel vojenské historie - 6. prapor polních myslivců Náchod, občanské sdružení	Průvodce po bojišti z roku 1866 u Náchoda	70 000 Kč
Východní Čechy, sdružení měst a obcí regionu pro podporu cestovního ruchu, zájmové sdružení právnických osob	Mapa kempů východních Čech	70 000 Kč
Teplické skály, společnost s ručením omezeným	TOP 10 Broumovského výběžku	70 000 Kč
		390 000 Kč
Program: Úprava lyžařských běžeckých tras v Královéhradeckém kraji		
Žadatel	Název projektu	Výše schválené dotace
Teplice nad Metují, město	Bílou stopou kolem skal	40 000 Kč
Branka, obecně prospěšná společnost	Lyžařské běžecké trasy v Kladském pomezí	70 000 Kč
		110 000 Kč
Program: Podpora vypracování projektů a studií v oblasti cestovního ruchu		
Žadatel	Název projektu	Výše schválené dotace
-	-	0 Kč

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, portál cestovního ruchu – <http://www.kr-kralovehradecky.cz>

Na rok 2007 byl v oblasti cestovního ruchu prozatím schválen dotační program Úprava lyžařských běžeckých tras v Královéhradeckém kraji.

Úspěšný růst cestovního ruchu závisí na systému řízení tohoto sektoru na všech úrovních, národní počínaje a místní úrovni konče. Doposud však ani na úrovni krajů, které cestovní ruch považují za jednu ze svých priorit, organizační a odborné zajištění neodpovídá potřebám. Po zrušení okresních úřadů nedošlo k dostatečnému posílení cestovního ruchu ani na municipálních institucích. Posláním jednotlivých obcí je zodpovědnost za celkový rozvoj obce. V návaznosti na to mají povinnost realizovat vybudování infrastruktury, včetně turistické, a podporovat investice různých subjektů, které by řešily problémy cestovního ruchu. Dále má obec usilovat o svoji propagaci. Cílem sdružení obcí by měla být podpora produktů cestovního ruchu, které vytváří na jejich území podnikatelské subjekty. Měly by zajišťovat propojenost turistických informačních center, rozvoj služeb v cestovním ruchu a prezentovat sebe samé (Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR pro období 2007 – 2013). Na nižších úrovních by tedy měla co nejlépe fungovat spolupráce veřejnoprávních subjektů se subjekty podnikatelskými. O stavu podpory cestovního ruchu na nižších úrovních pojednává následující podkapitola.

7.2. Spolupráce obcí v oblasti cestovního ruchu

7.2.1 Výsledky dotazníkového šetření se starosty obcí

Cílem dotazníkového šetření v obcích bylo získat pohled starostů na cestovní ruch a jeho možný rozvoj. I přesto, že se jednalo o subjektivní názory respondentů, zpracované výsledky odhalují současné podmínky, stav CR i případný zájem či nezájem o rozvoj cestovního ruchu v obci. Zároveň lze stejně jako u šetření majitelů ubytovacích zařízení porovnat postoje starostů obcí Broumova a Náchodská, které v mnoha ohledech opět dokazují odlišnost obou oblastí pro cestovní ruch.

Na základě výsledků lze vyvodit následující závěry (hlavní výsledky přibližuje příloha 14).

Starostové obcí potvrzují jednu z hypotéz této práce. Cíle cestovního ruchu na Náchodsku nejsou dostatečně propagovány. Na Broumovsku si 76 % starostů na propagaci nestěžuje, zatímco na Náchodsku je spokojeno pouze necelých 60 %.

Broumovští starostové věří, že další rozvoj cestovního ruchu v oblasti by přinesl v první řadě celkové oživení, které je pro příhraniční periferní Broumovsko důležité, a dále větší známost v republice i ve světě. Toto je, podle mého názoru, důležitý poznatek. Broumovsko se i přes mnohé problémy chce prosadit jako destinace cestovního ruchu i pro cizince. Na Náchodsku očekávají s rozvojem CR zvýšení podnikatelské aktivity, na kterou si v současnosti mnoho představitelů obcí stěžuje. Pokud porovnáám pořadí i preference očekávaných přínosů rozvoje cestovního ruchu v obcích, musím zmínit, že z mého pohledu jsou představy náhodských starostů opatrnější a relativně uvědomělé.

Pro větší podporu pohraničních oblastí Česka by hlasovalo podle očekávání 90 % starostů. Zejména region Broumovsko se potýká (podle samotných starostů) s problémy periferní oblasti – větší nezaměstnaností, odlivem mladých lidí, špatným stavem komunikací, a navíc přísnějšími požadavky ze strany CHKO.

Zajímavé výsledky přinesla otázka na přednosti a nedostatky obce. Na Broumovsku je největší předností jednoznačně přírodní prostředí, na Náchodsku přírodní prostředí, celkový vzhled obce a osobní bezpečnost. Broumovské památky jsou vzhledem k neutěšenému stavu pro nadpoloviční většinu obcí spíše problémem. Možnost kulturního vyžití považují obě oblasti více za nedostatek. Velké rozdíly v odpovědích byly zaznamenány u úrovně bydlení, kterou Náchodsko jednoznačně považuje za velkou přednost a na Broumovsku se potýká s problémy. Na základě odpovědí starostů také vyplývá, že Broumovsko je na tom oproti Náchodsku lépe s dopravní dostupností a obslužností. Ve skutečnosti tomu tak není. V kladných odpovědích broumovských obcí se odráží prvotní spokojenost se zavedením Integrované regionální dopravy na Broumovsku (více v kapitole 5.1.2.1).

Následující otázky se týkaly hodnocení pomocí známek z pětistupňové škály, kde 1 znamenala výborné, resp. velký, a 5 nedostatečné, resp. velmi malý. I přesto, že si broumovské obce více věří v oblíbenosti u cizinců, atraktivitu prostředí obce hodnotí starostové průměrně známkou 2,76, tedy hůře než na Náchodsku (2,23). Celkové podmínky pro cestovní ruch a doprovodné služby obdržely známky ještě horší. Nejčastější stížnosti se týkají nedostatku a špatné kvality základních (stravovacích i ubytovacích) a doplňkových služeb pro turisty. Nutno poznamenat, že v tomto ohledu Broumovsko za Náchodskem ještě zaostává. Původní představa, že turisticky atraktivní obce budou více spokojeny se současným stavem cestovního ruchu v obci, se nepotvrdila. V rámci hodnocení ubytovacích možností získala nejlepší známku

kategorie hotely, ubytovny, kempy na Broumovsku a chaty a chalupy na Náchodsku. Nástrojem podpory cestovního ruchu v regionech je partnerství. Důležitá je spolupráce právnických i fyzických osob s veřejnou správou. Jak je uvedeno v Koncepci státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013, partnerství znásobuje energii a vložené prostředky zúčastněných subjektů (místních obyvatel, veřejné správy, podnikatelů, neziskových organizací atd.) a je na něm závislá kvalita výsledného produktu. V případě okresu Náchod však podle starostů v mnoha obcích nefungují všechny služby správně a to má v konečném důsledku zásadní dopad na rozvoj cestovního ruchu ve sledované oblasti. V případě obcí je klíčová spolupráce obec – podnikatel, a právě na Broumovsku toto partnerství získalo nejhorší známku. Jako příklad slouží již zmiňovaný Stárkov – obec v atraktivním přírodním prostředí, s velkou lůžkovou kapacitou v rekreačních objektech, ale chybí kvalitní stravovací zařízení. Zkušenosti se spoluprací se zahraničními obcemi a regiony má jen několik obcí, které jsou relativně spokojeny. O prohlubování konkrétně česko-polských vztahů hovoří více starostové z Náchodska. Vzhledem k uzavřenosti Broumavska, které z velké části s Polskem sousedí, lze předpokládat těsnější vztahy této části okresu s polskými obcemi. Nejvíce si starostové chválí spolupráci s ostatními obecními úřady.

V dalších odpovědích vyšlo najevo, že zájem starostů o rozvoj cestovního ruchu a doprovodných služeb v jejich obci je o celý stupeň z pětistupňové škály vyšší než zájem obyvatel obce. Tím se zdůvodňuje častá neochota místních podnikatelů spolupracovat na rozvoji CR.

V poslední otázce starostové hodnotili zájem českých a zahraničních turistů o obec. I když se jedná pouze o pohled starostů, pro Broumovsko jako celek je pozitivem stejný zájem Čechů i cizinců. 76 % dotázaných starostů z Broumavska a oproti tomu pouhých 32 % z Náchodska uvedlo, že zájem zahraničních turistů je větší nebo stejný jako zájem turistů z Česka.

Dotazníkové šetření se starosty obcí odhalilo a potvrdilo několik zásadních skutečností:

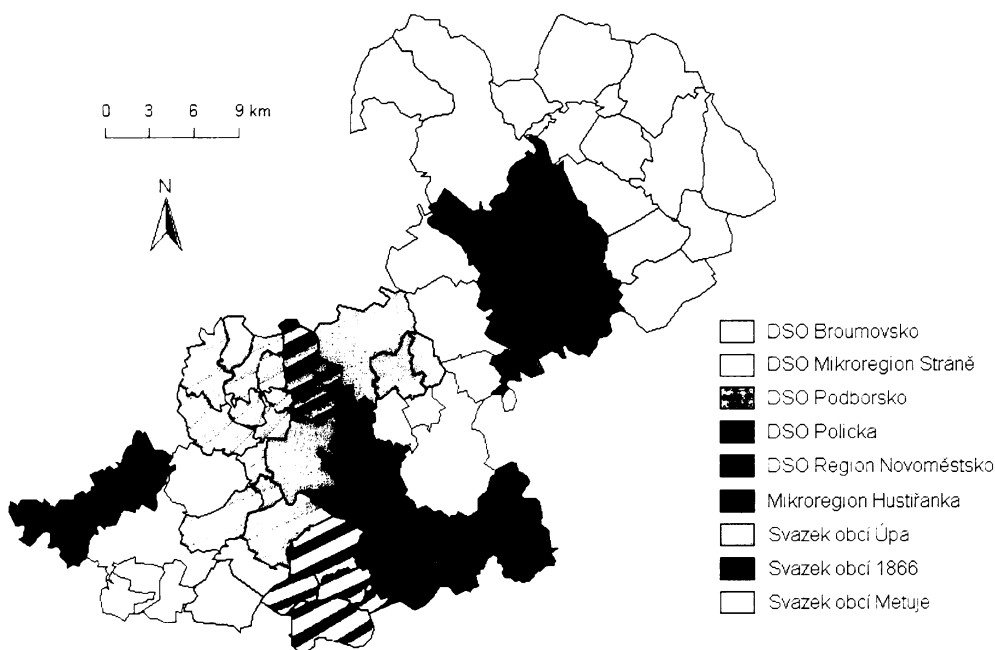
- Oblast Broumavska v kvalitě poskytovaných služeb za Náchodskem zaostává i přes vyšší návštěvnost a propagaci.
- Broumovsko má vyšší ambice než Náchodsko stát se významnou destinací cestovního ruchu i pro cizince.

- Obce okresu považují za svou přednost přírodní prostředí, Náchodsko pak i vzhled obcí. Problémem je nedostatek financí na údržbu památek.
- Ve spolupráci veřejné správy a podnikatelů na rozvoji cestovního ruchu se vyskytují velké mezery. Na Broumovsku je případný rozvoj omezen pravidly CHKO.
- Broumovsko je pro cizince přitažlivější než Náchodsko.

7.2.2 Činnost dobrovolných svazků obcí

Na území okresu Náchod funguje řada dobrovolných svazků obcí. Obrázek 18 znázorňuje pouze ty mikroregiony, jejichž sídlo leží v okrese Náchod nebo pokud většina členských obcí svazků územně patří do studovaného okresu Náchod. Jedním z účelů, na jehož základě byly všechny dobrovolné svazky obcí (DSO) v okrese Náchod založeny, je všestranná spolupráce obcí a propagace svazku (mikroregionu) v cestovním ruchu. Jak bude ještě potvrzeno níže, jejich snaha a aktivity v cestovním ruchu jsou však prozatím minimální.

Obrázek 18: Dobrovolné svazky obcí v okrese Náchod

Zdroj: vytvořeno podle RIS – Regionální Informační servis - <http://www.risy.cz>

Nejdále v propagaci mikroregionu a spolupráci obcí je DSO Broumovsko. Tento svazek, který sdružuje obce Adršpach, Božanov, Broumov, Hejtmánkovice, Heřmánkovice, Hynčice, Křínice, Martínkovice, Meziměstí, Otovice, Stárvov, Šonov, Teplice na Metují a Vernéřovice, již v rámci projektu „**Příprava regionu Broumovsko na realizaci rozvojové strategie**“ realizoval podstatné projekty z rozpočtu Královéhradeckého kraje:

- Obnova venkova na Broumovsku (1997 – 2002)
- Integrovaný projekt rozvoje Broumovska (1998 – 2004)

Pro oblast cestovního ruchu bylo v rámci těchto projektů realizováno vybudování Informačního centra Broumovsko, vyznačení a vybavení cyklotras. Mezi plánované projekty DSO Broumovsko patří:

- Dokončení systému cyklotras na Broumovsku
- Další ročníky akce Týden pro Broumovsko
- Poznejte Broumovsko (propagace Broumovska v rámci Královéhradeckého kraje)

Úspěšná organizace a spolupráce obcí tohoto svazku je podmíněna původně velkými problémy s hospodářským rozvojem a podle mého názoru důležitou roli sehrála i negativní reklama oblasti, kterou se teď daří překonávat, a tudíž jsou výsledky viditelnější.

Jak jsem předpokládala, žádný z dobrovolných svazků obcí svým vymezením nepřekračuje pomyslnou hranici mezi Broumovskem a Náchodskem. Obce těchto dvou oblastí okresu nespolupracují na dalším možném rozvoji. V první řadě jsou důvodem odlišné výchozí hospodářské i přírodní podmínky, a tím se liší i směry budoucího rozvoje Broumovska a Náchodska.

Naopak vymezení DSO Regionu Novoměstsko a Mikroregionu Hustiřanka překračuje hranice okresu Náchod. V případě Regionu Novoměstsko se jedná o snahu propojit se s turisticky atraktivnější (zejména pro zimní sezónu) oblastí Orlických hor, Mikroregion Hustiřanka v oblasti cestovního ruchu propaguje pobyt v lázních Velichovky a národní kulturní památku Kuks v trutnovském okrese.

Zatímco na Náchodsku se DSO často prolínají a mnoho obcí je členem více svazků, na Broumovsku tomu tak není. Pro oblast Náchodska to zajisté znamená větší propojenost obcí, ale zároveň více povinností a aktivit jednotlivých obcí. Problémem tedy může být přílišná rozdrobenost zájmu obce, která se tak věnuje hned několika

činností a žádná z nich není hlavní prioritou. Jak již bylo zmíněno, většího úspěchu v rozvoji cestovního ruchu dosahuje DSO Broumovsko, který jako jediný svazek realizuje významnější projekty na podporu rozvoje cestovního ruchu.

Tato problematika opět dokazuje, že v rámci okresu Náchod se dají vymezit dvě rozdílné oblasti. Podle mého názoru to má na cestovní ruch kladný vliv. Jak už dokazuje společnost na rozvoj cestovního ruchu v Kladském pomezí Branka o.p.s.¹⁰, i když jsou v jednotlivých částech okresu předpoklady a podmínky pro cestovní ruch odlišné, a každá oblast nabízí jiný typ atraktivit, je výhodou propagovat okres Náchod jako celek. Protože okres nadchne svou rozmanitostí a možností nespočtu aktivit. Za spojující prvek celé oblasti se dají jednoznačně pokládat trasy pro pěší turistiku a cykloturistiku. Jejich význam spočívá i v propojování oblasti s turisticky velmi atraktivní příhraniční oblastí Polska.

7.3. Přeshraniční spolupráce

Zásadní zlom pro rozvoj cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce znamenal pád socialismu v roce 1989. Otevření hranic počátkem 90. let 20. století přineslo v okrese rozvoj nákupního cestovního ruchu. Čeští občané navštěvovali příhraniční oblast Polska za účelem nákupů textilu, Poláci překračovali hranice do Česka především z důvodu nákupu potravin. Tato specifická forma cestovního ruchu se dotkla zejména Náchodska. Stejně tak, jak tomu bylo i v jiných příhraničních oblastech, počáteční nákupní horečka však během 90. let ochabla.

Region může být do budoucna z hlediska přeshraničních vazeb výjimečný. Okres Náchod a zejména jeho část Broumovsko mají hranici s Polskem delší než je jejich vlastní vnitřní hranice. V současné době funguje v okrese osm hraničních přechodů (tabulka 12). Největší význam pro mezinárodní dopravu má přechod Náchod – Kudowa

¹⁰ BRANKA, o.p.s. byla v roce 1997 založena jako Nadace Branka a měla 19 členů. Podnět k založení dal Okresní úřad Náchod, za účelem rozvoje cestovního ruchu v okrese. Vzhledem k omezeným možnostem členství a formy činnosti byla v roce 2000 nadace transformována na Svaz cestovního ruchu Branka a Branka, obecně prospěšná společnost. V současné době má 39 členů, z toho 6 měst, 9 obcí, 4 svazky obcí, 4 nestátní neziskové organizace a 16 soukromých subjektů. Hlavním zdrojem příjmů jsou členské příspěvky, získávání grantů, prodej vlastních propagačních materiálů a map (Turistická oblast Kladské pomezí – <http://www.kladskepomezi.cz/>).

Slone, který je jediným hraničním přechodem v oblasti Náchodska vymezené v této práci a zároveň jediným hraničním přechodem v okrese Náchod, který nemá omezený rozsah dopravy. Vzhledem k navrhovanému budoucímu rozvoji šetrných forem cestovního ruchu na Broumovsku mají značný význam broumovské přechody na turistických stezkách (viz tabulka 12, charakter 2).

Tabulka 12: Hraniční přechody mezi Českem a Polskem v okrese Náchod

Hraniční přechod	Charakter	Rozsah dopravy	Provozní doba
Náchod - Kudowa Slone	1, 3	P, C, M, OA, B, N	nepřetržitá
Otovice - Tlumaczów	1, 3	P, C, M, OA, B	nepřetržitá
Starostín - Golińsk	1, 3	P, C, M, OA, B, N do 6 t	nepřetržitá
Machovská Lhota - Ostra Góra	2	P, C, L, voz.	1. 4. - 30. 9. 8 - 20 hod. 1. 10. - 31. 3. 8 - 18 hod.
Božanov - Radków	2	P, C, L, voz.	1. 4. - 30. 9. 8 - 20 hod. 1. 10. - 31. 3. 8 - 18 hod.
Janovičky - Gluszyca	2	P, C, L	1. 4. - 30. 9. 8 - 20 hod. 1. 10. - 31. 3. 8 - 18 hod.
Zdoňov - Laczny	2	P, C, voz.	1. 4. - 30. 9. 8 - 20 hod. 1. 10. - 31. 3. 8 - 18 hod.
Malá Čermná - Czermna	3	P, C, M, ZT	denně 6 - 22 hod.

Vysvětlivky: Charakter: 1 – hraniční přechod pro občany všech států, 2 – přechod na turistické stezce, 3 – přechod pro malý pohraniční styk

Rozsah dopravy: P – pěší, C – cyklisté, M – motocykly, OA – osobní automobily, B – autobusy, N – nákladní doprava, L – lyžaři, voz. – uživatelé ekologických invalidních vozíků, ZT – zemědělská vozidla

Zdroj: Euroregion Glacensis – <http://www.euro-glacensis.cz>

Zájem o aktivní trávení volného času v atraktivních přírodních oblastech vede k rozvoji pěší turistiky a cykloturistiky. Jako přínosné se jeví postupné propojování pěších tras i cyklotras s polskou (kladskou) sítí turistických cest a tvorba stezek naučných. Kladsko je oblastí přírodních i kulturních krás, oblastí s největším výskytem léčivých a minerálních pramenů v Polsku. V porovnání s Broumovskem hovoří v neprospěch české oblasti neutěšený stav církevních objektů, které mají velkou památkovou hodnotu a v případě dobrého stavu by byly zaručenou atraktivitou kulturního typu, která jinak přírodně přitažlivému Broumovsku chybí. Mnoho pěších i cyklotras vede turisty kolem vzácných venkovských barokních kostelů i jiných památek, ale na tomto místě je potřeba zmínit nedostatečnou propagaci těchto objektů.

příčemž jako základ propagace by postačila kvalitní informační tabule. Hlavní příčinu v problémech s chátrajícími památkami vidím v nedostatečné komunikaci a spolupráci mezi obcemi a církví. Jako jediné možné řešení problémů se, podle mého názoru, v prvé řadě nabízí urovnat vztahy obcí a církví. Za druhé je třeba začít s propagací památek. Tak by se Broumovsko dostalo do podvědomí návštěvníků i jako oblast s kulturně-historickými lákadly.

Souvislost obou stran hranice lze nalézt i v přírodních podmínkách. Otevřenou možností přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu i ochrany přírodního prostředí zůstává spolupráce chráněných oblastí (CHKO Broumovsko plynule přechází v Park Narodowy Gór Stołowych na polské straně).

Otevření hranic přineslo také možnost spolupráce s polskými obcemi a regiony. Cílem partnerských svazků je hlavně podporovat přátelské vztahy mezi občany, spolupracovat v oblasti kultury, sportu a školství. Se zahraničními obcemi nejčastěji spolupracují města (tabulka 13). Hlavně v případě náchodských měst se jedná o spolupráci nejen s polskými, ale i západoevropskými obcemi. Menším obcím schází k udržování partnerství zejména finanční prostředky a personální zázemí. Jednou z mála vesnic, která navázala kvalitní partnerství, je Suchý Důl. Společnou partnerskou obcí všech deseti měst okresu Náchod je město Warrington z Velké Británie. Již v roce 1991 byla podepsána partnerská smlouva, která zahrnuje spolupráci v oblasti ekonomiky, sociální péče, vzdělávání, fungování samosprávy, kultury a sportu.

V rámci partnerství obcí se nejčastěji pořádají sportovní a kulturní akce, setkání zájmových skupin, výměnné pobyty studentů a učitelů.

Tabulka 13: Přeshraniční partnerství vybraných obcí

Obec v Česku	Partnerské obce	rok navázání spolupráce
Červený Kostelec	Ząbkowice Śląskie (Polsko)	1993
	Küsnacht (Švýcarsko)	1992
	Warrington (Velká Británie)	1991
Náchod	Kłodzko (Polsko)	-
	Kudowa Zdrój (Polsko)	-
	Warrington (Velká Británie)	1991
	Halberstadt (Německo)	1998
Nové Město nad Metují	Duszniki Zdrój (Polsko)	1997
	Hilden (Německo)	1990
	Warrington (Velká Británie)	1991
Česká Skalice	Bardo (Polsko)	-
	Rüschlikon (Švýcarsko)	-
	Warrington (Velká Británie)	-
Jaroměř	Ziebice (Polsko)	1995
	Warrington (Velká Británie)	1991
Broumov	Nowa Ruda	1992
	Forchheim (Německo)	1995
	Warrington (Velká Británie)	-
Hronov	Bielawa (Polsko)	-
	Kudowa Zdrój (Polsko)	-
	Warrington (Velká Británie)	-
Velké Poříčí	Szczytna (Polsko)	2000
Teplice nad Metují	Jaworzyna Śląska	-
	Warrington (Velká Británie)	-
Police nad Metují	Świdnica (Polsko)	1994
	Saltara (Itálie)	1992
	Warrington (Velká Británie)	-
Suchý Důl	Wambierzyce (Polsko)	2004

Poznámka: - nezjištěno

Zdroj: internetové stránky jednotlivých obcí

Pro hospodářský, sociální a kulturní rozvoj studovaného území má důležité poslání Euroregion Glacensis¹¹, v jehož rámci se uplatňuje spolupráce celých regionů. Obecným cílem euroregionu je především podpora a realizace projektů týkajících se spolupráce mezi jednotlivými stranami tohoto svazku. Dne 27. 6. 2005 vyhlásilo Ministerstvo pro místní rozvoj zastoupené Euroregionem Glacensis jako správcem pro

¹¹ Euroregion Glacensis je nadnárodní dobrovolné zájmové sdružení měst a obcí a dalších právnických osob na území okresů Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Ústí nad Orlicí, Svitavy, Chrudim, Pardubice, Hradec Králové a Jičín na české straně a sdružení měst a obcí okresů Kłodzko, Ząbkowice a Dzierżoniow na polské straně (Euroregion Glacensis - <http://www.euro-glacensis.cz>).

program INTERREG IIIA Fond mikroprojektů v regionu Glacensis výzvu k předkládání žádostí na **neinvestiční projekty typu people-to-people** (např. sportovní, kulturní akce atd.) s prokazatelným přeshraničním dopadem. Jedním z hlavních cílů Fondu mikroprojektů je „podporovat další rozvoj hospodářského potenciálu příhraničních regionů posilováním stávajících struktur, zvyšováním soutěživosti českých subjektů a oživováním celkového hospodářství na obou stranách hranice, zvláště pak využitím potenciálu cestovního ruchu“ (Směrnice Fondu mikroprojektů Euroregionu Glacensis, s. 4). Do dnešního dne proběhlo pět zasedání Euroregionálního řídicího výboru (EŘV). Z důvodu nízké iniciativy potenciálních zájemců, nedostatku jejich vlastních finančních zdrojů, ale pravděpodobně i nedostatečné informovanosti nedošlo doposud k vyčerpání finančních prostředků, a tak byla na 5. zasedání EŘV vyhlášena dodatečná (již šestá) výzva k předkládání žádostí do programu INTERREG IIIA Fond mikroprojektů v regionu Glacensis. Dá se říci, že většina doposud schválených projektů se snaží využívat atraktivní potenciál oblasti a podporuje tak rozvoj cestovního ruchu na území Euroregionu. Přehled schválených projektů pro území okresu Náchod uvádí příloha 15. Podporu z výše zmíněného Fondu získalo 106 subjektů z české strany Euroregionu Glacensis a průměrná výše schválené dotace činí 253 281 Kč. Téměř 30 % těchto subjektů je z okresu Náchod. Průměrná výše podpory pro tyto subjekty je však oproti celkovému průměru nižší o více než 40 000 Kč. Jednou z hlavních příčin nižší částky je zajisté fakt, že snahu realizovat projekty mají ve větší míře pouze jednotlivé subjekty, nikoliv sdružení. Nejčastějším žadatelem jsou obce, pouze v jednom případě žádalo o podporu sdružení obcí. Podle mého názoru je v rámci cestovního ruchu v okrese nízká organizace a koordinace aktivit a projektů. I když se obce spojují v dobrovolné svazky, na příkladu projektů je vidět stálá existence konkurenčního boje, která brání těsnějšímu partnerství.

Jedním z projektů, který získá prostředky z Euroregionu Glacensis je projekt **„Kladské pomezí bez hranic“**. Jeho iniciátorem je společnost na rozvoj cestovního ruchu Branka o.p.s. Její existence a dosavadní práce v oblasti rozvoje cestovního ruchu má pro okres velký význam. Projekt je klasickým příkladem snahy o rozvoj přeshraniční spolupráce. Hlavním cílem je podpora rozvoje cestovního ruchu na obou stranách hranice a počátek navázání spolupráce s polskými partnery v oblasti propagace turistiky a je založen na využití velkého turistického potenciálu nejen na české ale i polské straně příhraniční oblasti. První částí projektu má být putovní výstava fotografií turistických cílů Kladského pomezí, která se představí postupně v českých a polských

městech. Další součástí projektu je poznávací cesta pro české i polské pracovníky v cestovním ruchu, novináře a zástupce informačních center, během které se zástupci seznámí s turistickými zajímavostmi na obou stranách hranice. Velkým přínosem a dalším impulsem k prolomení česko-polských hranic bude podle mého názoru vydání tištěného propagačního materiálu, který bude poprvé turistům nabízet jak atraktivní místa české strany, tak strany polské. Současně budou obohaceny internetové stránky www.kladskepomezi.cz o turisticky atraktivní místa na polské straně. Ukončení celé akce je plánováno na začátek roku 2008. Celkové náklady projektu dosáhnou 360 000 Kč z toho 90 000 Kč organizace Branka uhradí z vlastních zdrojů.

Začátkem roku 2007 byla dokončena realizace projektu „**Rozhledny a vyhlídková místa Euroregionu Glacensis**“. Tento projekt byl, obdobně jako ten předešlý, zaměřen na rozvoj cestovního ruchu na česko-polské hranici v oblasti Euroregionu Glacensis, na zkvalitnění turistických možností v letní sezóně s důrazem na pěší turistiku a cykloturistiku. Prostřednictvím vyhlídkových míst s rozhlednami projekt představuje turisticky zajímavá místa v česko-polském příhraničí. Jednou z hlavních aktivit projektu je opět propagace (vydání publikace, propagačního kalendáře, prezentace na veletrzích pomocí informačního panelu).

Se vstupem Česka a Polska do Evropské unie roste význam přeshraničních kontaktů i zájem o spolupráci. Podporu přeshraniční spolupráce s Polskem bych do budoucna směřovala do projektů na ochranu a obnovu kulturního a přírodního bohatství. Dále je třeba udržovat a zkvalitňovat turistické a cyklistické stezky, které přeshraniční oblasti spojují, doprovodnou infrastrukturu CR, jejíž kvalita zaostává za evropským standardem, chránit a (zejména na Broumovsku) obnovovat památky včetně sakrálních staveb. Turisticky zajímavým lákadlem by se měl stát komplex hraničních opevnění. Přínosem by byla obnova řemeslných tradic. Je třeba vytvářet produkty cestovního ruchu v Euroregionu Glacensis a propagovat je i za hranicemi tohoto sdružení tak, aby oblast nabyla nadnárodního významu.

8. ZÁVĚR

8.1. Shrnutí hlavních poznatků

Hlavním cílem práce bylo postihnout rozvoj cestovního ruchu v okrese Náchod s ohledem na jednotlivé druhy a formy cestovního ruchu. Dílčí cíle byly naplněny následovně:

- Je provedena analýza potenciálu cestovního ruchu s detailním zaměřením na lokalizační a realizační předpoklady území. Na jejich základě byla porovnána pozice cestovního ruchu na Broumovsku a Náchodsku a vyvozeny důsledky pro rozvoj CR v regionu.
- Na základě analýzy byly zkoumány jednotlivé formy cestovního ruchu. Byla zhodnocena jejich významnost a nastíněny perspektivy cestovního ruchu ve studovaném území.
- Je zhodnocena institucionální stránka cestovního ruchu ve sledované oblasti se zaměřením na projekty na podporu rozvoje cestovního ruchu, činnost dobrovolných svazků obcí a možnosti přeshraniční spolupráce.

Nutno zmínit, že provedená celková analýza cestovního ruchu v okrese Náchod potvrdila většinu předem vyslovených hypotéz. Region má doposud ne zcela využitý potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Jednou z hlavních překážek dalšího rozvoje je stálý konkurenční boj zejména podnikatelských subjektů. V neprospěch cestovního ruchu hovoří prozatím nedostatečná kvalita poskytovaných služeb.

V regionu stimulují rozvoj cestovního ruchu v první řadě atraktivita přírodní, ale okres disponuje i mezinárodně konkurenceschopnou nabídkou kulturně-historických atraktivit. Díky kombinaci přírodních zajímavostí a kulturních památek a událostí se okres Náchod stává zajímavou destinací pro zahraniční i domácí návštěvníky. Z hlavních výsledků práce vyplynulo, že dalšímu rozvoji cestovního ruchu v tomto území nahrává několik dalších pozitiv:

- Oblast nabízí specifické atraktivita (skály, atraktivní horolezecké terény, vojenské památky), které ji odlišují od ostatních regionů.
- Návštěvníci upřednostňují kvalitu poskytovaných služeb před cenou.
- Oblast si oblíbili zahraniční návštěvníci, zejm. z Nizozemska, Německa, Polska.

- Příkladem možného rozvoje cestovního ruchu v oblasti jsou úspěchy Svazu cestovního ruchu Branka.

Hnacím odvětvím regionálního rozvoje se cestovní ruch stává na Broumovsku. Měl by tak dávat impulsy k rychlejšímu rozvoji malého a středního podnikání v oblasti služeb a zvyšovat konkurenceschopnost oblasti. Ovšem až s ochotou spolupráce jednotlivých subjektů lokálního rozvoje bude oblast směřovat k dominantnějšímu prosazení se v rámci českých turistických oblastí. Důvodem jsou zvyšující se požadavky na šíři a úroveň nabídky a poskytovaných služeb. Pro celý okres Náchod platí nutnost zvýšení kvality poskytovaných služeb. Je však třeba zmínit, že současné nedostatky jsou zároveň příležitostí k dalšímu rozvoji cestovního ruchu v okrese Náchod.

Jak uvádí Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013, z nejnovějších dokumentů EU je zřejmé, že venkovské oblasti se staly přitažlivější, nabízejí služby v méně tradičních oblastech a přispěly tak v posledních letech k tomu, že se venkovský cestovní ruch stal důležitým zdrojem diverzifikace venkovského hospodářství a je nedílnou součástí zemědělských činností. Zejména pro venkov Broumavska a severní části Náchodska je tento nový směr příležitostí. Nabízí se využití chátrajících zemědělských objektů, cenných broumovských statků, podpora zemědělských farem, v rámci turistiky a cykloturistiky propojení okresu s polskou příhraniční oblastí. Velmi přitažlivým produktem cestovního ruchu v okrese je zviditelnění místních pamětihodností a zvláštností pomocí naučných stezek. Díky rostoucí oblíbenosti aktivního trávení volného času a tendenci ke zdravému životnímu stylu se severní část okresu Náchod může stát významnou cílovou destinací. V popředí všech návrhů možného rozvoje však stojí ochrana přírody, která je prvotním lákadlem pro návštěvníky regionu. Dále bych chtěla upozornit na masivní rozvoj cykloturistiky a zmínit tak problematiku úpravy terénu. Je třeba dbát na to, k jakému účelu se cyklostezky budují. V okrese Náchod se v naprosté většině jedná o cyklostezky k rekreačním účelům a není tak třeba (jako v případě cyklostezek pro každodenní dopravu obyvatel do zaměstnání) stavět stezky asfaltové a dokonale hladké. Představitelé veřejné správy v okrese Náchod by se měli poučit z chyb jiných regionů a z ohlasů cykloturistů, kteří v přírodně atraktivních oblastech podporují přírodě blízké cesty. Oblast Broumavska by díky terénu mohla po vzoru zahraničních zemí nabízet tzv. singletracky – speciální cesty pro terénní cyklistiku.

I když podle počtu lůžek dominuje v okrese druhé bydlení, komerční formy jsou z hlediska finančních přínosů do oblasti významnější. Vzhledem k poloze okresu mezi Krkonošemi a Orlickými horami a horším přírodním podmínkám nelze předpokládat příliš úspěšné zlepšení doposud negativně působící sezónnosti cestovního ruchu. Region poskytuje již mnoho upravovaných tras na běžecké lyžování, avšak ty slouží především domácím obyvatelům.

Jelikož jižní část okresu (Náchodsko) nevykazuje žádnou zajímavější nabídkou oproti ostatním turistickým oblastem, přiklání bych se k propagaci méně tradičních sportů a možností na Náchodsku (vodní sporty, balónové létání, sportovní létání, golf), které přilákají k pobytu bohatší turisty.

V okrese roste zájem představitelů veřejné správy o spolupráci subjektů na rozvoji cestovního ruchu. Jak jsem zmiňovala, chybí však větší zájem ze strany podnikatelů. Problematická se taktéž jeví spolupráce s církví, která vlastní mnoho cenných objektů, které ale z důvodu nedostatku financí chátrají. Aby bylo možno vytvořit ucelenou nabídku regionu, která bude dobře uplatnitelná na trhu cestovního ruchu, je třeba, aby si jednotlivé subjekty v rámci partnerství nekonkurovaly. V obcích je o spolupráci potřeba jednat. Podobně jako ve většině regionů Česka ani zde nedochází kvůli nedokonalé spolupráci k efektivnějšímu využívání finančních prostředků. Ukázkou spolupráce, která může jít příkladem i jiným regionům, je spolupráce obcí, svazků obcí a soukromých subjektů spojených ve Svazu cestovního ruchu Branka.

Okres Náchod byl po dlouhá léta díky přítomnosti vodní nádrže Rozkoš navštěvován zejména za účelem pobytového cestovního ruchu. Během 90. let 20. století došlo ke snížení návštěvnosti. Důvodem byla nejen možnost rekreace v zahraničí, ale také upadající kvalita rekreační oblasti u vodní nádrže. Zastalé zázemí vodní nádrže Rozkoš je také příčinou nevelkého zájmu o ODB v této oblasti. Tím byla vyvrácena jedna z dílčích hypotéz. Naopak postupem času dochází ke zvyšování zájmu o venkovské oblasti, takže se do povědomí nejen českých návštěvníků, ale také zahraničních turistů více dostává Broumovsko. Nejnavštěvovanějšími oblastmi v okrese Náchod dnes jsou Adršpašsko-teplické skály, zámek v Náchodě a Novém Městě nad Metují. Oblíbená je oblast Českoskalicka s již zmiňovanou vodní nádrží a Babiččiným údolím v její blízkosti.

Vzhledem k přednostem okresu Náchod je třeba připomenout, že jedině citlivý přístup s důrazem na ochranu krajiny může vést k pozitivnímu rozvoji cestovního ruchu

oblasti. Ta se i přes příhraniční polohu v rámci Česka a řadu problémů může stát evropskou destinací.

8.2. Nastínění možných témat k dalšímu rozpracování související problematiky

Během zpracování předkládané práce a studia problematiky cestovního ruchu ve vymezeném regionu se objevila řada témat, která nebylo možno vzhledem k rozsahu této studie realizovat, a která by si zasloužila podrobnější rozpracování. To by přispělo ke komplexnějšímu pohledu na cestovní ruch v okrese Náchod.

Jedná se například o tato témata:

- Podrobná analýza uskutečněných projektů na podporu cestovního ruchu v okrese Náchod, jejich přínosy a nedostatky.
- Detailní šetření turistů v okrese během letní sezóny.
- Tvorba nabídky ucelených programů trávení volného času v regionu pro určité cílové skupiny.
- Sledovat vztahy rekreantů mezi sebou a vztahy trvale bydlicího obyvatelstva s rekreanty.
- Srovnání podmínek a stavu druhého bydlení na Broumovsku a Náchodsku.
- Porovnání představ a požadavků představitelů místních samospráv na rozvoj cestovního ruchu s pravidly CHKO.

SEZNAM LITERATURY

ZÁKLADNÍ LITERATURA

- ATTL, P., NEJDL, K. (2004): Turismus I. Vysoká škola hotelová v Praze 8, Praha, 178 s.
- BIČÍK, I. (1988): Hodnocení stavu, vývoje a výhledu struktury ploch v zázemí Prahy. KERG, Praha, 102 s.
- BIČÍK, I. a kol. (2001): Druhé bydlení v Česku. KSGRR PřF UK, Praha, 167 s.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Karolinum, Praha, 211 s.
- ČERTÍK, M. (2001): Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení. OFF, Praha, 350 s.
- DISMAN, M. (2005): Jak se vyrábí sociologická znalost. UK v Praze – Nakladatelství Karolinum, Praha, 374 s.
- DOHNAL, V. a kol. (1985): Rajonizace cestovního ruchu ČSR. Merkur, Praha, 167 s.
- DOMALEWSKI, P. (2003): Druhé bydlení v zázemí města Plzně. Magisterská práce. PřF UK – katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 97s.
- DRAHOŠOVÁ, A. (2002): Rozvoj cestovního ruchu v oblasti Jeseníků a Javornického výběžku. Magisterská práce. PřF UK – katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 156 s.
- FIALOVÁ, D. (1992): Současný stav a perspektivy rekreačních lokalit v těsném zázemí Prahy. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 70 s.
- FIALOVÁ, D. (2000): Transformace druhého bydlení (v zázemí Prahy). Disertační práce. KSGRR PřF UK, Praha, 136 s.
- FIALOVÁ, D. (2001): Druhé bydlení a jeho vztah k periferním oblastem. Geografie – Sborník ČGS, 106, č. 1, s. 36 – 47.
- GALLENT, N., TEWDWR-JONES, M. (2000): Rural Second Homes in Europe. Ashgate, 166 s.
- GARDAVSKÝ, V. (1968): Rekreační zázemí Prahy. Kandidátská disertační práce. PřF UK, Praha, 91 s.
- GOLDOVÁ, D. (2004): Cestovní ruch v okrese Znojmo. Magisterská práce. PřF UK – katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 157 s.
- HALL, C. M. (1994): Tourism and Politics – Policy, Power and Place. Wiley, 238 s.
- HALL, C. M., MÜLLER, D. K. (2004): Tourism, Mobility and Second Homes. Aspects of Tourism, 15, Channel View Publications, 304 s.

- HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHNL, K. (1989): Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. UK, Praha, 255 s.
- HAVLÍČEK, T., CHROMÝ, P. (2001): Příspěvek k teorii polarizovaného vývoje území se zaměřením na periferní oblasti. Geografie – Sborník ČGS, 106, č. 1, s. 1 – 11.
- HEŘMANOVÁ, E., KOSTELECKÝ, T. (2000): Regionální diferenciace na trhu bydlení a její příčiny. Sociologický časopis, 36, č. 1, s. 41 – 56.
- HLADKÝ, L. (2001): Nová stálá expozice okresního muzea v Náchodě. Rodným krajem – vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků, č. 22, s. 34 – 37.
- HOLEČEK, M., MARIOT, P., STRÍDA, M. (2005): Zeměpis cestovního ruchu. Nakladatelství ČGS, Praha, 132 s.
- HONL, I., STANĚK, J., KRPATA, K. (1965): Jiráskův kraj a Kladsko – turistický průvodce ČSSR. STN, Praha, 270 s.
- HRALA, V. (1987): Geografie cestovního ruchu. Merkur, Praha, 141 s.
- JANSA, J. (2004): Kvalita dopravní obslužnosti a její vztah k vybraným socioekonomickým jevům: příklad Náchodska. Magisterská práce. PřF UK – katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 87s.
- JEŽEK, J. (1992): Vývoj druhého bydlení v ČSFR v letech 1970 – 1991. Magisterská práce. PřF UK, Praha, 69 s.
- KOTRBA, M. (1968): Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR. Merkur, Praha, 241 s.
- KOŠTÁL, Z. (1989): Dějiny Broumova a Broumova. Městský národní výbor Broumov, Broumov, 148 s.
- KOWALCZYK, A. (2003): Geografia Turyzmu.. Uniwersytet Warszawski, Warszawa, 257 s.
- KUDELKA, O. (2000): Rozmach turistiky na Náchodsku v letech 1919 - 1926. Rodným krajem – vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků, č. 21, s. 38 – 40.
- KUCHAŘOVÁ, Z. (1984): Rekreační zázemí hl. m. Prahy. Magisterská práce. Katedra ekonomické a regionální geografie PřF UK, Praha, 65 s.
- LEW, A. A., HALL, C. M., WILLIAMS, A. M. (2004): A Companion to Tourism. Blackwell, 622 s.
- LÓPEZ PALOMEQUE, F. (2001): Deregulation and Marginality: New public policies and new approaches to the planning of tourism. Globalisation and marginalisation in geographical space, 159 – 171 s.

- LUKÁŠEK, M. (2003): Regionální rozvoj Broumovska. Magisterská práce. PřF UK – katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 108 s.
- MALÍKOVÁ, J. (2006): Agroturistika na Šumavě. Magisterská práce. PřF UK – katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 127 s.
- MARIOT, P. (1983): Geografia cestovného ruchu. VEDA, Bratislava, 252 s.
- MIRVALD, S. a kol (1996): Geografie cestovního ruchu. PF ZČU, Plzeň, 128 s.
- MÜHLSTEIN, L. (1980): Náchodsko. Merkur Praha, Praha, 151 s.
- NASAVRCKÁ, M. (2005): Rozvoj druhého bydlení a cestovního ruchu v Broumovském výběžku. Ročníková práce. PřF UK - katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 50 s.
- NOŽIČKOVÁ, V. (2007): Výjezdový cestovní ruch a rekreace obyvatel Nizozemska. [rukopis].
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Cestovní ruch – Výkladový slovník. MMR, Praha, 448 s.
- RYAN, Ch. (2003): Recreational Tourism: Demand and Impacts. Aspects of Tourism, 11, Channel View Publications, 358 s.
- SKALICKÝ, A. (2000): Specifika vesnických sídel v našem regionu. Rodným krajem – vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků, č. 21, s. 12 – 13.
- ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. PřF UK, Praha, 230 s.
- ŠTĚPAŘ, J. (2002): Červenokostecko. Nakladatelství Pavel Mervart, Červený Kostelec, 180 s.
- VÁGNER, J. (1999): Geografické aspekty druhého bydlení v České republice. Disertační práce. KSGRR PřF UK, Praha, 201 s.
- VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. a kol. (2004): Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku. KSGRR PřF UK, Praha, 286 s.
- VACH, O. (2007): Dotazník pro hosty. [rukopis].
- VACH, O. (2007): Dotazník pro majitele ubytovacích zařízení. [rukopis].
- VOREL, J. (2004): Výstavba nových rekreačních objektů. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol: Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku. KSGRR PřF UK, Praha, s. 209 – 213.
- VOTOČEK, L. (1999): Typologie sídel s rekreační funkcí v zázemí Prahy. Magisterská práce. KSGRR PřF UK, Praha, 79 s.

- VYSTOUPIL, J. (1981): Geografické problémy (krátkodobé) rekreace v ČSR. Kandidátská disertační práce. GÚ ČSAV, Brno, 146 s.
- VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. MMR, Praha, 156 s.
- WOKOUN, R., VYSTOUPIL, J. (1987): Geografie cestovního ruchu a rekreace I. SPN. Praha, 250 s.

OSTATNÍ MATERIÁLY

- Analýza příjezdového cestovního ruchu České republiky 1992 – 2005. Czech Tourism, Praha 2006, 29 s.
- Databáze ČÚZK 2005, elektronický zdroj.
- Hodnocení potenciálu cestovního ruchu na území ČR. MMR a MŽP, Praha, 2001, 23 s.
- Katalog ubytování v Kladském pomezí 2006. Svaz cestovního ruchu BRANKA, Náchod, 2006, 20 s.
- Kladské pomezí, jeho dědictví a krása. Svaz cestovního ruchu BRANKA, Náchod, 2005, 23 s.
- Kladský sborník I. Historický klub, Hradec Králové, 1996, 189 s.
- Kladský sborník II. Pedagogická fakulta, Hradec Králové, 1998, 389 s.
- Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2002 – 2007. MMR, Praha, 2002, 35 s.
- Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013. MMR, Praha, 2006, 61 s.
- Náchodsko, Hradecko – turistický průvodce ČSSR. Olympia, Praha, 1986, 293 s.
- Obce v okrese Náchod v roce 1995. ČSÚ – oddělení Náchod, Náchod, 1996, 182 s.
- Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003 – 2012. Správa chráněných krajinných oblastí České republiky – Správa CHKO Broumovsko, Police nad Metují, 2003, 396 s.
- Průvodce Teplicko-adršpašské skály a Broumovsko. S & D a Merkur, Praha, 1994, 132 s.
- Sčítání lidu, domů a bytů k 1. prosinci 1970 v okrese Náchod. ČSÚ – oddělení Náchod, Náchod, 1973, 173 s.
- Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991 – obyvatelstvo, domy, byty a domácnosti: okres Náchod. Federální statistický úřad, Praha, 1992, 205.

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 – okres Náchod. ČSÚ, Hradec Králové, 2003, 158 s.
Statistický lexikon obcí České republiky 1992. SEVT, Praha, 1994, 895 s.
Statistický lexikon obcí České republiky 2005. Ottovo nakladatelství, Praha, 2005,
1358 s.
Směrnice Fondu mikroprojektů Euroregionu Glacensis. MMR, 26 s.
Úhrnné hodnoty druhů pozemků – 31.12.2004 v okrese Náchod podle katastrů,
elektronický zdroj.
Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Encyklopedie Diderot. Nakladatelský
dům OP, Praha, 1996.

MAPOVÉ PODKLADY

Atlas pro volný čas. Česká republika 1 : 500 000, Kartografie Praha, Praha, 2001.
Fyzickogeografická mapa České republiky 1 : 500 000. Kartografie Praha, Praha, 1996.
Mapový projekt Ústředního seznamu ochrany přírody - <http://drusop.nature.cz/>, 19. 3.
2007.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Czech Tourism – <http://www.czechtourism.cz>, 17. 12. 2006
České dráhy – <http://www.cd.cz>, 1. 4. 2007
Český statistický úřad – <http://www.czso.cz>, 20. 2. 2007
Dovolená Hezky Česky – pobyty na chatách, chalupách a penzionech v ČR a SR –
<http://www.dovolenahesky.cz>, 27.11.2006
Euroregion Glacensis – <http://www.euro-glacensis.cz>, 20. 3. 2007
Koncepce rozvoje cestovního ruchu kraje 2002 –
<http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?id=5485>, 15. 1. 2007
Krajský úřad Královéhradeckého kraje – <http://www.kr-kralovehradecky.cz>, 15. 1. 2007
Oficiální stránky města Náchod – <http://www.mestonachod.cz/>, 3. 2. 2007
Program rozvoje cestovního ruchu v regionu Východní Čechy 2003 – 2007 –
<http://www.kr-kralovehradecky.cz/scripts/detail.php?id=5476>, 15. 1. 2007
Realitní kancelář RAKO reality – <http://rako-reality.cz>, 3. 7. 2007 – 14. 8. 2007
Realitní kancelář REAL – <http://www.rcreal.cz>, 3. 7. 2007 – 14. 8. 2007
Realitní kancelář REKA – <http://reka-na.com>, 3. 7. 2007 – 14. 8. 2007
Realitní kancelář TANA – <http://www.tana.cz>, 3. 7. 2007 – 14. 8. 2007

Realitní kancelář U NÁS – <http://www.rkunas.cz>, 3. 7. 2007 – 14. 8. 2007

Regionální Informační servis – <http://www.risy.cz>, 1. 4. 2007

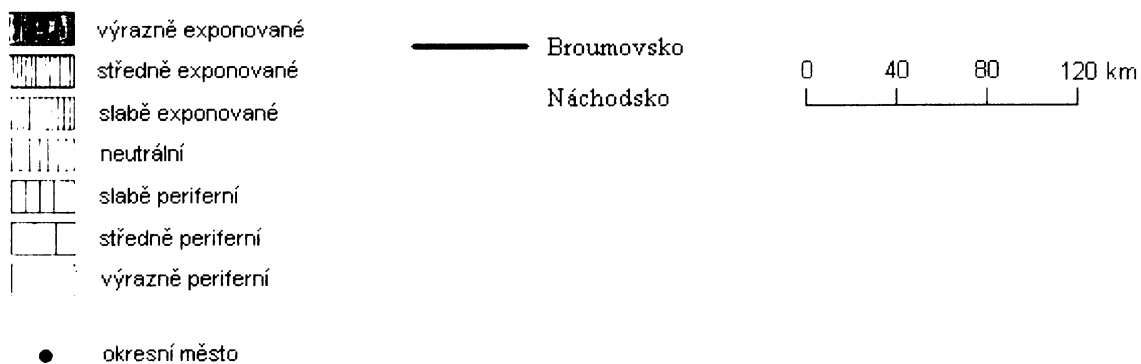
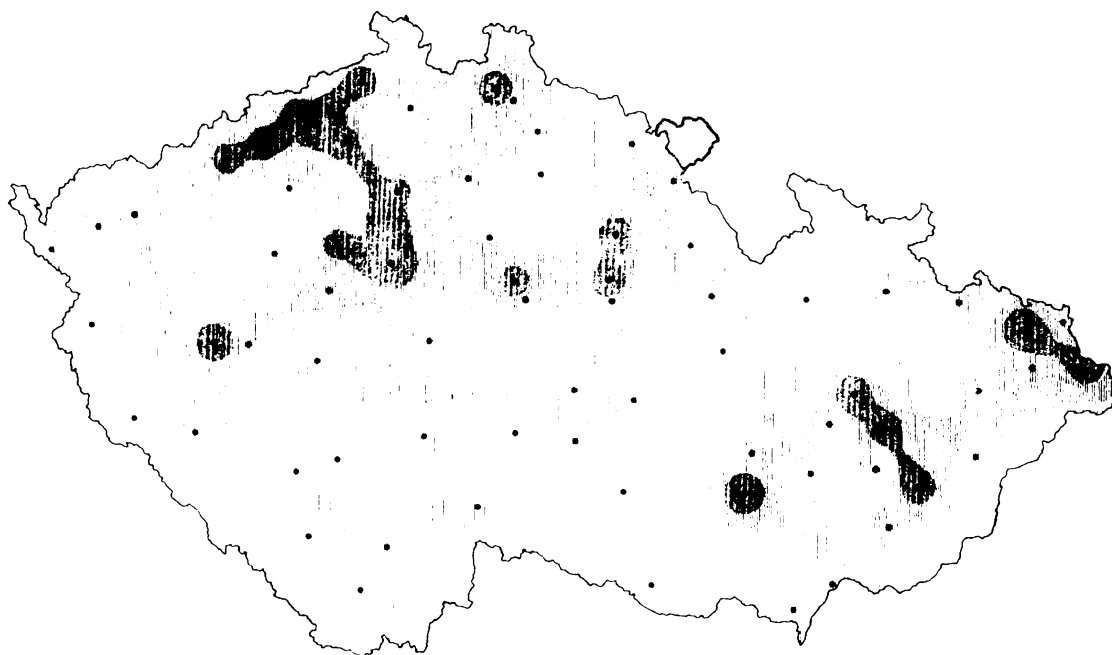
Správa CHKO Broumovsko – <http://broumovsko.schkocr.cz>, 3. 2. 2007

Turistická oblast Kladské pomezí – <http://www.kladskepomezi.cz/>, 15. 1. 2007

Oficiální stránky obcí, sdružení a dalších subjektů v regionu

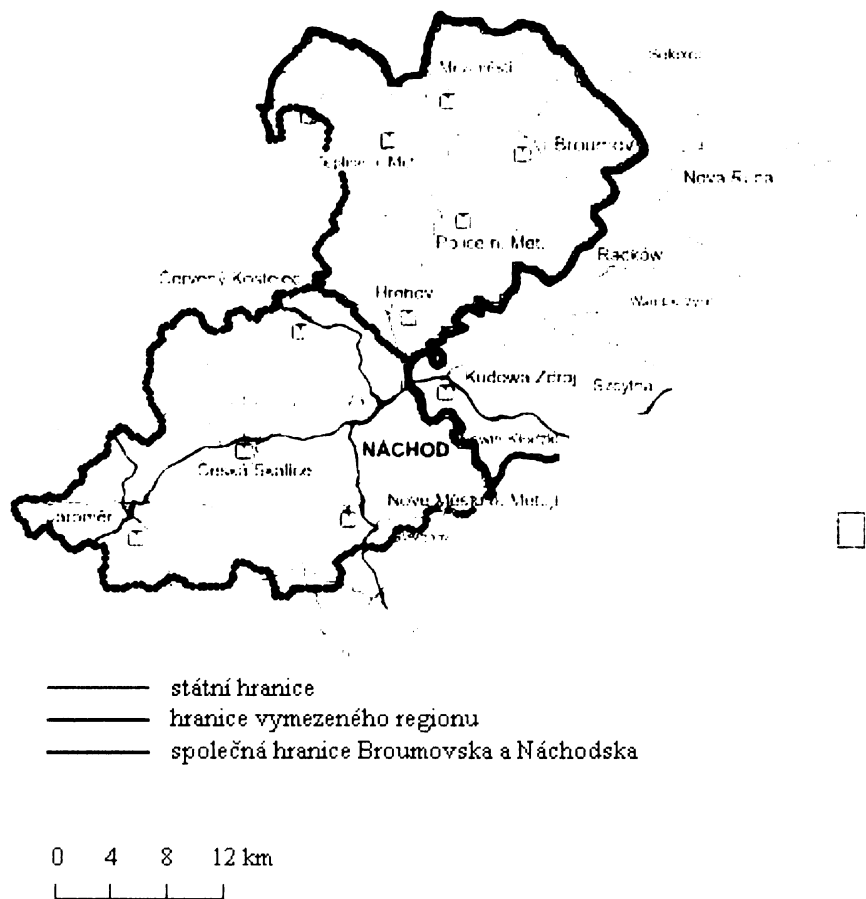
PŘÍLOHY

Příloha 1: Diferenciace území ČSR podle exponovanosti k r. 1980

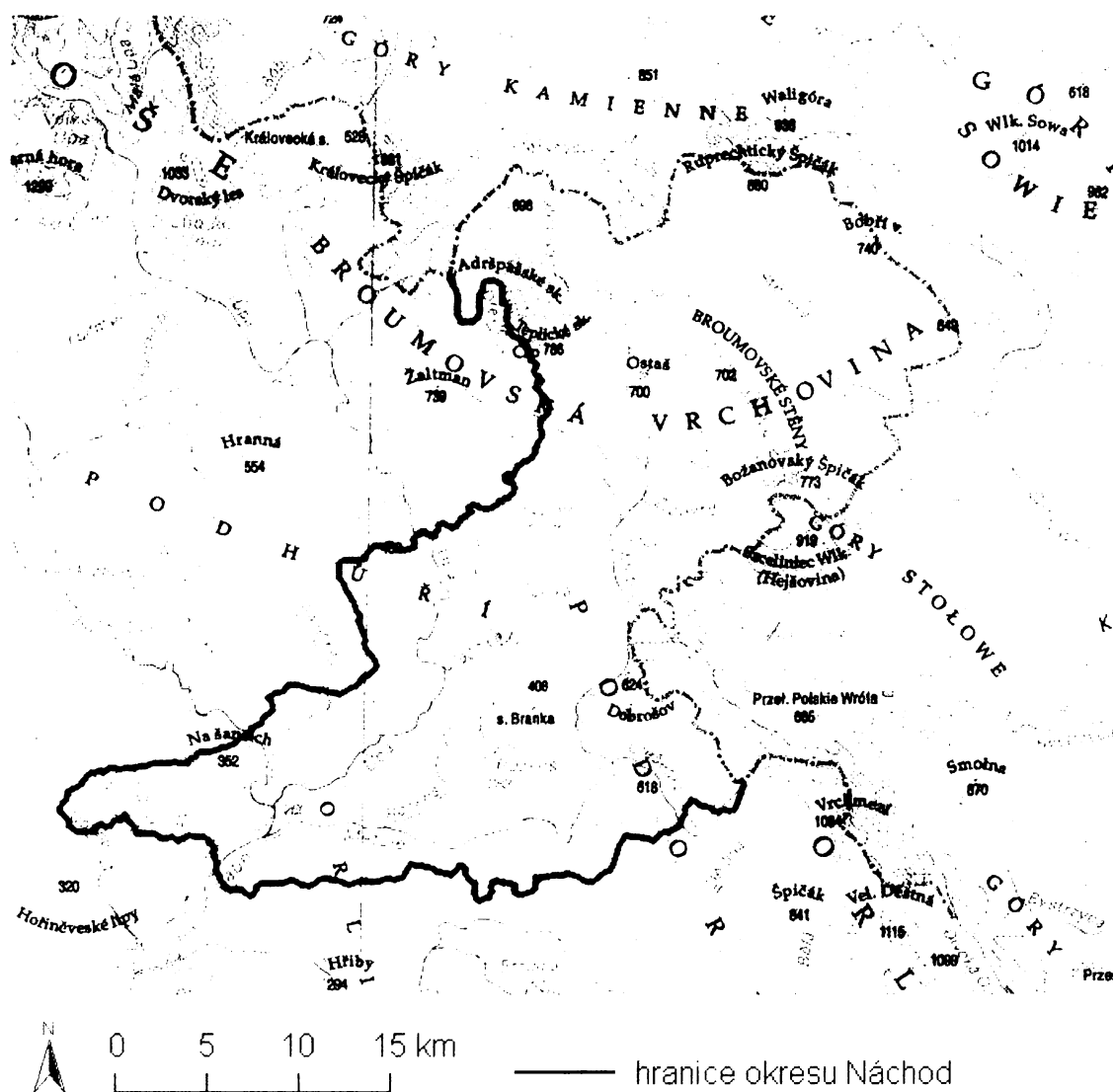
Zdroj: převzato Hampl, Gardavský, Kühnl (1989)

Příloha 2: Zájmový region vymezený pro tuto práci

Zdroj: upraveno podle oficiálních stránek města Náchod -
http://www.mestonachod.cz/turistika/mapy/kladske_pomezi.asp, 15. 1. 2007

Příloha 3: Fyzickogeografická mapa zájmového regionu

Zdroj: Fyzickogeografická mapa České republiky 1 : 500 000

Příloha 4: Dotazník pro obce

Univerzita Karlova v Praze Přírodovědecká fakulta Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Dobrý den,

jmenuji se Monika Nasavrcká a studuji 5. rokem obor regionální geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Moc Vás prosím o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku, který využiji ve své diplomové práci zaměřené na cestovní ruch v okrese Náchod. Sleduji zejména strukturu návštěvníků tohoto regionu a oblíbenost jednotlivých destinací. Získané informace použiji pouze do své diplomové práce a mohu Vás ujistit, že Vaše osobní data nebudou nijak jinak zneužita. V případě nejasností či dotazů mě můžete kontaktovat na e-mailu nikanasa@email.cz, příp. tel. číslo 775 325 099. Mockerát děkuji za Vaši ochotu a pomoc.

Monika Nasavrcká, 5. RG PřF UK
E-mail: nikanasa@email.cz
Tel: 775 325 099

Vedoucí diplomové práce:
RNDr. Jiří Vágner, Ph.D.
Tel: 221 95 1397
Fax: 224 920 657
E-mail: vagner@natur.cuni.cz
www: <http://www.natur.cuni.cz/~vagner/>

Dotazník pro obce

Identifikační znaky:

Obec:

Okres: Náchod

Počet obyvatel:

Starosta:

Pokud není uvedeno jinak, vybranou odpověď, prosím, zaškrtněte pomocí písmene X v tabulkách pod jednotlivými otázkami.

1. Je podle Vás propagace Náchodska dostačující?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne
- e) nedokážu posoudit

otázka	a)	b)	c)	d)	e)
č. 1					

2. Co se domníváte, že by přinesl další rozvoj cestovního ruchu na Náchodsku?

(možno zaškrtnout více možností)

- a) větší známost v republice i ve světě
- b) zvýšení podnikatelské aktivity a nová pracovní místa
- c) větší kulturní nabídku
- d) zvýšení životní úrovně
- e) zlepšení péče o kulturní památky
- f) celkové oživení
- g) nepřeji si více turistů na Náchodsku

otázka	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
č. 2							

3. Domníváte se, že by pohraniční oblasti Česka měly být více podporovány (zvýhodněny) státní politikou?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokážu posoudit

otázka	a)	b)	c)
č. 3			

4. Jak hodnotíte česko-polské vztahy na Náchodsku?

- a) měly by se prohlubovat
- b) přiměřené
- c) měly by se omezovat
- d) nedokážu posoudit

otázka	a)	b)	c)	d)
č. 4				

5. Co považujete za největší problém Vaší obce? (napište)

--

6. Jaké jsou podle Vašeho názoru přednosti a nedostatky Vaší obce?

otázka č. 6	přednost	nedostatek
pracovní příležitosti		
úroveň bydlení		
zdravotní péče		
sociální péče		
úroveň škol a možnosti vzdělávání		
kulturní vyžití		
sportovní vyžití		
nákupy a služby		
přírodní prostředí		
památky		
osobní bezpečnost, kriminalita		
dopravní obslužnost a dostupnost		
celkový vzhled obce		

U následujících otázek zaškrtněte prosím hodnotu od 1 do 5, kde 1 znamená výborné a 5 nedostatečné.

7. Jak hodnotíte atraktivitu prostředí Vaší obce?

otázka č. 7	1	2	3	4	5

8. Jaké jsou celkové podmínky pro cestovní ruch a doprovodné služby ve Vaší obci?

otázka č. 8	1	2	3	4	5

Pokud jste označil/a hodnotu jinou než 1, zdůvodněte, proč nejsou podmínky výborné:

--

9. Jaký je podle Vás současný stav cestovního ruchu ve Vaší obci?

otázka č. 9	1	2	3	4	5

10. Jak byste ohodnotil/a úroveň infrastruktury Vaší obce?

otázka č. 10	1	2	3	4	5

11. Ohodnoťte prosím následující ubytovací možnosti pro turisty ve Vaší obci:

a) rodinné domky

otázka č. 11 a)	1	2	3	4	5

b) chaty, chalupy

otázka č. 11 b)	1	2	3	4	5

c) hotely, ubytovny, kempy

otázka č. 11 c)	1	2	3	4	5

12. Jaké jsou ve Vaší obci sportovní a zájmové atraktivity pro turisty? (napište)

--

13. Ohodnot'te prosím úroveň spolupráce Vaší obce při podpoře cestovního ruchu s následujícími subjekty:

a) s ostatními obecními úřady

otázka č. 13	1	2	3	4	5
a)					

b) se zahraničními regiony

otázka č. 13	1	2	3	4	5
b)					

c) s podnikateli

otázka č. 13	1	2	3	4	5
c)					

U následujících otázek hodnota 1 znamená velký, 5 znamená velmi malý

14. Jaký je podle Vás zájem obyvatel obce o rozvoj cestovního ruchu a doprovodných služeb ve Vaší obci?

otázka č. 13	1	2	3	4	5

15. Jaký je Váš zájem o rozvoj cestovního ruchu a doprovodných služeb ve Vaší obci?

otázka č. 14	1	2	3	4	5

16. Jaký je podle Vás zájem

a) zahraničních turistů o Vaši obec?

otázka č. 15	1	2	3	4	5
a)					

b) českých turistů o Vaši obec?

otázka č. 15	1	2	3	4	5
b)					

Děkuji za spolupráci.

Příloha 5: Dotazník pro majitele ubytovacích zařízení

Univerzita Karlova v Praze Přírodovědecká fakulta Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Dobrý den,
jmenuji se Monika Nasavrcká a studuji 5. rokem obor regionální geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Moc Vás prosím o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku, který využiji ve své diplomové práci zaměřené na cestovní ruch v okrese Náchod. Sleduji zejména strukturu návštěvníků tohoto regionu a oblíbenost jednotlivých destinací. Získané informace použiji pouze do své diplomové práce a mohu Vás ujistit, že Vaše osobní data nebudou nijak jinak zneužita. V případě nejasností či dotazů mě můžete kontaktovat na e-mailu nikanasa@email.cz, příp. tel.čísle 775 325 099. Mockrát děkuji za Vaši ochotu a pomoc.

Monika Nasavrcká, 5. RG PřF UK
E-mail: nikanasa@email.cz
Tel: 775 325 099

Vedoucí diplomové práce:
RNDr. Jiří Vágner, Ph.D.
Tel: 221 95 1397
Fax: 224 920 657
E-mail: vagner@natur.cuni.cz
www: <http://www.natur.cuni.cz/~vagner/>

Dotazník pro majitele ubytovacích zařízení

Identifikační znaky

Jméno a příjmení:

Místo a název ubytovacího zařízení:

Vybranou odpověď označte písmenem X

1. Typ Vašeho ubytovacího zařízení je:

- a) autokemp, kemp, tábořiště
- b) hotel, penzion
- c) ubytování v soukromí
- d) ubytovna
- e) jiné:

2. Provoz Vašeho ubytovacího zařízení je:

- a) celoroční
- b) sezónní (*uved'te měsíc od - do*)

3. Vámi nabízené ubytování je vhodné pro:

- a) starší lidi
- b) rodiny s dětmi
- c) mladé lidi
- d) tělesně postižené
- e) bez rozdílu
- f) jiné:

4. Uveďte prosím:

Počet pokojů celkem(z toho jednolůžkových....., dvoulůžkových....., vícelůžkových....)

Počet lůžek celkem

Počet stanů

Počet karavanů

5. Jaká byla cena za ubytování v roce 2006 v sezóně/mimo sezónu (osoba/noc)?

- bez stravování...../.....
- se snídaní...../.....
- polopenze...../.....
- plná penze...../.....

6. Plánujete navýšení ceny pro rok 2007?

- a) ano (přibližně o %)
- b) ne

7. Pro kempy: Jaká je cena za:

- malý stan
- velký stan
- karavan
- dospělou osobu.....
- dítě.....
- auto.....
- psa

8. Uveďte návštěvnost Vašeho ubytovacího zařízení (v %), v závorce pak podtrhněte, jaká je tendence v návštěvnosti za posledních 5 let

Češi% (klesající, stagnující, stoupající)

Němci% (klesající, stagnující, stoupající)

Poláci.....% (klesající, stagnující, stoupající)

Nizozemci% (klesající, stagnující, stoupající)

Jiní.....%

9. Čeští návštěvníci jsou převážně odkud:.....

10. Jaká je průměrná délka pobytu hostů (počet nocí)?

11. Obsazenost ubytovacího zařízení během roku:

v letní sezóně.....%

v zimní sezóně.....%

mimo sezónu.....%

12. Jakým způsobem se o Vás mohou dozvědět zájemci o pobyt? (zakroužkujte libovolný počet možností)

- a) inzerce v denících a časopisech
- b) rádio, televize
- c) internet
- d) cestovní kanceláře
- e) reklamní tabule (poutače)
- f) spolupráce s místními turistickými centry
- g) další:

13. Vaše ubytovací zařízení poskytuje následující služby: (zakroužkujte libovolný počet možností)

- a) restaurace
- b) kiosk, bufet (občerstvení, základní potraviny, denní tisk)
- c) bazén
- d) fitness
- e) squash
- f) bowling
- g) půjčovna kol
- h) disko

14. Prosím zaškrtněte, co se nachází v dosahu Vašeho ubytovacího zařízení:

- a) obchod (km)
- b) restaurace (km)
- c) lékař (km)
- d) pošta (km)
- e) železniční nebo autobusová zastávka (km)
- f) kino (km)
- g) koupání (km)
- h) jiné (uved'te konkrétně).....

Děkuji za spolupráci.

Příloha 6: Dotazník pro turisty v okrese Náchod

Univerzita Karlova v Praze Přírodovědecká fakulta Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Dobrý den,

jmenuji se Monika Nasavrcká a studuji 5. rokem obor regionální geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Moc Vás prosím o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku, který využiji ve své diplomové práci zaměřené na cestovní ruch v okrese Náchod. Sleduji zejména strukturu návštěvníků tohoto regionu a oblíbenost jednotlivých destinací. Získané informace použiji pouze do své diplomové práce a mohu Vás ujistit, že Vaše osobní data nebudou nijak jinak zneužita. V případě nejasností či dotazů mě můžete kontaktovat na e-mailu nikanasa@email.cz, příp. tel.čísle 775 325 099. Mockrát děkuji za Vaši ochotu a pomoc.

Monika Nasavrcká, 5. RG PřF UK
E-mail: nikanasa@email.cz
Tel: 775 325 099

Vedoucí diplomové práce:
RNDr. Jiří Vágner, Ph.D.
Tel: 221 95 1397
Fax: 224 920 657
E-mail: vagner@natur.cuni.cz
www:
<http://www.natur.cuni.cz/~vagner/>

Dotazník pro turisty v okrese Náchod

1) Místo Vašeho trvalého bydliště (název obce):

.....

2) Předpokládaný počet dní, které strávíte rekreací v okrese Náchod:

.....

3) Rekreujete se zde:

- a) sám/sama
- b) s rodinou (počet členů):
- c) s partnerem (partnerkou)
- d) s kamarády (počet):

4) Jak často do této lokality (území okresu Náchod) jezdíte?

- a) vícekrát do roka
- b) jednou za rok (každý rok) - po kolik let?:
- c) méně často
- d) jsem tu poprvé, líbí se mi tu, uvažuji o další návštěvě
- e) jsem tu poprvé, neuvažuji o další návštěvě
(důvod.....
.....)

5) Vyjádřete prosím kolik % volného času zde věnujete následujícím činnostem:

Sport, turistika:.....%

Kultura:%

Odpočinek:%

Jiné (uved'te které).....%

6) Jste spokojen/a s nabídkou a úrovní poskytovaných služeb?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne, důvod:
.....
- d) rozhodně ne, důvod:
.....

7) Myslíte si, že dopravní dostupnost (značení, železniční a autobus. spojení) cílů cestovního ruchu je:

- a) špatná, důvod:
.....
- b) dostačující
- c) dobrá

8) Kvalita silnic v okrese je:

- a) velmi špatná
- b) dostačující
- c) velmi dobrá

9) Co Vás motivovalo k návštěvě právě této lokality?

.....
.....
.....

10) Z jakých zdrojů jste čerpal/a informace o této lokalitě?

- a) rodina, příbuzní, známí
- b) turistický průvodce a knihy
- c) propagace cestovních kanceláří
- d) propagace v tisku
- e) propagace na internetu
- f) jiné.....

11) Která místa jste v okrese navštívil/a (nebo se chystáte navštívit)?

- a)
- b)
- c)
- d)

12) Pohlaví: muž / žena

13) Věk

a) do 20 let	c) 41 – 60 let
b) 21 – 40 let	d) nad 60 let

14) Dosažené vzdělání:

- a) základní
- b) střední bez maturity
- c) střední s maturitou
- d) vyšší odborné, vysokoškolské

Děkuji Vám za spolupráci.

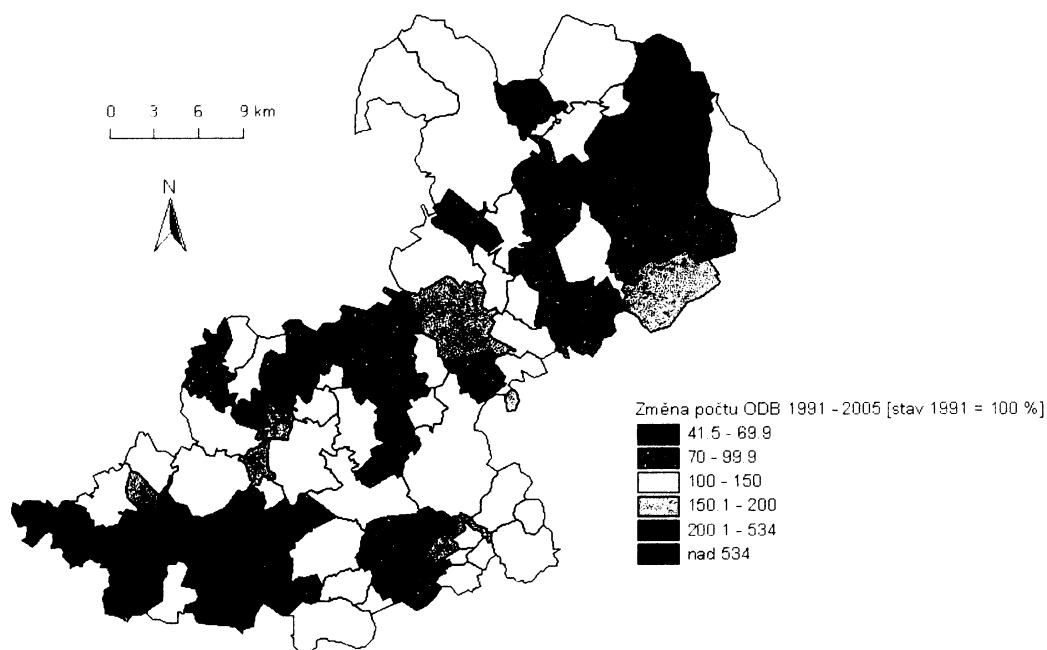
Příloha 7: Srovnání tvrdého a měkkého turismu

tvrdý turismus	měkký turismus
masové cestování	individ. rodinné cesty, malá skupina přátel
málo času	dost času
rychlé dopravní prostředky	přiměřené a pomalé dopravní prostředky
daleko	blízko
pevný program	spontánní rozhodnutí podle situace
řízení zvenku (cestovní kancelář)	řízení vlastní
importovaný styl života	styl života blízký dané zemi, oblasti
pamětihodnosti	zážitky
pohodlně a pasivně	s úsilím a aktivně
žádná nebo malá duševní příprava	příprava vztahující se k dané zemi
bez znalosti domácího jazyka	se znalostí domácího jazyka
pocit převahy	radost učení se od domácích
nákupy	přivést dárky hostitelům
suvenýry	vzpomínky, nové zážitky
prospekty a pohlednice	malby
zvědavost	takt
hlasitý	tichý

Zdroj: Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003 – 2012

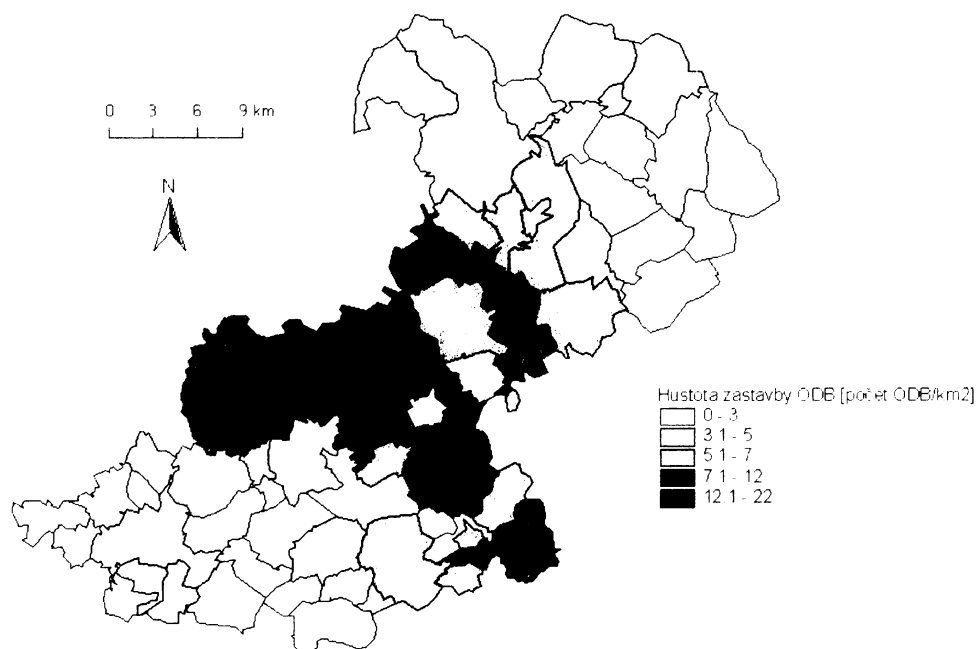
Příloha 8: Územní rozložení kvantitativních ukazatelů vázaných
na druhé bydlení

Obrázek 8.1: Změna počtu ODB v okrese Náchod (1991 – 2005)

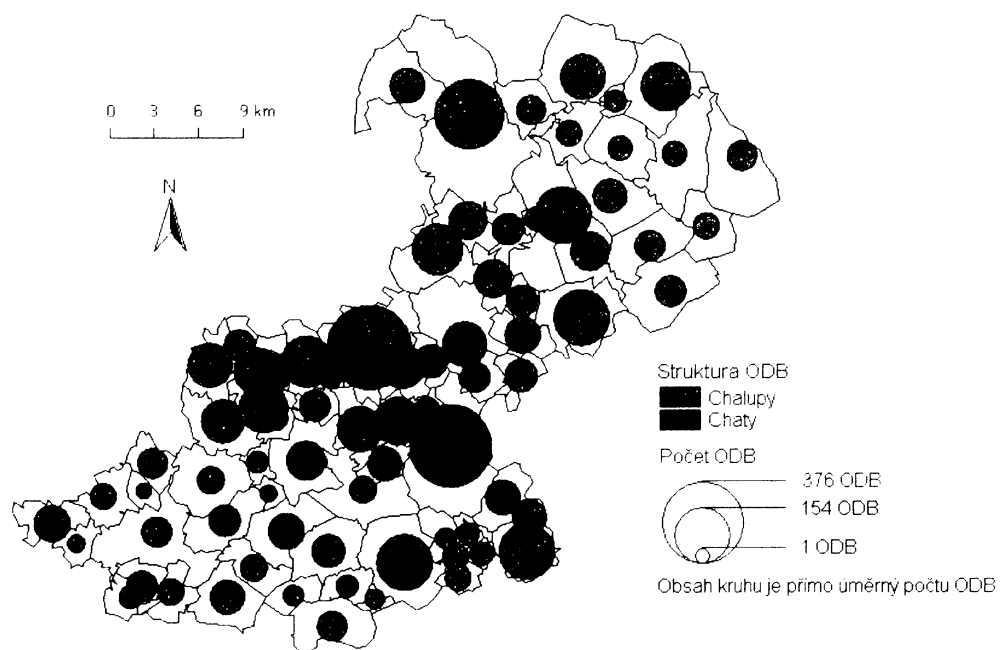
Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ a Databáze ČÚZK

Obrázek 8.2: Hustota zástavby ODB v obcích okresu Náchod (2005)

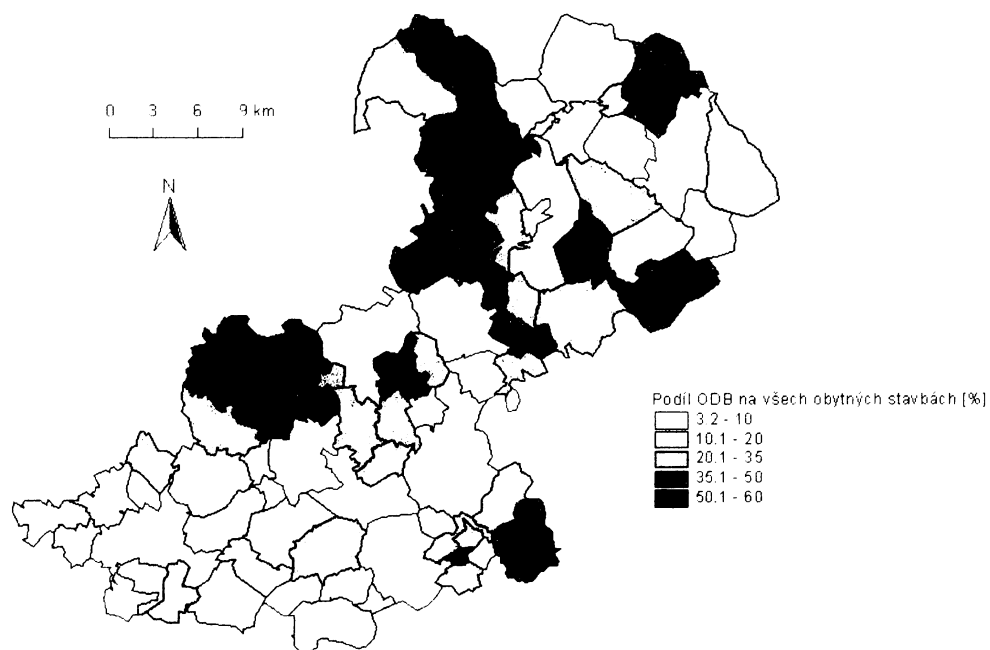
Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ a Databáze ČÚZK

Obrázek 8.3: Struktura ODB v obcích okresu Náchod (1991)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ

Obrázek 8.4: Podíl ODB na všech obytných stavbách v obcích okresu (2005)

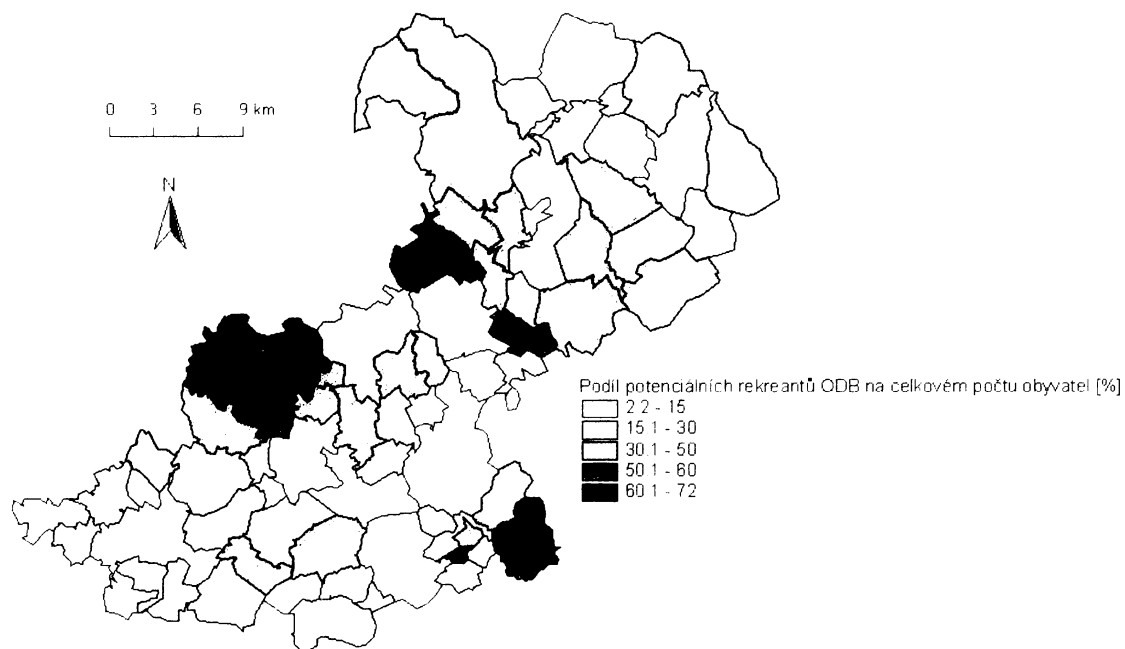
Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ a Databáze ČÚZK

Příloha 17: Průsvitka s názvy obcí

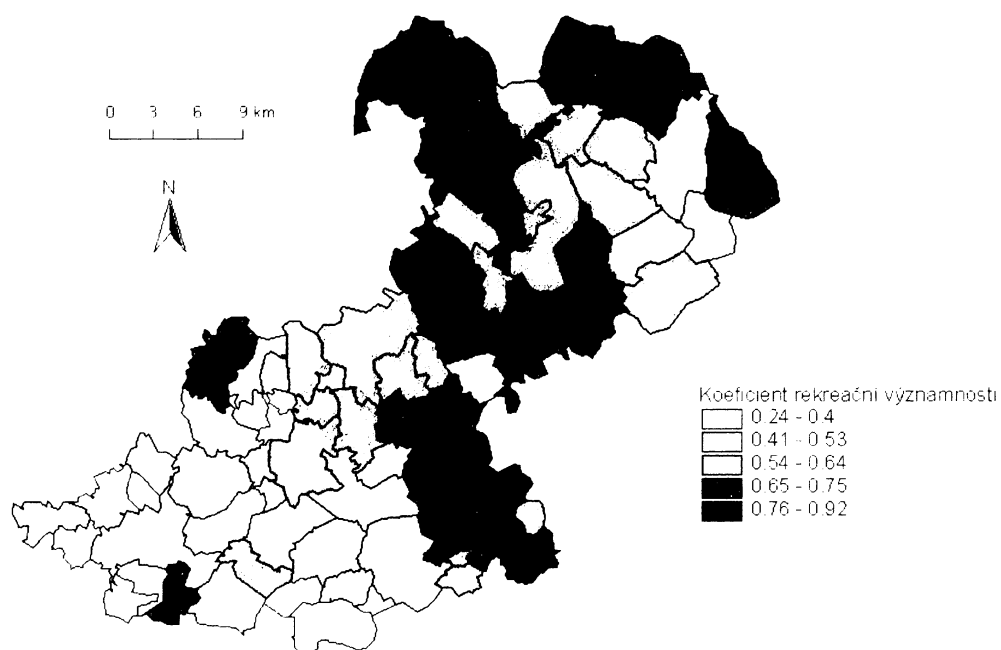
Název obce	
1	Bezděkov nad Metují
2	Brzice
3	Bukovice
4	Čemčice
5	Červená Hora
6	Dolní Radechová
7	Horní Radechová
8	Hořenice
9	Hynčice
10	Jestřebí
11	Jetřichov
12	Lhota pod Hoříčkami
13	Libchyně
14	Litoboř
15	Martínkovice
16	Mezilesí
17	Nový Ples
18	Přibyslav
19	Rasošky
20	Říkov
21	Sendraž
22	Slatina nad Úpou
23	Slavětín nad Metují
24	Slavoňov
25	Studnice
26	Šestajovice
27	Velichovky
28	Velká Jesenice
29	Velké Petrovice
30	Velké Poříčí
31	Velký Třebešov
32	Vestec
33	Vršovka
34	Vysoká Srbská
35	Vysokov
36	Žďár nad Metují
37	Žernov

**Obrázek 8.5: Podíl potenciálních rekreatantů ODB na celkovém počtu obyvatel obcí
v okrese Náchod (2005)**

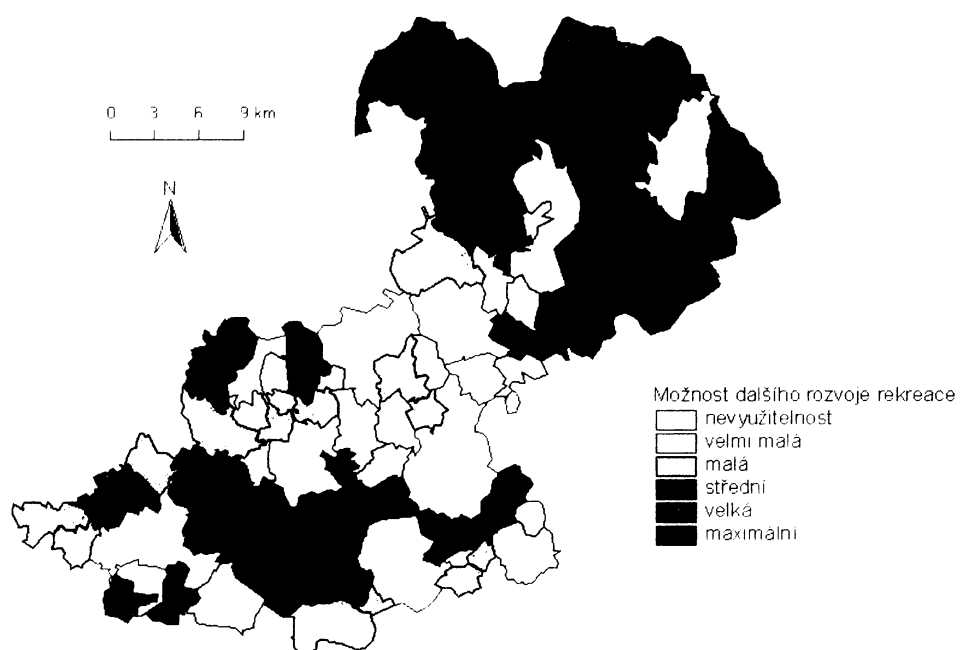
Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ a Databáze ČÚZK

Obrázek 8.6: Koefficient rekreační významnosti pro obce okresu Náchod (2004)

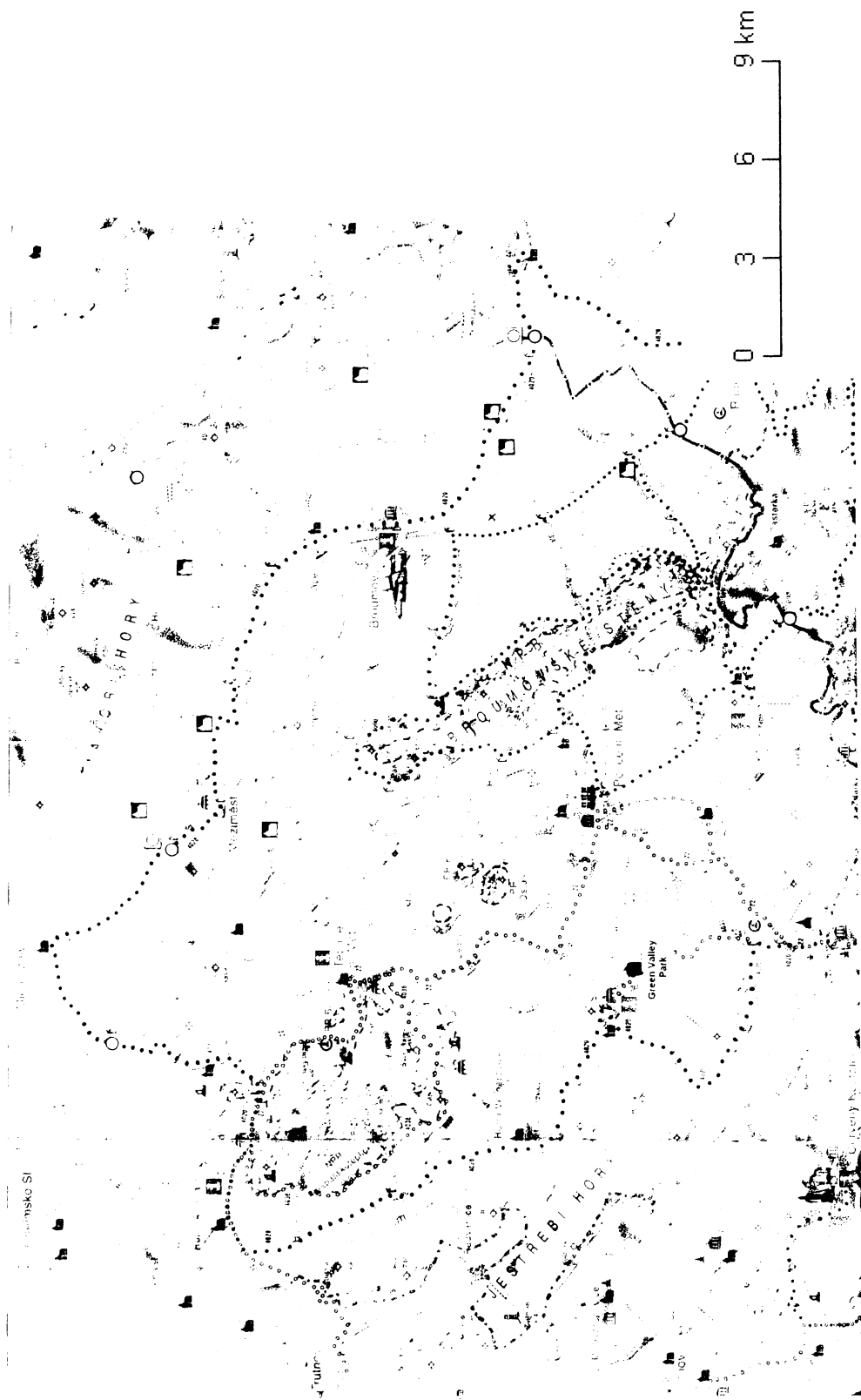
Zdroj: vytvořeno podle dat Úhrnné hodnoty druhů pozemků

Obrázek 8.7: Zbylý rekreační potenciál v obcích okresu Náchod (2005)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ, Databáze ČÚZK a Úhrnných hodnot druhů pozemků

Příloha 9: Poloha rekreačního parku

Zdroj: převzato z reklamního letáku Green Valley Park

Příloha 10: Hlavní výsledky dotazníkového šetření s majiteli ubytovacích zařízení v okrese Náchod (2006)

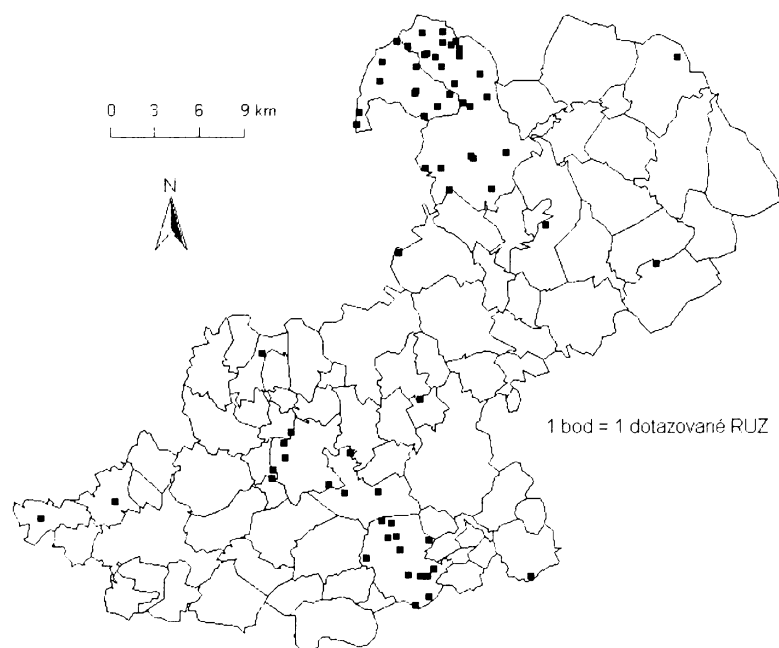
	RUZ atraktivních oblastí		Venkovská RUZ		RUZ celkem	
	Broumovsko n = 34	Náchodsko n = 19	Broumovsko n = 5	Náchodsko n = 8	Broumovsko n = 39	Náchodsko n = 27
RUZ je typu hotel nebo penzion	53 % *	84 % *	60 % *	100 % *	53,8 % *	88,9 % *
RUZ je provozováno celoročně	88 % *	95 % *	100 % *	100 % *	89,7 % *	96,3 % *
Ubytování je vhodné jak pro starší lidi, tak pro rodiny s dětmi a lidi mladší	76 % *	63 % *	100 % *	63 % *	79,5 % *	63 % *
Průměrný počet lůžek v RUZ	28	38	10	32	20,4	36,2
Průměrná cena za ubytování bez stravování v roce 2006 v sezóně	267,80 Kč	287,20 Kč	287,50 Kč	440,00 Kč	270,20 Kč	334,20 Kč
Průměrná cena za ubytování bez stravování v roce 2006 mimo sezónu	251,00 Kč	278,30 Kč	270,00 Kč	410,00 Kč	253,30 Kč	318,80 Kč
Pro rok 2007 bude cena ubytování navýšena	26 % *	37 % *	60 % *	0 % *	30,8 % *	25,9 % *
<i>Struktura ubytovaných podle národnosti:</i>						
Češi	90,2 %	86 %	67,6 %	80 %	87,3 %	84,1 %
Němci	3,2 %	4,6 %	3,6 %	12 %	3,2 %	6,9 %
Poláci	4,5 %	3,1 %	0,4 %	1 %	3,9 %	2,4 %
Nizozemci	0,8 %	1,6 %	28,4 %	3,1 %	4,4 %	2,1 %
jiní	1,3 %	4,7 %	0 %	3,9 %	1,2 %	4,5 %
Průměrná délka pobytu hostů (počet nocí)	4,4	4,9	7	5,25	4,8	5
Obsazenost RUZ v letní sezóně	80,7 %	78,9 %	94 %	83,8 %	82,4 %	80,4 %
Obsazenost RUZ mimo sezónu	19,1 %	37,4 %	32 %	38,8 %	20,8 %	37,8 %
Zájemci o pobyt se o RUZ mohou dozvědět přes internet	79,4 % *	94,7 % *	100 % *	100 % *	82 % *	96,3 % *
RUZ spolupracuje s cestovní kanceláři	20,6 % *	26,3 % *	40 % *	37,5 % *	23,1 % *	29,6 % *
Součástí RUZ je restaurace	32,4 % *	36,8 % *	40 % *	50 % *	33,3 % *	40,7 % *
RUZ nabízí půjčování kol	20,6 % *	26,3 % *	60 % *	37,5 % *	25,6 % *	29,6 % *
Průměrná vzdálenost nejbližšího obchodu	1,3 km	0,6 km	0,7 km	0,5 km	1,2 km	0,6 km
Průměrná vzdálenost nejbližší autobusové nebo vlakové zastávky	0,6 km	0,5 km	0,9 km	0,4 km	0,62 km	0,44 km
Průměrná vzdálenost nejbližšího koupaliště	2,5 km	1,5 km	3,8 km	2 km	2,68 km	1,63 km

Poznámka: RUZ atraktivních oblastí – RUZ ve vyhlášených destinacích cestovního ruchu (Adršpach, Teplice nad Metují, Česká Skalice, Nové Město nad Metují);

Venkovská RUZ – RUZ v odlehlějších obcích na venkově (více kapitola 4.1. Zdroje dat a informací); n – počet respondentů; * Relativní hodnoty udávající podíl respondentů, kteří odpověděli na danou otázku kladně.

Zdroj dat: vlastní dotazníkové šetření 2006

Příloha 11: Rozmístění dotazovaných RUZ

Poznámka: Mapa znázorňuje pouze územní příslušnost RUZ k dané obci, nikoliv přesnou lokalizaci.

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření 2006

Příloha 12: Výsledky dotazníkového šetření s turisty v okrese Náchod (2007)

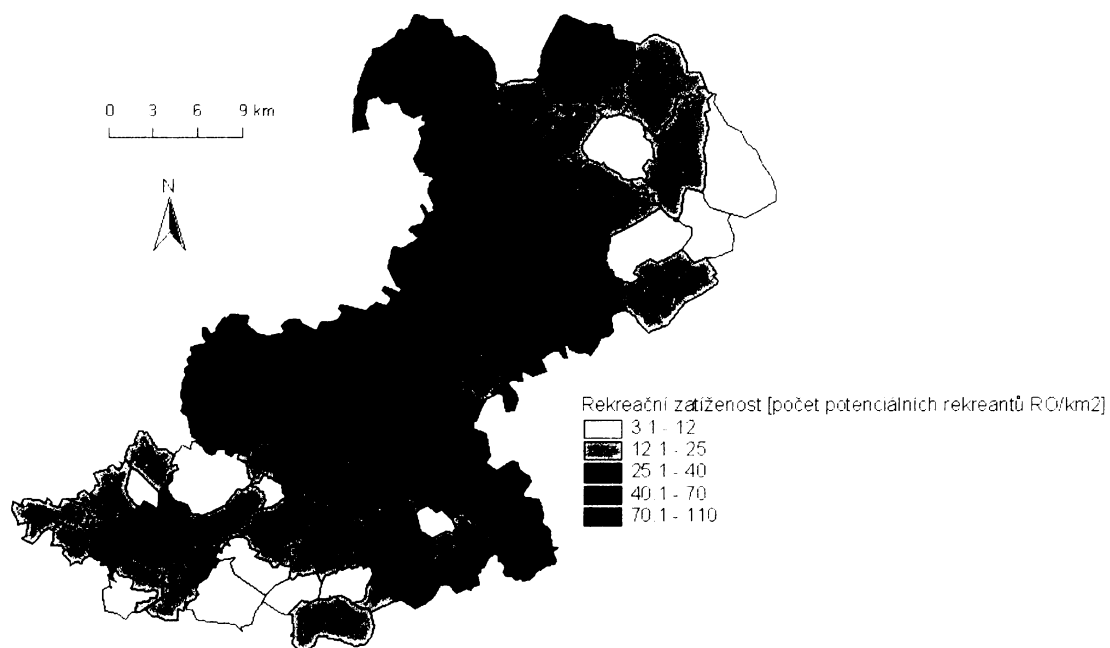
n (počet respondentů)	60
Průměrný počet dní strávených rekreací v okrese Náchod	2
Rekreuji se zde: sám/sama	23,3 % *
s rodinou	36,7 % *
s partnerem/partnerkou	33,3 % *
s kamarády	8,3 % *
Rekreuji se v okrese Náchod poprvé, líbí se mi tu, uvažuji o další návštěvě	24,2 % *
<i>Způsob využití volného času při návštěvě okresu Náchod</i>	
Sport, turistika	46,4 %
Kultura	6,3 %
Odpočinek	45,5 %
Jiné	1,8 %
Jsem nanejvýš spokojen/a s nabídkou a úrovní poskytovaných služeb	48,3 % *
Dopravní dostupnost cílů cestovního ruchu v okrese je dobrá	48,3 % *
Kvalita silnic v okrese je velmi špatná	26,7 % *
Informace o navštěvované lokalitě jsem čerpal/a od příbuzných a známých nebo z internetu	78,3 % *
<i>Pohlaví</i>	
žena	51,7 %
muž	48,3 %
<i>Věk</i>	
do 20 let	8,3 %
21 - 40 let	65 %
41 - 60 let	21,7 %
nad 60 let	5 %
<i>Dosažené vzdělání</i>	
základní	8,5 %
střední bez maturity	40,7 %
střední s maturitou	42,3 %
vyšší odborné, vysokoškolské	8,5 %

Poznámka: * Relativní hodnoty udávají podíl respondentů, kteří odpověděli na danou otázku kladně.

Zdroj dat: vlastní dotazníkové šetření 2007

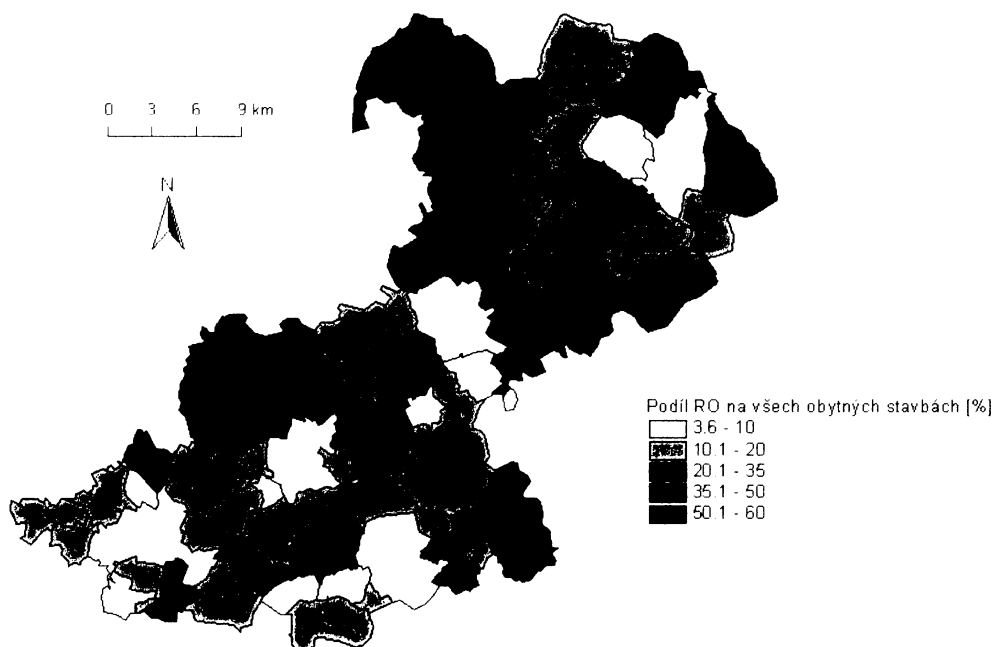
Příloha 13: Územní rozložení kvantitativních ukazatelů
hodnotících cestovní ruch celkem

Obrázek 13.1: Rekreační zatíženost RO v obcích okresu (2005)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ, Databáze ČÚZK a Katalogu ubytování v Kladském pomezí 2006

Obrázek 13.2: Podíl RO na všech obytných stavbách v obcích okresu (2005)

Zdroj: vytvořeno podle dat ČSÚ, Databáze ČÚZK a Katalogu ubytování v Kladském pomezí 2006

Příloha 14: Hlavní výsledky dotazníkového šetření se starosty obcí v okrese Náchod (2006)

	Obce Broumovska 17	Obce Náchodska 22	Obce okresu celkem 39	
n (počet vyplněných dotazníků)				
1. Je podle Vás propagace Náchodska dostačující? Odpověď: spíše ne, rozhodně ne	11,8 %	31,8 %	23,1 %	
2. Co se domníváte, že by přinesl další rozvoj cestovního ruchu na Náchodsku? a) větší známost v republice i ve světě b) zvýšení podnikatelské aktivity a nová pracovní místa c) větší kulturní nabídka d) zvýšení životní úrovně e) zlepšení péče o kulturní památky f) celkové oživení g) nepřejí si více turistů na Náchodsku	64,7 % 58,8 % 35,3 % 29,4 % 35,3 % 70,6 % 0 %	36,4 % 54,5 % 13,6 % 13,6 % 50 % 50 % 4,5 %	48,7 % 56,4 % 23,1 % 20,5 % 43,6 % 59 % 2,6 %	
3. Domníváte se, že by pohraniční oblastí Česka měly být více podporovány státní politikou? Odpověď: ano	88,2 %	90,1 %	89,7 %	
4. Jak hodnotíte česko-polské vztahy na Náchodsku? Odpověď: MĚLY BY SE PROHLUBOVAT	29,4 %	40,9 %	35,9 %	
6. Jaké jsou podle Vašeho názoru přednosti a nedostatky Vaší obce? pracovní příležitosti úroveň bydlení zdravotní péče sociální péče úroveň škol a možnosti vzdělávání kulturní vyžití sportovní vyžití nákupy a služby přírodní prostředí památky osobní bezpečnost, kriminalita dopravní obslužnost a dostupnost celkový vzhled obce	Přednost 23,5 % 58,8 % 58,8 % 64,7 % 76,5 % 41,2 % 70,6 % 29,4 % 100 % 47,1 % 70,6 % 70,6 % 64,7 %	Nedostatek 76,5 % 41,2 % 41,2 % 35,3 % 23,5 % 58,8 % 29,4 % 70,6 % 0 % 52,9 % 29,4 % 29,4 % 35,3 %	Přednost 28,2 % 71,8 % 59 % 43,6 % 74,4 % 41 % 71,8 % 30,8 % 97,4 % 56,4 % 82,1 % 66,7 % 79,5 %	Nedostatek 71,8 % 28,2 % 41 % 56,4 % 25,6 % 59 % 28,2 % 69,2 % 2,6 % 43,6 % 17,9 % 33,3 % 20,5 %

7. Jak hodnotíte atraktivitu prostředí Vaší obce? *	2,76	2,23	2,46
8. Jaké jsou celkové podmínky pro CR a doprovodné služby ve Vaší obci? *	3,35	2,86	3,08
9. Jaký je podle Vás současný stav cestovního ruchu ve Vaší obci? *	3	2,86	2,92
10. Jak byste ohodnotili/a úroveň infrastruktury Vaší obce? *	2,76	2,57	2,66
11. Ohodnoťte ubytovací možnosti pro turisty ve Vaší obci:			
a) RODINNÉ DOMKY *	3,53	3,41	3,49
b) CHATY a CHALUPY *	3,35	3,18	3,26
c) HOTELY, UBYTOVNY, KEMPY *	2,82	3,59	3,26
13. Ohodnoťte spolupráci obce při podpoře cestovního ruchu:			
a) spolupráce s ostatními OBECNÍMI ÚŘADY *	2,23	2,36	2,31
b) spolupráce se ZAHRANIČNÍMI REGIONY *	3,41	4	3,74
c) spolupráce s PODNIKATELI *	3,47	2,91	3,15
14. Jaký je podle Vás zájem obyvatel obce o rozvoj CR a doprovodných služeb ve Vaší obci? **	3,35	3,14	3,23
15. Jaký je Váš zájem o rozvoj cestovního ruchu a doprovodných služeb ve Vaší obci? **	2,35	2,14	2,23
16. Jaký je podle Vás zájem:			
a) ZAHRANIČNÍCH TURISTŮ o Vaši obec? **	2,76	3,64	3,26
b) ČESKÝCH TURISTŮ o Vaši obec? **	2,71	2,73	2,72

Poznámka: * Starostové hodnotili pomocí známek z pětistupňové škály, kde 1 znamená výborné a 5 nedostatečné; uvedená hodnota je průměr získaných známek.

** Starostové hodnotili pomocí známek z pětistupňové škály, kde 1 znamená velký a 5 velmi malý; uvedená hodnota je průměr získaných známek.

Zdroj dat: vlastní dotazníkové šetření 2006

Příloha 15: Schválené neinvestiční projekty s přeshraničním dopadem 2005 – 2007 pro subjekty okresu Náchod

Žadatel	Název projektu	Výše schválené dotace
Komité pro udržování památek z války roku 1866	VIA BELLI 1866-2006 - naučné stezky a cyklotrasy po bojištích z roku 1866, oživení areálů bojišť z roku 1866 v roce 140. výročí	600 000 Kč
Město Náchod	Zastavte se u nás	90 340,50 Kč
Město Jaroměř	Kulturní a sportovní výměna mezi partnerskými městy Jaroměř - Ziebice	210 000 Kč
Mateřská škola Broumov	Naše město, náš domov	66 900 Kč
Nové Město nad Metují	Novoměstská česko-polská setkávání a kulturní tradice	77 544 Kč
Město Jaroměř	Poznávání bez hranic	566 250 Kč
Nové Město nad Metují	Vítejte v partnerských městech - v Novém Městě nad Metují a Duszniki Zdrój	127 000 Kč
Soukromá střední škola podnikatelská Náchod	Průniky času	173 850 Kč
Základní škola Na Daliborce Hořice	Krajina česko-polského pohraničí	306 900 Kč
Nové Město nad Metují	Orlické hory bez hranic	191 500 Kč
Městské kulturní středisko Červený Kostelec	Mezinárodní malířský seminář "Křížem krážem Kostelcem"	88 725 Kč
Město Teplice nad Metují	Bikechallenge 2006- Vítejte u nás	187 000 Kč
Obec Hynčice	Poznáváme se	81 000 Kč
Pro Náchod	Film bez hranic - ILE SORBO	81 756 Kč
Obec Křinice	Mezinárodní den hasičského sportu - Křinice 2006	110 000 Kč
Poznávání	Umění sbližuje	61 000 Kč
Obec Stárvov	Česko-polská výměna dětí a mládeže na tábore Pod Vysákem ve Stárvově	86 030 Kč
Základní škola Nové Město nad Metují	Lech a Čech - historie, legenda a současnost	75 585 Kč
Komité pro udržování památek z války roku 1866	Rozvoj cestovního ruchu na česko-kladském pomezí - bojiště z roku 1866 a pevnosti Srebrna Gora, Klodzko a Josefow	580 900 Kč
Český rybářský svaz, místní organizace Meziměstí u Broumova	Lov ryb udicí překoná hranici	47 244 Kč
Občanské sdružení Náchodská Prima Sezóna	Kulturní most	560 000 Kč
Mateřská škola Broumov	Tu je les, tu zahrádka a všude kolem zvířátka	108 000 Kč

Obec Suchý Důl	Výchovné působení na děti a mládež, výměna zkušeností v oblasti vzdělávání, zapojení obyvatel partnerských obcí Suchý Důl - Vamberžice do života škol	374 000 Kč
Stěnava, občanské sdružení	Přeshraniční spolupráce na Broumovsku v plánovacím období 2006-2013	191 000 Kč
TJ SPŠ stavební Náchod	Basket v česko-polském příhraničí 2006	244 140 Kč
Město Police nad Metují	Broumovské stěny nás nedělí	138 200 Kč
Město Meziměstí	Sportovní rok Měška a Doubravky	112 000 Kč
Svazek 1866	Žernovský bajk 2007 - VI. ročník	284 200 Kč
Kulturní a informační středisko Hronov	Jiráskův Hronov 2007 - česko-polské dny divadla, tance a zpěvu	329 000 Kč
Branka o.p.s. Náchod	Kladské pomezí bez hranic	272 500 Kč
Obec Nový Hrádek	Hrádouská vařečka - 25. ročník tradičního pochodu česko-polským příhraničím	111 000 Kč

Zdroj dat: Euroregion Glacensis - <http://www.euro-glacensis.cz>